

การเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมและเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรม
การใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก

THE SELECTION OF POTENTIAL SITE FOR THE PROVINCIAL
CIVIC CENTER AND THE CONFIGURATION OF ITS
FUNCTIONAL AREAS: A CASE STUDY ON
NAKONNAYOK PROVINCE

กนกกรณ์ ทองขาว
KANOKPORN THONGKOW

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-9546-18-0

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมและเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรม
การใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก

THE SELECTION OF POTENTIAL SITE FOR THE PROVINCIAL
CIVIC CENTER AND THE CONFIGURATION OF ITS
FUNCTIONAL AREAS : A CASE STUDY ON
NAKONNAYOK PROVINCE

กนกภรณ์ ทองขาว

KANOKPORN THONGKOW

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 49552
จัน, เดือน, ปี 2 & ก.พ. 2547

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2545

ISBN 974-9546-18-0

**THE SELECTION OF POTENTIAL SITE FOR THE PROVINCIAL
CIVIC CENTER AND THE CONFIGURATION OF ITS
FUNCTIONAL AREAS : A CASE STUDY ON
NAKONNAYOK PROVINCE**

KANOKPORN THONGKOW

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF URBAN AND ENVIRONMENTAL PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2002

ISBN 974-9546-18-0

COPYRIGHT 2002

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสม และเสนอแนะรูปแบบ พฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด : กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก
นักศึกษา	นางสาวกนกภรณ์ ทองขาว
รหัสประจำตัว	38062009
ปริญญา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
พ.ศ.	2545
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	ผศ.ดร.นพดล สหชัยเสรี

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการใช้เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก และเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก สำหรับวิธีการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการสอบถามจากหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชน ซึ่งเป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ บ้านพักข้าราชการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกพื้นที่

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้ที่ดินของส่วนราชการต่าง ๆ ปรากฏว่าปัญหาที่พบจากการศึกษาเกิดจากที่ตั้งของหน่วยงานไม่เหมาะสม หน่วยงานตั้งกระจัดกระจายกันอยู่ นอกจากนี้ก็มีปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่ดินไม่เพียงพอสำหรับการขยายตัว ปัญหาความคับแคบของพื้นที่ทำงานและพื้นที่ให้บริการประชาชน และบางหน่วยงานมีปัญหาเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการไม่เพียงพอ ไม่มีประสิทธิภาพ สภาพปัญหาดังกล่าวมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการให้บริการของประชาชน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด และเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน การประสานงานของหน่วยงาน และให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

สำหรับพื้นที่ที่คัดเลือกได้และเสนอให้เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ในอนาคต เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง และอยู่ในเขตผังเมืองรวม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มี

ความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นศูนย์กลางของจังหวัด สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ห่างไกลจากพื้นที่ที่มีความเสี่ยงทางด้านมลภาวะ เป็นพื้นที่ที่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์อาคาร ที่ดิน และสภาพแวดล้อมของศูนย์ราชการจังหวัดและพื้นที่บริเวณโดยรอบได้

สำหรับข้อเสนอการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัดให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน และเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการ โดยให้หน่วยงานราชการที่มีการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ สูง ควรมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ และในการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในภาพรวมของกระทรวง ควรจัดให้กระทรวงที่มีการติดต่อประสานงานกันสูงอยู่ในบริเวณที่ใกล้กัน และควรจัดให้หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันอยู่ในบริเวณเดียวกัน เนื่องจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเดียวกันจะมีการติดต่อประสานงานกันเองมากกว่าการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง

Thesis title	The Selection of Potential Site for The Provincial Civic Center And The Configuration of Its Functional Areas : A case study on Nakonnayok Province.
Student	Miss Kanokporn Thongkow
Student ID.	38062009
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Programme	Urban and Environmental Planning.
Year	2002
Thesis Advisor	Assist. Prof. Dr. Nopadon sahaachaisaeree Ph.D.

ABSTRACT

This research aims to seek a potential site to house the Nakonnayok Provincial Civic Center and to derive a spatial utilization model within the center. The study used a quantitative research method, interviewing the administrative personals of civil service units, civil servants and the public under service. Content of questionnaire is related to problems and demands on usage of land and office buildings for each working unit, needs for public utilities, civil servants' housing, and other facilities within the civic center. The primary survey analysis to reach the problems and needs of users is done by means of SPSS package for Windows. For spatial data, a geographic information system (GIS) package is used as a tool to select a proper site to accommodate the center.

The study found that displacement of working units and over crowding of some office spaces and circulation areas have been the sources of problems. In addition, the study also found further problems in relation to land ownership, insufficient land for future departmental expansion, and the insufficiency of public utilities in some units. Such problems tend to be the source of working inefficiency as well as inconvenience to the public, to whom services are rendered. The study proposes a potential resolution to the problems by selecting a more suitable site for the existing civic center. It also proposes a more appropriate configuration of building plans within the civic center to match the task organization of the overall working units in accordance to the one-stop-service policy and to enhance the working efficiency.

Factors governing the selection of site are its central place quality, accessibility, distance from environmental hazard areas, and the extent of its correspondence to the land use,

building, and environmental control law. In terms of floor plan configuration, the study suggests further that each office should be placed in accordance with the behavioral, administrative, and working pattern within its own units. The proximity among units must taking into account the inter-working and administrative relations among themselves. Units that need no coordination with other departments could be located at the vicinity or even outside of the center itself.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างดี ด้วยคำแนะนำจาก ผศ.ดร.นพดล สหชัยเสรี ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ยงธนีสร์ พิมลเสถียร และ ผศ.มณี พนิชการ ที่ช่วยเหลือแก้ไขและให้คำแนะนำ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเข้าใจเรื่องที่ศึกษาละเอียดและถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณพ่อ แม่ และครอบครัว ที่ให้กำลังใจต่อผู้วิจัยและให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

ขอขอบพระคุณ คุณกาศพล แก้วประพาฬ คุณสุรเกียรติ์ จูตะฐาน คุณอภิรดี พงษ์ปรีชา คุณอนงค์รัตน์ ลีอนาม และคุณศิริพร สนธิรัตน์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือข้อมูลเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และข้อมูลศูนย์ราชการจังหวัด ตลอดจนให้คำปรึกษาในเรื่องทั่ว ๆ ไป ในระหว่างการศึกษา

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำต่าง ๆ จนผลงานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์ และยังให้กำลังใจต่อผู้วิจัยอย่างใกล้ชิดตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

กนกภรณ์ ทองขาว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญรูป.....	XI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตและขั้นตอนของการศึกษา.....	2
1.4 คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ.....	5
1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา.....	6
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 การเป็นศูนย์ราชการจังหวัด.....	7
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศูนย์ราชการและเมืองใหม่.....	7
2.1.2 บทบาทหน้าที่ และองค์ประกอบของศูนย์ราชการจังหวัด.....	8
2.2 การกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด.....	11
2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีแหล่งกลาง.....	11
2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีการใช้ที่ดิน.....	13
2.2.3 แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด.....	14
2.3 การจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	18
2.4 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์.....	20
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	27
3.1 ประชากร/หน่วยที่ศึกษา.....	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	28
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	31
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
3.5 วิธีการประมวลผล.....	34
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
3.7 การเสนอผลการศึกษา.....	36
บทที่ 4 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	37
4.1 ลักษณะทั่วไปของหน่วยงานรัฐ.....	37
4.1.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน.....	39
4.1.2 ลักษณะงานหลักและการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและ กับประชาชน.....	43
4.1.3 ลักษณะการจัดสวัสดิการบ้านพักอาศัยของราชการ.....	48
4.2 ลักษณะทั่วไปของข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นที่มีต่อศูนย์ราชการในปัจจุบัน.....	50
4.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของหน่วยงานในปัจจุบัน.....	51
4.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการและประชาชนกับ การเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัดนครนายก.....	54
4.3 การวิเคราะห์ความต้องการการบริการและสวัสดิการภายในศูนย์ราชการ.....	56
บทที่ 5 การคัดเลือกพื้นที่และข้อเสนอการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินภายใน ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	59
5.1 บทบาทของจังหวัดนครนายกในภาคกลางส่วนตะวันออก.....	60
5.2 ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนครนายก.....	63
5.3 แนวทางและขั้นตอนในการคัดเลือกพื้นที่.....	98
5.3.1 การกำหนดปัจจัยในการคัดเลือกพื้นที่.....	98
5.3.2 ขั้นตอนในการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสม.....	102
5.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบและจัดลำดับความเหมาะสม ของพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	107

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.4 แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด.....	111
5.5 รูปแบบศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในอนาคต.....	114
5.6 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐและกับประชาชน.....	116
5.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการในภาพรวม.....	117
5.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐ.....	122
5.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน.....	125
5.7 การจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในศูนย์ราชการจังหวัด.....	135
5.7.1 การประมาณการความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานและอาคาร อื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน.....	135
5.7.2 การประมาณการความต้องการพื้นที่บ้านพักข้าราชการจังหวัด.....	143
5.7.3 ข้อเสนอการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินหน่วยงานรัฐใน จังหวัดนครนายก.....	144
บทที่ 6 ข้อเสนอแนะ.....	148
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	148
6.1.1 ข้อเสนอการคัดเลือกเพื่อใช้เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ จังหวัดนครนายก.....	148
6.1.2 ข้อเสนอการจัดรูปแบบพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ ราชการจังหวัด.....	149
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	151
บรรณานุกรม.....	154
ภาคผนวก.....	159
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	160
ภาคผนวก ข ข้อมูลหน่วยงานราชการ.....	178
ภาคผนวก ค หลักเกณฑ์คำนวณความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน และอาคารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงาน.....	184
ประวัติผู้เขียน.....	187

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงตัวแปรในการวิเคราะห์.....	29
3.2 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	32
3.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องชี้วัดและข้อความของกลุ่มตัวอย่าง.....	33
4.1 แสดงสังกัดการบริหารราชการของหน่วยงานรัฐ.....	40
4.2 แสดงการสังกัดกระทรวงของหน่วยงานรัฐ.....	41
4.4 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและที่ตั้งอาคารสำนักงาน.....	41
4.6 แสดงที่ตั้งอาคารของหน่วยงานรัฐ.....	42
4.7 แสดงขนาดพื้นที่อาคารสำนักงาน.....	43
4.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งและลักษณะงานหลักของหน่วยงาน.....	44
4.9 แสดงหน่วยงานที่ส่วนราชการติดต่อประสานงานเป็นประจำ.....	46
4.10 แสดงหน่วยงานที่ประชาชนไปติดต่อเป็นประจำ.....	47
4.11 แสดงจำนวนและที่ตั้งบ้านพักข้าราชการของหน่วยงานราชการจังหวัดนครนายก.....	49
4.12 แสดงลักษณะการพักอาศัยของข้าราชการจำแนกตามระดับตำแหน่ง.....	50
4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของที่ตั้งศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมือง จำแนกตามกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	51
4.14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของที่ตั้งศาลากลางจังหวัดคืบแคบและแออัด จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบ แบบสอบถาม.....	52
4.15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของศาลากลางจังหวัดไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวของหน่วยงานใน อนาคต จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
4.16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด เกี่ยวกับพื้นที่จอดรถสำหรับ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด เกี่ยวกับพื้นที่จอดรถสำหรับผู้ ผู้มาติดต่อไม่เพียงพอ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	53
4.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของสภาพอาคาร และบริเวณศาลากลางจังหวัดเกี่ยวกับพื้นที่ปฏิบัติงานและ คืบแคบ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	54
4.19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของสภาพอาคารเก่ามีสภาพทรุดโทรม จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบ สอบถาม.....	54
4.20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของเส้นทางคมนาคมในการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัด ไม่สะดวก มีถนนตัดผ่านน้อย จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	55
4.21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของสภาพปัญหาในการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัด มีการจราจรติดขัด จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	55
4.22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ในเรื่องของสภาพปัญหาในการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัด มีรถประจำทางผ่านน้อย จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56
4.23 แสดงความต้องการการบริการและสวัสดิการภายในศูนย์ราชการจังหวัด.....	57
5.1 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครนายก.....	93
5.2 แสดงจำนวนประชากรระดับอำเภอ จังหวัดนครนายก พ.ศ.2535-2544.....	96
5.3 แสดงความหนาแน่นและความเปลี่ยนแปลงประชากรระดับอำเภอ จังหวัดนครนายก.....	97
5.4 แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการ.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.5 แสดงผลการวิเคราะห์การคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและไม่มีความเหมาะสมใน ในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	103
5.6 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	105
5.7 รายละเอียดคะแนนตัวชี้วัดความเหมาะสมเพื่อคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก..	119
5.8 ตารางแสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในจังหวัด นครนายก.....	120
5.9 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง.....	126
5.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในระดับกระทรวง.....	127
5.11 แสดงการประมาณการความต้องการพื้นที่อาคารสำนักงานของหน่วยงานราชการ ในอนาคตภายในศูนย์ราชการจังหวัด.....	137
5.12 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์ประกอบภายในผังบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	140
5.13 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์ประกอบภายในบริเวณศูนย์บ้านพัก.....	143
ข1 แสดงสังกัดการบริหารราชการและสังกัดของกระทรวงหน่วยงานราชการ.....	179
ข2 แสดงที่ตั้งอาคารสำนักงานของหน่วยงานราชการ.....	182

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 แสดงขั้นตอนในการศึกษา.....	4
2.1 แสดงกรอบแนวคิด.....	26
5.1 แสดงความลาดชันจังหวัดนครนายก.....	65
5.2 แสดงขอบเขตการปกครองจังหวัดนครนายก.....	66
5.3 แสดงกลุ่มชุดดินจังหวัดนครนายก.....	71
5.4 แสดงธรณีวิทยาจังหวัดนครนายก.....	72
5.5 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดนครนายก.....	78
5.6 แสดงข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวมนครนายก.....	79
5.7 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันในเขตผังเมืองรวมนครนายก.....	80
5.8 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินจังหวัดนครนายก.....	81
5.9 แสดงที่ตั้งหน่วยงานราชการจังหวัดนครนายก.....	82
5.10 แสดงเส้นทางคมนาคมจังหวัดนครนายก.....	88
5.11 แสดงแนวกันชนของพื้นที่ที่มีมลภาวะของจังหวัดนครนายก.....	89
5.12 แสดงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและไม่เหมาะสมในการเป็นที่ตั้ง ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	104
5.13 แสดงความเหมาะสมของพื้นที่ในการเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก.....	106
5.14 แสดงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในเขตผังเมืองรวมนครนายกและมีขนาดเพียงพอใน การจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด.....	109
5.15 แสดงภาพขยายพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด จังหวัดนครนายก.....	110
5.16 แนวทางการวิเคราะห์คน กิจกรรม และพื้นที่ในศูนย์ราชการ.....	112
5.17 การจัดแบ่งพื้นที่ในศูนย์ราชการ.....	113
5.18 แสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มหน่วยงานของรัฐ.....	121
5.19 แสดงลักษณะการประสานงานระหว่างกระทรวงต่าง ๆ	128
5.20 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.....	129

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.21 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงมหาดไทย.....	130
5.22 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงยุติธรรม.....	131
5.23 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ ที่ขึ้นตรงนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง.....	131
5.24 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.....	132
5.25 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงการคลัง.....	133
5.26 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงพาณิชย์.....	133
5.27 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน กระทรวงศึกษาธิการ.....	134
5.28 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการใน สำนักนายกรัฐมนตรี.....	134
5.29 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวงต่าง ๆ และความต้องการ ใช้พื้นที่ภายในศูนย์ราชการจังหวัด.....	147

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แบ่งการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและประชาชน และเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาฝ่ายบริหาร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด และรับผิดชอบในราชการจังหวัดและอำเภอ โดยใช้ศาลากลางจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาคเป็นศูนย์บัญชาการ

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หน่วยงานราชการต้องปรับเปลี่ยนภาระหน้าที่ โครงสร้าง อัตรากำลัง และการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีการจัดตั้งหรือขยายหน่วยงานในภูมิภาคในระดับจังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ และตำบลเพิ่มขึ้นตามความต้องการของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการจัดตั้งหรือขยายหน่วยงานดังกล่าว มีในลักษณะกระจายกระจายไปตามความสะดวกหรือปัจจัยสนับสนุนอื่น เช่น งบประมาณหรือที่ดิน ก่อให้เกิดปัญหาในการติดต่อประสานงาน ตลอดจนการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ สาเหตุเนื่องมาจากขาดการวางแผนการขยายตัวของหน่วยงานในระยะยาว การใช้ที่ดินเป็นไปอย่างไม่สมประโยชน์เท่าที่ควร การขยายต่อเติมอาคาร และการปลูกสร้างอาคารขาดความเป็นระเบียบ ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการทางด้านผังเมือง และไม่ได้คำนึงถึงความสัมพันธ์ของลักษณะงานหรือกิจกรรมที่มีอยู่ อีกทั้งสภาพทางกายภาพด้านพื้นที่เป็นข้อจำกัดในการขยายตัว การใช้ที่ดินในเขตเมืองเน้นประโยชน์ในทางการค้าและธุรกิจ ทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณใน การก่อสร้างและการบริหาร

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงมีนโยบายให้มีการจัดตั้งศูนย์ราชการ ทั้งในกรุงเทพมหานครและภูมิภาค โดยรวมอาคารสถานที่ราชการไว้ในบริเวณเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการประสานงาน กำกับ ดูแล และให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะเบ็ดเสร็จในตัว (One Stop Service) คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2523 เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาสถานที่ทำงานของหน่วยราชการในเขตกรุงเทพมหานคร และเมืองหลักอีก 27 เมือง โดยมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบดำเนินการ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเพิ่มเติม

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2535 ให้มีการจัดตั้งศูนย์ราชการ สำหรับอีก 49 จังหวัดที่เหลือ โดยมอบหมายให้กรมโยธาธิการ กรมการผังเมือง และคณะกรรมการจัดวางผังแม่บทศูนย์ราชการ กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบในการหาที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด จากนโยบายของคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น จะทำให้เกิดศูนย์ราชการจังหวัดครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ

จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งที่จะต้องมีการจัดตั้งศูนย์ราชการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวและโดยที่เป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่พัฒนาเพื่อการขนส่งสินค้าและบริการโดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร ประกอบกับมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นเมืองคู่แฝดของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมขนส่งที่พร้อมอยู่แล้ว จึงควรมีการศึกษาเพื่อหาพื้นที่ก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความเจริญ และหลักวิชาการด้านผังเมือง อันจะก่อให้เกิดความสะดวกในการบริการประชาชนที่มาติดต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ รวมทั้งยังเป็นการรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาวិจัยเรื่องการเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมและเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและความต้องการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครนายกในปัจจุบัน
- 2) เพื่อเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสม โดยใช้ปัจจัยทางกายภาพในการกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก
- 3) เพื่อเสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ให้มีความเหมาะสม สะดวกในการปฏิบัติงาน และการให้บริการแก่ประชาชน

1.3 ขอบเขตและขั้นตอนของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก โดยศึกษาเฉพาะหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง และหน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก ไม่รวมหน่วยงานระดับท้องถิ่นและรัฐวิสาหกิจที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัด และนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information

System) มาประยุกต์ใช้ในการหาพื้นที่เนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็ว ข้อมูล ทันสมัย ประหยัด เวลาในการทำงาน และประหยัดงบประมาณในระยะยาวของรัฐ

1.3.2 ขั้นตอนการศึกษา

1.3.2.1 แหล่งข้อมูล

การศึกษารั้ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ ของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 44 ชุด กลุ่มข้าราชการ ที่ปฏิบัติงาน ในหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หน่วยงานละ 5 ชุด จำนวน 44 หน่วยงาน รวม 220 ชุด และกลุ่มประชาชน จำนวน 150 ชุด

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า อ้างอิงจากตำรา หนังสือ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐาน ในการจัดตั้งศูนย์ราชการระดับจังหวัดของกรมโยธาธิการกระทรวงมหาดไทย และข้อมูลระบบ สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) จากศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

1.3.2.2 กำหนดประเด็นการศึกษา

ประเด็นการศึกษาวิจัยจะครอบคลุมในเรื่อง ดังนี้

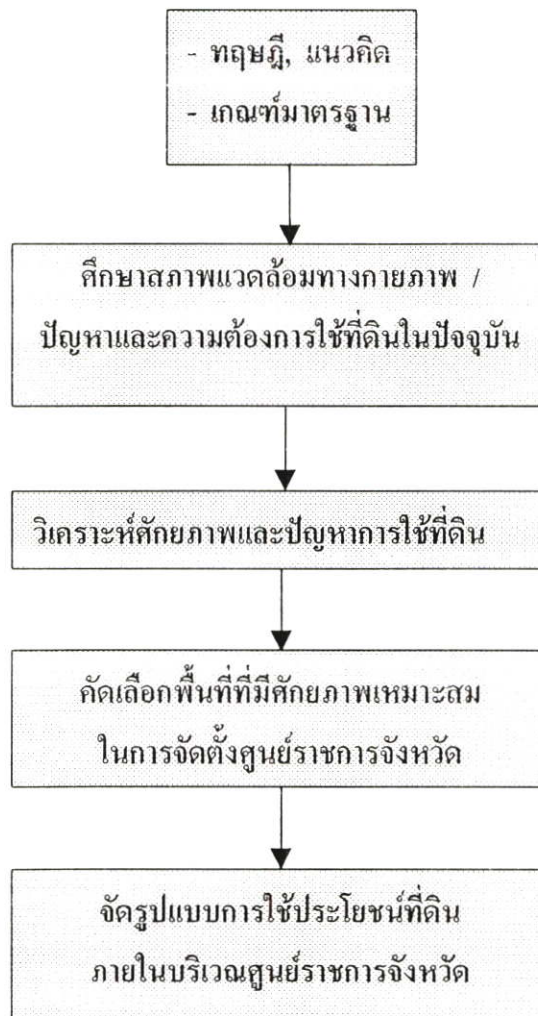
1) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ ที่ดิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน ลักษณะภูมิประเทศ ความชัน ขนาดและรูปร่างที่ดิน สภาพภูมิทัศน์ การคมนาคมขนส่ง ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์

2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้พื้นที่ของหน่วยงานราชการ ในอนาคต เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ และความต้องการ ของข้าราชการและประชาชนเกี่ยวกับ ที่ตั้งศาลากลางจังหวัด สภาพอาคารและบริเวณศาลากลาง จังหวัด บ้านพักของทางราชการ รูปแบบการเดินทางไปติดต่อราชการ สวัสดิการและบริการ ต่าง ๆ ภายในศูนย์ราชการจังหวัด

3) วิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาการใช้ที่ดิน โดยศึกษาสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ และปัญหาและความต้องการใช้ที่ดิน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความต้องการการใช้ที่ดิน ของหน่วยงานในอนาคต

4) คัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการใช้เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ จังหวัดนครนายก โดยใช้ผลการวิเคราะห์จากข้อ 3 เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้าน ที่ตั้ง สภาพปัญหาการเดินทาง แล้วใช้ทฤษฎีและแนวความคิดในการกำหนดที่ตั้งมากำหนด หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่

5) การจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการ จังหวัดนครนายกในอนาคต โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการใช้ที่ดินของหน่วยงานในอนาคต และความต้องการของข้าราชการและประชาชนเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ มาเสนอแนะรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด ภายในพื้นที่ที่คัดเลือกได้ ให้มีความเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของหน่วยงานข้าราชการ และประชาชน

แผนภูมิที่ 1-1 แสดงขั้นตอนในการศึกษา

1.3.3 วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลพื้นที่และสภาพทั่วไปของสถานที่ตั้งศาลากลางจังหวัดนครนายก และสถานที่ราชการภายในจังหวัดจากเอกสาร ทฤษฎี เกณฑ์มาตรฐาน กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติ ข้อมูล GIS
- 2) สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) แล้วสอบถามกับข้าราชการกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จำนวน 30 ชุด แล้วนำความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างมาปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 3) สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชน รวมทั้งสิ้น 414 ตัวอย่าง
- 4) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้พื้นที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในศาลากลางจังหวัด และความต้องการของข้าราชการและประชาชนเกี่ยวกับที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ จากตัวชี้วัด เพื่อนำไปหาพื้นที่ที่มีศักยภาพที่เหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดต่อไป
- 5) คัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
- 6) จัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด

1.4 คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

“หน่วยราชการ” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐในสังกัดราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในจังหวัด และหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค แต่ไม่หมายความรวมถึงราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

“หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง” หมายถึง ตัวแทนของหน่วยงานในส่วนกลางที่ไปตั้งอยู่ในจังหวัด มีสายงานควบคุม บังคับบัญชาขึ้นตรงกับหน่วยงานส่วนกลาง

“หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค” หมายถึง จังหวัดหรือหน่วยงานที่ได้รับการแบ่งมอบอำนาจจากราชการบริหารส่วนกลางให้ไปดำเนินงานในภูมิภาค

“การจัดระบบศูนย์ราชการ” หมายความว่า การปรับปรุงการใช้ประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ และการจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ราชการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมแก่การจัดตั้งศูนย์ราชการ ทั้งในแง่ชุมชน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

“ศูนย์ราชการระดับจังหวัด” หมายถึง ศูนย์บริหารงานของส่วนราชการในจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยส่วนราชการต่าง ๆ มีอาคารศาลากลางจังหวัดเป็นหลัก และมีอาคารที่ใช้เป็น สำนักงานของส่วนราชการ ต่าง ๆ รวมกลุ่มอยู่ในบริเวณเดียวกัน

“งานบริหาร” หมายถึง งานที่มีลักษณะเป็นงานอำนวยการ ประสานงานตรวจสอบ เป็นหลัก

“งานบริการ” หมายถึง งานที่มีลักษณะในการให้บริการประชาชน และหน่วยงาน ราชการด้วยกัน

“งานปฏิบัติการ” หมายถึง งานที่มีลักษณะออกไปปฏิบัติงานนอกสำนักงาน โดยใช้ เครื่องจักรและเครื่องมือต่างๆ ในการทำงานและงานที่มีห้องปฏิบัติการ หรือทดสอบ

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

จังหวัดนครนายกได้ข้อเสนอในการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างศูนย์ ราชการจังหวัด และรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมภายในศูนย์ราชการจังหวัดให้มีความ สะดวกในการปฏิบัติงานของข้าราชการและการให้บริการประชาชน

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารื่อง “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก” เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและลักษณะการใช้ที่ดินของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครนายก ในปัจจุบัน เพื่อเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการใช้เป็นที่ตั้งพร้อมทั้งเสนอแนะรูปแบบการใช้ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัด โดยในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเป็นศูนย์ราชการจังหวัด การกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด และการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งมีทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การเป็นศูนย์ราชการจังหวัด มีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด ซึ่งเคยมีผู้ศึกษาไว้แล้ว ในลำดับต่อไปผู้ศึกษาจะได้นำเสนอให้ทราบถึงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว โดยแบ่งลำดับการนำเสนอ ดังนี้

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศูนย์ราชการและเมืองใหม่

2.1.2 บทบาท หน้าที่ และองค์ประกอบของศูนย์ราชการจังหวัด

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศูนย์ราชการและเมืองใหม่

ประวัติศาสตร์การสร้างเมืองใหม่ของโลกเริ่มต้นเมื่อ ค.ศ.1900 Ebenezer Howard ชาวอังกฤษเป็นผู้เสนอรูปแบบการสร้างเมืองใหม่ให้มีรูปลักษณะและคุณลักษณะเป็นเมืองในฝันของชาวอังกฤษ เมืองในฝันนี้ล้อมรอบด้วยเมืองที่มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวมาก (Garden City) หลายเมือง และจุดเด่นก็คือพื้นที่ระหว่างเมืองหลักและ Garden City จะเป็นพื้นที่ชนบทที่จะสร้างผลผลิตทางการเกษตรเลี้ยงเมืองและเป็นพื้นที่สีเขียวของเมือง (เฉลิม แก้วกั้งวาล, 2534 : 1) สำหรับประเทศไทย การเคหะแห่งชาติมีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งเมืองใหม่ว่าควรเป็นเมืองที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง (Self Contained) เพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพ เมืองใหม่นี้ประกอบด้วยแหล่งสำคัญต่าง ๆ เช่น ที่อยู่อาศัย ธุรกิจการค้า สถานศึกษา สถานข้าราชการ แหล่งบริการชุมชนที่จำเป็น เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ โรงพยาบาล ตลาด ฯลฯ

ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (2534 : 4) มีแนวคิดว่าสิ่งสำคัญในการสร้างเมืองใหม่ หรือเมืองที่มีความสมบูรณ์แบบในตัวเองจะต้องมีแหล่งงานที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ดังนั้นจะต้องมีการวางโครงข่ายของเมืองที่มีประสิทธิภาพ มีการ

คาดคะเนหรือมีจินตภาพ (Vision) เกี่ยวกับวิทยาการที่ทันสมัยในอนาคต และมีการวางแผนสำหรับเมืองในอนาคต โดยให้วัตถุประสงค์ของเมืองเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทของเมือง ตลอดจนองค์ประกอบในด้านต่างๆ ของเมือง ทั้งขนาดที่ดิน ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเดิม และสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (การเคหะแห่งชาติ, 2534 : 38)

การสร้างศูนย์ราชการและเมืองใหม่ควรแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของสังคม และพัฒนาการของสังคมภายในพื้นที่ ซึ่ง Harold MacLean Lewis (1961 : 221-230) เสนอแนวคิดว่าการรวมกลุ่มของอาคารของหน่วยราชการต่างๆ มารวมไว้ในที่เดียวกันจะทำให้พื้นที่นั้นมีกิจกรรมทางธุรกิจ มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีความพร้อมมากขึ้น และเป็นการวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของท้องถิ่นในอนาคตที่ถูกต้องตามหลักการ และยังช่วยกระจายความแออัดของเมืองเดิมออกไปด้วย

สำหรับกรมการผังเมือง มีแนวคิดในการโยกย้ายหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจที่สมควรย้ายออกจากกรุงเทพมหานคร ไปตั้งอยู่ในโครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่ เพื่อช่วยในการบรรเทาความรุนแรงของปัญหาเกี่ยวกับระบบชุมชนในเมืองหลวง โดยการกำหนดรูปแบบและองค์ประกอบการใช้ที่ดินในพื้นที่โครงการศูนย์ราชการเมืองใหม่ที่สมบูรณ์ คือต้องมีกำหนดแหล่งงาน ที่อยู่อาศัย สถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงอุดมศึกษา แหล่งธุรกิจการค้าเอกชน สนามกีฬา สนามบิน แหล่งนันทนาการ และอื่นๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ได้กำหนดเพียงให้ย้ายศูนย์ราชการออกไปเท่านั้น ทางด้านสิ่งแวดล้อมกำหนดให้เป็นเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม น่าอยู่ด้วยความเขียวชอุ่มของต้นไม้ และมีความสะอาด (Green and Clean City) นำเอาสิ่งที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์อีก การย้ายหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่สมควรย้ายร้อยละ 50 ของส่วนราชการที่ไม่มีหน้าที่ในการบริการประชาชนในกรุงเทพมหานคร เช่น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้บริการเฉพาะในส่วนภูมิภาค และหน่วยงานที่มีโครงการตั้งใหม่

จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดเป็นการจัดตั้งชุมชนเมืองใหม่รูปแบบหนึ่ง โดยให้ชุมชนใหม่ดังกล่าวจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการทั้งคนที่เข้ามาทำงานและผู้ที่เข้ามาใช้บริการพื้นที่ดังกล่าว นั่นคือ ในศูนย์ราชการจังหวัดจะต้องมีความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ มีที่ตั้งที่เหมาะสม ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบโครงข่ายคมนาคมที่สะดวกเข้าถึงได้โดยง่าย มีพื้นที่เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

2.1.1 บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของศูนย์ราชการจังหวัด

กระทรวงมหาดไทยได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด (กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย, 2540 : 1-15) โดยมุ่งเน้นให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร และการประสานงานของหน่วยงานที่เข้ามาอยู่รวมกันในศูนย์ราชการ เป็นศูนย์รวมหน่วยงานระดับจังหวัดที่มีลักษณะเป็นหน่วยงานบริหารมากกว่าเป็นหน่วยบริการประชาชน ในการจัดวางผัง

ศูนย์ราชการจังหวัดนั้น อาจให้มีทั้งศูนย์ราชการหลักและศูนย์ราชการรองของจังหวัดในจังหวัดหนึ่ง ๆ ก็ได้ สำหรับอาคารที่ทำการภายในศูนย์ราชการของจังหวัด ควรเป็นอาคารที่เชื่อมต่อกัน กลุ่มเดียวกัน มีประโยชน์ใช้สอยในส่วนรวม (Service Area) ร่วมกัน โดยกำหนดให้ศูนย์ราชการจังหวัด เป็นศูนย์บริหารงานของส่วนราชการในจังหวัดซึ่งประกอบด้วยส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีลักษณะงานหลักเป็นงานบริหาร โดยมีอาคารศาลากลางจังหวัด เป็นอาคารหลัก และมีอาคารที่ทำการในลักษณะของสำนักงานของส่วนราชการต่าง ๆ รวมกลุ่มอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งในแต่ละจังหวัดควรมีศูนย์ราชการหลักเพียงแห่งเดียว แต่ถ้ามีความจำเป็นอาจจัดให้มีศูนย์ราชการมากกว่าหนึ่งแห่งได้ โดยมีการประกาศจัดตั้งให้เป็นศูนย์ราชการรอง ทั้งนี้ไม่รวมหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานระดับอำเภอ และหน่วยงานท้องถิ่น เว้นแต่จะมีพื้นที่เพียงพอ และเหมาะสมที่จะให้อยู่ในบริเวณเดียวกันได้ สำหรับหน่วยงานระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ที่มีประชาชนมาติดต่อเป็นจำนวนมาก ควรกระจายออกจากศูนย์ราชการดังกล่าวไปตามชุมชนต่างๆ เพื่อให้ความสะดวกแก่ประชาชน ส่วนหน่วยงานที่ต้องใช้สถานที่หรือเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ควรกระจายไปตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม

นอกจากนั้นในเรื่องของการจัดรูปแบบโครงสร้างของการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดที่เหมาะสมสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของศูนย์ราชการจังหวัด (ไพศาล ปรางศรี, 2539 : 273 - 274) เห็นว่าควรกำหนดให้ หน่วยงานที่จะย้ายเข้ามาอยู่เป็นหน่วยงานที่มีลักษณะงานหลักเป็นงานบริหาร ซึ่งควรมีบทบาททั้งในระดับจังหวัด และระดับภาค หรืออนุภาค สำหรับหน่วยงานบริการที่เข้ามาอยู่ภายในศูนย์ราชการควรเป็นหน่วยงานที่มีความจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานบริหารอื่น ๆ ภายในบริเวณศูนย์ราชการหลักในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างใกล้ชิด

ในเรื่องการกำหนดหน้าที่และลักษณะการปฏิบัติงานของส่วนราชการ (สันทัศน์ อาจสาคร, 2538 : 16-20) ได้แบ่งหน้าที่ ลักษณะการปฏิบัติงานไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1) ส่วนราชการที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ในระดับจังหวัด ได้แก่ สำนักงานจังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด และสำนักงานประชาสัมพันธ์

2) ส่วนราชการที่มีลักษณะการปฏิบัติงานทั่วไป ได้แก่ ส่วนราชการที่ปฏิบัติงานประเภทต่างๆ ดังนี้

ก. งานควบคุมการปฏิบัติงานของส่วนราชการในระดับอำเภอที่มีต้นสังกัดเดียวกัน ได้แก่ ส่วนราชการที่มีการจัดตั้งหน่วยงานบริการในระดับอำเภอ เพื่อให้ทำหน้าที่ด้านการบริการประชาชนโดยตรง เช่น ที่ทำการปกครอง สำนักงานสรรพากร สำนักงานศึกษาธิการ เป็นต้น

ข. งานด้านวิชาการ สำนักราชการส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัดเกือบทั้งหมดจะมีลักษณะเป็นหน่วยงานด้านวิชาการ ซึ่งมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเผยแพร่และการให้การศึกษาอบรมทางวิชาการของแต่ละส่วนราชการ ได้แก่ ที่ทำการพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร

ค. งานบริการประชาชนโดยทั่วไป ส่วนใหญ่ส่วนราชการประเภทนี้เป็นส่วนราชการที่ไม่มีการจัดตั้งส่วนราชการในระดับอำเภอ เช่น ที่ทำการอัยการ สำนักงานราชพัสดุ สำนักงานพาณิชย์

3) ส่วนราชการที่มีการปฏิบัติงานพิเศษ ส่วนราชการประเภทนี้มีลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างไปจากส่วนราชการอื่นๆ ได้แก่ งานด้านป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายของกองกำกับการตำรวจภูธร งานควบคุมผู้ต้องโทษของเรือนจำ งานบำบัดและรักษาโรคของสำนักงานสาธารณสุข งานเกี่ยวกับเครื่องมือกลของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ฯลฯ ลักษณะการปฏิบัติงานพิเศษตามที่กล่าวมานี้ส่วนมากเป็นงานที่รบกวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น หรืออาจก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบและอันตรายต่อชุมชน

สำหรับองค์ประกอบศูนย์ราชการระดับจังหวัด คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2535 (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0202/24293 ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2535) เห็นชอบในหลักการและแนวทางดำเนินงานจัดวางผังแม่บทศูนย์ราชการส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับพื้นที่ที่จะสร้างศูนย์ราชการจังหวัดไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่บริเวณศูนย์กลางความเจริญของจังหวัดเพราะเป็นพื้นที่ที่มีราคาสูง หากทางราชการมีที่ดินซึ่งอยู่ในบริเวณดังกล่าวก็ให้พิจารณาที่ดินดังกล่าวกับที่ดินบริเวณอื่นที่มีราคาไม่สูง ซึ่งจะทำให้ได้ที่ดินเป็นจำนวนมากขึ้น และในการจัดสร้างศูนย์ราชการนั้นให้คำนึงถึงรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยควรให้เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ และสมประโยชน์ในการใช้สอยด้วย

ซึ่งกรมโยธาธิการ (2537 : 4-5, 26-27) ได้แบ่งประเภทการใช้พื้นที่ของหน่วยราชการระดับจังหวัดออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) พื้นที่สำหรับงานบริหาร เรียกว่า ศูนย์ราชการหลัก หมายถึง พื้นที่สำหรับรวมกลุ่มอาคารด้านการบริหาร ได้แก่ ศาลากลาง ศาล สำนักงานอัยการ ไว้ในบริเวณเดียวกัน

2) พื้นที่สำหรับส่วนงานปฏิบัติการ เรียกว่า ศูนย์ราชการรอง หมายถึง พื้นที่สำหรับรวมกลุ่มอาคารด้านงานปฏิบัติการ ซึ่งแต่ละหน่วยใช้พื้นที่จำนวนมากในการทดลอง หรือทดสอบ เช่น รพช. แขวงการทาง ศูนย์โยธาธิการ สำนักงานปลัดศตว์ ดังนั้น ในจังหวัดหนึ่ง ๆ สามารถมีศูนย์ราชการรองมากกว่าหนึ่งแห่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่

3) พื้นที่สำหรับส่วนงานบริการประชาชน เรียกว่า หน่วยงานบริการประชาชน หมายถึงพื้นที่สำหรับงานให้บริการประชาชน เช่น ห้องสมุด โรงเรียน โรงพยาบาล ที่ตั้งของหน่วยงานประเภทนี้ต้องอยู่ในที่ซึ่งประชาชนมาติดต่อได้สะดวกสามารถกระจายอยู่ตามชุมชนของจังหวัดได้

4) พื้นที่สำหรับส่วนที่พักอาศัยของข้าราชการ เรียกว่า ศูนย์ที่พักอาศัยของข้าราชการระดับจังหวัด หมายถึง พื้นที่สำหรับรวมกลุ่มที่พักอาศัยของข้าราชการ และส่วนนันทนาการ โดยจัดให้มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการร่วมกันเพื่อเป็นสวัสดิการ และยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของข้าราชการ

เมื่อพิจารณาแนวความคิดถึงการเป็นศูนย์จังหวัด บทบาท หน้าที่ และองค์ประกอบในศูนย์ราชการแล้ว สรุปได้ว่า แนวความคิดหลักในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนในลักษณะ (One stop Service) ให้สามารถรับบริการได้เบ็ดเสร็จ โดยรวมหน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาคไว้ในบริเวณเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการเดินทางมาติดต่อราชการมากยิ่งขึ้น และเพิ่มความสะดวกในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ โดยปรับปรุงพื้นที่ปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสมและมีสภาพแวดล้อมที่ดี

2.2 การกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด

นอกเหนือจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเป็นศูนย์ราชการจังหวัดข้างต้นแล้ว ในการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดที่ตั้งหรือการใช้ที่ดินก็มีความจำเป็นต่อการนำมาพิจารณาหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดเช่นเดียวกัน ดังนั้น ในลำดับต่อไปนี้ ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอให้ทราบถึงเอกสาร/ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด ดังนี้

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีแหล่งกลาง (Central Place Theory)

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีการใช้ที่ดิน

2.2.3 แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัด

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีแหล่งกลาง (Central Place Theory)

ทฤษฎีแหล่งกลาง เป็นทฤษฎีที่มองลักษณะของการตั้งถิ่นฐานในแนวนอน (Horizontal Arrangement) โดยนำบทบาทหน้าที่มาจัดแบ่งประเภทของการตั้งถิ่นฐานใน 3 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะขาวรี (Linear Pattern) เป็นการตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ เช่น ทางเดิน ถนน ลำน้ำ เป็นศูนย์กลางสำหรับประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

2) ลักษณะรวมกลุ่ม (Cluster Pattern) เป็นแหล่งที่ประกอบกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเหมืองแร่ ซึ่งเป็นการได้เปรียบทางธรรมชาติ หรือขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

3) ลักษณะทั่วไป (Uniform Pattern) ลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบนี้มักเป็นศูนย์กลางการบริการต่าง ๆ และโดยทั่วไปกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง เพราะขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของศูนย์กลางเหล่านั้นเอง

ทฤษฎีแหล่งกลาง เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงบทบาทหน้าที่ระบบเมืองและการจัดระเบียบชุมชน โดยได้ให้ความหมายของแหล่งกลางว่าหมายถึง เมืองที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในด้านการให้บริการและสินค้าต่าง ๆ ต่อบริเวณรอบนอก ทฤษฎีแหล่งกลางอธิบายถึงลำดับความสำคัญของการตั้งถิ่นฐานในแง่ทำเลที่ตั้งเปรียบเทียบกันโดยยึดเอาจำนวน บทบาท ขนาด และหน้าที่ และช่วงระยะห่างของแต่ละแห่งเป็นหลัก แหล่งกลางแต่ละแห่งจะมีคุณลักษณะและหน้าที่ต่างกัน กล่าวคือ แหล่งกลางขนาดใหญ่จะมีสินค้าและบริการมากกว่าแหล่งกลางขนาดรองลงมา ทฤษฎีนี้มียอดประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดการกระจายตัวของย่านกลาง ได้แก่ ความต้องการให้เกิดย่านกลางในรัศมีการเดินทางที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เนื่องจากรูปแบบชุมชนในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในด้าน จำนวนประชากร รายได้ ลักษณะทางด้านสภาพภูมิศาสตร์ กายภาพ ระบบการคมนาคม กิจกรรมการค้า การบริหารการปกครอง อันจะมีผลต่อการขยายตัวของศูนย์กลาง แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของบทบาทหน้าที่ของแหล่งกลางกับการตั้งถิ่นฐาน เพราะฉะนั้นเมืองที่เป็นแหล่งกลางสูงจะมีบริการต่อคนสูง เมืองที่มีลักษณะความเป็นแหล่งกลางต่ำก็จะมีบริการน้อยลง (ฉัตรชัย พงษ์ประยูร, 2527 : 39-44)

แหล่งกลางแต่ละแห่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่ของแต่ละแหล่งกลางนั้น ดังนั้น จึงได้มีการแบ่งพื้นที่การใช้ที่ดินภายในเมืองตามหน้าที่หลักออกเป็น 4 กลุ่ม (Lewis and Keeble, 1969 :99) คือ

1. ศูนย์กลางเมือง ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้เป็นย่านการค้า การบริหาร และการบริการทางสังคมบางประการ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น และมีการก่อรูปที่ซับซ้อน ซึ่งศูนย์กลางเมืองจะประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ คือ ร้านค้า สำนักงาน ธนาคาร ที่ทำการหน่วยงานบริหาร สถานที่ราชการ ศาลากลางจังหวัด สำนักงานเทศบาล อาคารที่สำคัญทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ โรงภาพยนตร์ โบสถ์ขนาดใหญ่ โกดังเก็บสินค้า

2. ย่านอุตสาหกรรม คือ บริเวณที่เป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่

3. ย่านพักอาศัย คือบริเวณที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของประชากร เช่น อาคารพักอาศัย สวนสาธารณะ รวมทั้งการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ เช่น ย่านการค้าภายในท้องถิ่น โรงเรียนประถมศึกษา ที่ว่าง อุตสาหกรรมบริการขนาดเล็ก

4. ที่ว่าง (Open Space) ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย พื้นที่ในโรงเรียน โรงพยาบาล และสถาบันต่างๆ รวมทั้งบริเวณที่ใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และที่ว่างบริเวณย่านชานเมือง

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีแหล่งกลางแสดงให้เห็นว่าในแต่ละแหล่งกลางมีกิจกรรม บทบาท หน้าที่ ที่แตกต่างกัน แหล่งกลาง ที่มีขนาดใหญ่ เช่น ศูนย์กลางเมือง เป็นบริเวณที่เป็น ศูนย์กลางการค้าและการบริการที่สำคัญที่สุดของเมือง และเป็นศูนย์กลางการปกครอง การคมนาคม ขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ดังนั้น บริเวณศูนย์กลางเมือง ย่อมมีความสามารถให้บริการและเข้ารับบริการได้สูงกว่าแหล่งกลางประเภทอื่น ๆ ที่มีระดับและขนาด รองลงมา

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีการใช้ที่ดิน

2.2.2.1 ทฤษฎีวงแหวนร่วม (Concentric Theory) (Johnson, 1975 : 170-172)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่ามีรูปแบบการขยายตัวเป็นวงกลมออกไปรอบ ๆ ใจกลางเมืองตามการขยายตัวของกิจกรรมที่ขยายตัวออกไปโดยอาศัยผู้คนที่เคลื่อนย้ายเป็นตัวกระทำหลัก โดยกำหนดให้จุดศูนย์กลางเป็นย่านธุรกิจกลาง (Central Business District) ที่เป็นแกนกลางของเมือง (Core) ซึ่งเป็นศูนย์รวมของธุรกิจการค้า การคมนาคม และแบ่งการใช้ที่ดินเป็นย่าน โดยแบ่งตามประเภทสินค้าและบริการ ถัดออกมาเป็นส่วนที่เรียกว่าย่านการเปลี่ยนแปลง (Transition Zone) ซึ่งเป็นพื้นที่ผสมระหว่างย่านธุรกิจกับย่านพักอาศัยของผู้ใช้แรงงาน เรียกกันว่าเขตเสื่อมโทรม มีการใช้ที่ดินปะปนกันหลายอย่าง เช่น อุตสาหกรรมเบา โกดังสินค้า และที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ถัดออกไปเป็นย่านพักอาศัยของแรงงาน (Zone Of Working-men's House) เป็นย่านที่เสื่อมโทรมที่สุดของเมือง ถัดออกมาเป็นย่านพักอาศัยของชนชั้นกลาง (Residential Zone) ที่อพยพออกมาเพื่อให้พ้นจากสิ่งรบกวนและเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า ส่วนรอบนอกออกไปอีกเรียกว่าย่านสัญจรไปมา (Commuter's Zone) ซึ่งเป็นย่านพักอาศัยของผู้มีฐานะดีมีที่ทำงานอยู่ในใจกลางเมือง กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้ามาทำงานในเขตใจกลางเมืองโดยรถส่วนตัวหรือการขนส่งมวลชน

2.2.2.2 ทฤษฎีหลายศูนย์กลาง (Multiple Nuclei Theory) (northam, 1975 : 191-192)

มีแนวความคิดว่าศูนย์กลางเมืองใหญ่ๆ นั้น ไม่ได้เกิดจากสถานที่เพียงแห่งเดียว นั่นคือเมืองใหญ่ไม่ได้ขยายตัวเกิดขึ้นโดยรอบบริเวณศูนย์กลางเมือง หรือย่านธุรกิจกลางเมืองเพียงแห่งเดียว หากแต่จะขยายตัวโดยรอบศูนย์กลางหลาย ๆ แห่งภายในเมือง เช่น ย่านที่อยู่อาศัย ย่านการค้า ย่านอุตสาหกรรม และอื่นๆ ศูนย์กลางแต่ละแห่งจะกระจายไปตามบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก อธิบายว่าการเกิดศูนย์กลางของแต่ละกิจกรรม เกิดจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความต้องการความสะดวกสบายเข้าถึงได้โดยง่าย

สำหรับการวางผังเมืองของประเทศไทย มีรูปแบบการใช้ที่ดินเช่นกับทฤษฎีเมืองหลายศูนย์กลาง และมีพื้นที่เกษตรกรรมเป็น Greenbelt ล้อมรอบ เช่น ผังเมืองรวมเมืองนครนายก ผังเมืองรวมเมืองสระบุรี ผังเมืองรวมเมืองระยอง และผังเมืองรวมเมืองยโสธร เป็นต้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีข้อดี (นิพนธ์ เมาธินาพิทักษ์, 2539 : 19-39) คือ

- 1) เป็นการกระจายความเจริญ (Decentralize) จากศูนย์กลางไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของเมืองให้ได้รับบริการสาธารณะโดยทั่วถึง
- 2) เป็นการลดปัญหาการจราจรบริเวณศูนย์กลางหลักของชุมชน (Central Business District) เพราะแต่ละกลุ่มชนต่างก็มีศูนย์กลางรองของชุมชนบริการอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้าสู่ศูนย์กลางหลักของเมือง
- 3) เป็นการกระจายความหนาแน่นประชากรไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของเมืองมิให้หนาแน่นแออัดอยู่บริเวณหนึ่งบริเวณใด ทำให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่อาศัย
- 4) เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมของเมืองให้ดียิ่งขึ้น เพราะแยกเขตอุตสาหกรรมให้ไปอยู่นอกเขตที่พักอาศัย ศูนย์กลางชุมชนจะเป็นที่ตั้งของร้านค้า ธุรกิจต่าง ๆ สถาบันการเงิน สำนักงาน และบริการสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น
- 5) ศูนย์กลางชุมชนเป็นที่ตั้งของร้านค้า สำนักงาน สถาบันการเงิน และบริการสาธารณะ ทำให้ประชาชนติดต่อได้สะดวก

แนวทางการใช้ที่ดินตามทฤษฎีการใช้ที่ดิน จึงมีความสอดคล้องกับทฤษฎีแหล่งกลาง นั่นคือ ทฤษฎีวงแหวนร่วมมีรูปแบบการใช้ที่ดินที่มีแนวคิดว่าแหล่งกลางหรือบริเวณศูนย์กลางเมืองจะกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนโดยรอบ ในขณะที่ทฤษฎีหลายศูนย์กลางมีแนวความคิดว่ารูปแบบการใช้ที่ดินมีความแตกต่างกันตามกิจกรรมของแต่ละชุมชน ไม่ได้เกิดจากการขยายตัวของความเจริญจากศูนย์กลางเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการขยายตัวของศูนย์กลาง ชุมชนย่อย ๆ แต่ละประเภทอีกด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่า รูปแบบการใช้ที่ดินในแต่ละเมืองนั้น จะก่อให้เกิดแหล่งกลางแต่ละประเภทได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือ รูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่นั้น และความเชื่อมโยงของระบบคมนาคมขนส่ง

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด เป็นการจัดตั้งชุมชน ๆ หนึ่ง ที่มีกิจกรรมเฉพาะขึ้นมา โดยรวมองค์กรในการบริหารราชการ เพื่อให้บริการประชาชน ศูนย์ราชการจังหวัดจึงเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในตัวเอง ในการให้บริการตามทฤษฎีหลายศูนย์กลาง แต่อย่างไรก็ตามศูนย์กลางในแต่ละกิจกรรมต้องพึ่งพาอาศัยกัน จึงต้องมีลักษณะของการเชื่อมโยงถึงกันด้วยระบบการขนส่งที่ดี ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปัจจัยดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ศูนย์กลางแต่ละแห่งมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.3 แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด

การวิเคราะห์เพื่อหาที่ตั้งที่เหมาะสม (Gideon Golany, 1976 : 1-2) จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะที่ดิน (Land Characteristics) กิจกรรม (Activities) ความสัมพันธ์ของรูปแบบการใช้ที่ดิน สถานที่ตั้ง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ที่ดินที่ผ่านมาในอดีตและใช้เป็นกรอบสำหรับกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินระยะยาวในอนาคต

เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของการขยายตัวของเมือง และรูปแบบการใช้ที่ดินที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แนวโน้มการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และอัตราการขยายตัวของประชากร

นอกจากนั้นในการเลือกที่ตั้ง (W. Lean and Brian Goodal, 1974 : 169-172) ควรพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านกายภาพ เช่น ลักษณะของภูมิประเทศ ประเภทการใช้ที่ดิน สมรรถนะที่ดิน ปัญหาการใช้ที่ดิน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการประเมินเปรียบเทียบค่าผลตอบแทนของประเภทกิจกรรมการใช้ที่ดินบนพื้นที่ ค่าขนส่ง ค่าแรงงาน และระยะเวลาของการเข้าถึงทั้งทางด้าน การตลาดและวัตถุดิบ ปัจจัยทางด้านบริการสังคม เช่น ความพร้อมของการให้บริการทางด้านสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขการ ความใกล้ไกล แหล่งสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขการ โดยเฉพาะที่ตั้งของแหล่งงานจะต้องตั้งอยู่ในบริเวณที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกเพื่อให้สามารถพัฒนากิจการได้เป็นอย่างดี ในเรื่องดังกล่าวนี้ Needham (1978 :101-107) ได้ให้ความเห็นว่า กลุ่มที่ตั้งของสำนักงานควรจะอยู่ย่านกลางของเมือง และมีการรวมตัวกันเพื่อจะได้มีการติดต่อข่าวสารระหว่างสำนักงานได้สะดวกรวดเร็ว เป็นประโยชน์ต่อกิจการนั้น ๆ อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า (เอกจิต, 2523 : 3-34) ที่ดินที่ศูนย์กลางของเมืองมีราคาสูงมาก จึงทำให้ต้นทุนการผลิตหรือการบริการของรัฐสูงตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนก็สามารถที่จะเลือกทำเลที่ตั้งที่รองลงมา แต่มีระบบสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขการพร้อมอยู่แล้วก็ได้

การกำหนดที่ตั้งของที่ทำการของทางราชการในต่างประเทศ โดย De Chiara and Callender มีแนวทางในการกำหนดที่ตั้งสรุปได้ ดังนี้ (De Chiara and Callender, 1973 : 492)

1. การกำหนดที่ตั้งที่ทำการจังหวัดจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการบริหารราชการ โดยกำหนดที่ตั้งให้เหมาะสมต่อการอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนที่มาใช้บริการ
2. ที่ทำการของจังหวัดควรอยู่ใกล้กับศูนย์กลางของกิจกรรมธุรกิจ เนื่องจากเป็นที่พบกันของถนนสายสำคัญ และระบบขนส่งสาธารณะ ที่ตั้งดังกล่าวจะสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทั่วไปได้มากกว่าที่ตั้งอื่น นอกจากนี้ที่ตั้งของที่ทำการจังหวัดควรได้รับการกำหนดไว้ใกล้กับเส้นทางคมนาคมสายหลัก ศูนย์กลางของการขนส่ง และระบบขนส่งมวลชน
3. การใช้ระบบขนส่งมวลชนอย่างเต็มที่จะช่วยลดปัญหาการจัดเตรียมที่จอดรถและลดสาเหตุการจราจรติดขัดในเมือง
4. การกำหนดที่ตั้งที่เหมาะสมของที่ทำการจังหวัดในศูนย์กลางธุรกิจการค้า จะอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตภายในพื้นที่นั้นจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในศูนย์กลางเมือง

5. การกำหนดที่ตั้งควรพิจารณาทางด้านการลงทุนเกี่ยวกับที่ตั้ง โดยคำนึงถึงการขยายตัวในอนาคต ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาที่ตั้งซึ่งรวมถึงค่ารั้วถนน การปรับพื้นที่ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการป้องกันน้ำท่วม

นอกจากนี้ในการพิจารณาระยะทางที่เหมาะสมระหว่างที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดกับศูนย์กลางธุรกิจการค้า อาจพิจารณาขึ้นจากระยะทางที่สะดวกต่อการเดินทาง ซึ่ง Wilfred Owen ได้กล่าวไว้ใน The Accessible City ว่าด้วยการเดินทางด้วยเท้าสามารถทำได้ไกลถึง 1 ไมล์ (1.6 กิโลเมตร) อย่างไรก็ตามเพื่อความสะดวกในการเดินทาง ที่ตั้งศาลากลางจังหวัดกับศูนย์กลางธุรกิจการค้า ควรมีระยะทางไม่เกิน 1 กิโลเมตร (คัดลอกจากสันทัศน์ อางสาคร, 2529 : 28)

การกำหนดที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัด (William I. Goodman และ Eric C. Freund, 1968 : 208-217) ต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์มากกว่าความสวยงาม ควรจะมีการรวมสถานที่ที่มีลักษณะเฉพาะบางประเภท เช่น สถานีตำรวจ ศาล เรือนจำ ตลอดจนสถานีดับเพลิง และเทศบาล โรงพยาบาล สถานศึกษา และการบริการต่างๆ ไว้ด้วยกัน สำหรับสถานีดับเพลิง (Fire Station) ควรตั้งรวมอยู่ในที่ทำการเทศบาล หรืออยู่บริเวณศูนย์กลางเมือง ควรมีบริเวณที่กว้างขวางพอที่จะสร้างอาคาร บริเวณที่จอดรถ และที่ฝึกหัดพนักงาน

นอกจากนี้แล้ว การกำหนดที่ตั้ง (Location) (ธงชัย โรจนกนันท์, 2536 : 5-8) จะต้องตอบรับกับบทบาท หน้าที่ ขนาด ตลอดจนปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะในชุมชนเมือง และจะต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชนเมืองอื่นๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และที่ตั้งของเมืองจะต้องอยู่ห่างจากศูนย์กลางหลักพอสมควร เพื่อป้องกันไม่ให้ชุมชนเมืองเดิมขยายออกมาต่อเชื่อมกันแต่ไม่ควรมีระยะห่างเกินไปจนไม่สามารถติดต่อศูนย์กลางเดิมได้สะดวก

สำหรับการกำหนดที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดของประเทศไทย มีหลักเกณฑ์พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ตามแนวทางดังนี้ (กรมโยธาธิการ, 2537 : 26-27)

1) ศูนย์ราชการควรอยู่ในบริเวณศูนย์กลางการคมนาคมของจังหวัดไม่ควรอยู่ค่อนติดกับเขตจังหวัดอื่น เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ ทำให้ประชาชนมีความสะดวกในการติดต่อราชการทั้งการเดินทางและการสื่อสาร

2) ศูนย์ราชการต้องอยู่ในเขตอำเภอและเขตเทศบาลเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น

3) ศูนย์ราชการต้องอยู่ในถนนสายประธานของเมือง หรือต้องอยู่ห่างจากเส้นทางคมนาคมสายหลักของจังหวัดไม่เกิน 500 เมตร และต้องเชื่อมต่อกับเส้นทางคมนาคมสายหลักนั้นได้โดยสะดวก เพื่อให้มีทางเข้าออกศูนย์ราชการเป็นไปอย่างสะดวก เหมาะสมและ

ถูกต้องตามหลักวิชาการ ประกอบกับเพื่อให้อาคารศูนย์ราชการมีเอกลักษณ์ทางศิลปะ สถาปัตยกรรม ประจำท้องถิ่นที่มีความเด่นสง่างาม

4) ที่ตั้งของศูนย์ราชการควรอยู่ห่างจากศาลากลางเดิมไม่เกิน 10 กิโลเมตร หรืออยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมมีความสง่างามเป็นพิเศษ

5) ที่ตั้งของศูนย์ราชการต้องอยู่ในเขตผังเมืองรวม ตามประกาศของ กรมการผังเมือง เพื่อสะดวกในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์ราชการและพื้นที่ ข้างเคียงได้อย่างเหมาะสม

สันทัศน์ก์ อางสาคร (2538 : 256-273) ได้เสนอแนวทางการกำหนดที่ตั้ง ศาลากลางจังหวัด ดังนี้

1) ที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดควรอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาล หรือบริเวณ พื้นที่ชุมชนรอบเขตเทศบาล ที่สามารถขยายเขตเทศบาลครอบคลุมบริเวณที่ตั้งของศาลากลาง โดย คำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ต่อการพัฒนาเป็นเมือง

2) ที่ตั้งของศูนย์ราชการควรอยู่ใกล้กับศูนย์กลางธุรกิจการค้าของเมือง เพื่อความสะดวกในการให้บริการประชาชน

3) ที่ตั้งของศาลากลางควรอยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมสายหลักในตำแหน่ง ที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งระหว่างทุกอำเภอภายในจังหวัด โดยพิจารณาจากโครงข่ายของ ระบบถนนภายในเมือง รวมทั้งประเภทและจำนวนเส้นทางคมนาคมขนส่งสาธารณะภายในจังหวัด

4) การกำหนดที่ตั้งศาลากลางควรคำนึงถึงการประหยัดการลงทุนทางด้าน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การป้องกันน้ำท่วม และราคาที่ดินรวมทั้งขนาดที่ดินที่เหมาะสม สำหรับการขยายตัวในอนาคต

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ พบว่าในการกำหนดที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง นั่นคือ ที่ตั้งที่ดีที่สุดควรอยู่ในเขตชุมชนเมืองในเขต เทศบาล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ การขนส่งมวลชน และที่สำคัญจะต้องพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการพัฒนาพื้นที่ สามารถเลือกพื้นที่ ที่มีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการอยู่แล้ว ไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยและควรเป็น พื้นที่ของทางราชการ เพื่อความสะดวกในการเข้าใช้พื้นที่ โดยพิจารณาจากทำเลที่ตั้ง ขนาด สภาพ ภูมิทัศน์ ธรรมชาติที่ดิน ราคา การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความสะดวกในการเข้าถึง ความพร้อมของ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในปัจจุบันและ อนาคต

2.3 การจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในศูนย์ราชการจังหวัดมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

หน่วยราชการเป็นกลไกสำคัญในการตอบสนองนโยบาย และเจตนารมณ์ของรัฐบาล การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรเพื่อให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนด้านการจัดการอาคารสถานที่ของหน่วยงานราชการในลักษณะรวมศูนย์ โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ศูนย์ราชการที่มีอยู่เดิม หากสถานที่ภายในศูนย์ราชการเดิมไม่เพียงพอ หรือไม่มีพื้นที่ในเขตเมืองที่จะขยายได้ หรือราคาที่ดินสูง ให้จัดตั้งศูนย์ราชการใหม่ในพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น เขตชานเมือง อันจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีในการติดต่อราชการ และยังเป็น การประหยัดงบประมาณในด้านต่าง ๆ เมื่อมาอยู่รวมกัน นั่นคือ การประหยัดค่าขนส่ง หรือการเดินทาง ทั้งจากการเดินทางของเจ้าหน้าที่ และการติดต่อระหว่างประชาชนกับหน่วยราชการ การประหยัดเวลาในการติดต่อระหว่างหน่วยราชการด้วยกันเองในศูนย์ราชการ ทำให้ประหยัด ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าบำรุงรักษายานพาหนะ ค่าบริการด้านโทรคมนาคม การใช้อาคารสถานที่ ร่วมกัน ทำให้ประหยัดงบประมาณในการลงทุนในการใช้อาคารสถานที่ส่วนกลาง เช่น ที่พัก สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สวนพักผ่อนหย่อนใจ และสวัสดิการอื่น ๆ ของเจ้าหน้าที่ การจัด ตั้งศูนย์ราชการใหม่ไม่ได้เป็นการโยกย้ายหน่วยราชการทั้งหมดแบบเบ็ดเสร็จ แต่ใช้ประโยชน์จาก อาคารเดิมด้วย เพราะจะทำให้รัฐต้องใช้งบประมาณในการลงทุนด้านที่ดินและสิ่งก่อสร้างสูงมาก อาคารของหน่วยราชการเดิมบางส่วนที่ยังมีสภาพดีและยังใช้งานได้ควรใช้ต่อไป ซึ่งอาจเป็น ลักษณะการสับเปลี่ยนโยกย้ายการใช้สถานที่ต่างหน่วยราชการ หรือเป็นสถานที่หลัก หรือเป็น สถานที่สำรองในการรองรับการขยายตัวในสถานที่ใหม่ หรือสำหรับเป็นสำนักงานของหน่วย ราชการที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมในการจัดระบบงานภายในศูนย์ราชการ

การก่อสร้างศูนย์ราชการมีจุดประสงค์หลักควรคำนึงถึงโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม คือ ความมีเอกภาพ ความโดดเด่น มีลักษณะที่เหมาะสมกับหน้าที่ของอาคารนั้น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในศูนย์ราชการจังหวัด เช่น การจัดระบบการจราจร ช่องทางจราจร ไฟถนน ท่อประปาในการดับเพลิง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจทำให้งบประมาณในการก่อสร้างเพิ่มขึ้น แต่เมื่อมอง โดยภาพรวมแล้วจะมีความสวยงาม และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งเหล่านี้ต่างมีหน้าที่ในการ ให้บริการแก่ประชาชน นอกจากการจัดโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมแล้ว การจัดแบ่งสถานที่ ทำงานจะต้องเน้นความสะดวก รวดเร็ว สามารถให้บริการได้ครบทุกขั้นตอน (Donald H. Webster, 1958 :131, 159-166)

สำหรับแนวทางในการวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัดของ ประเทศไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปร่างและขนาดของที่ดินในกรณีที่มีการก่อสร้างใน ที่แห่งใหม่ ดังนี้

1) ขนาดของที่ดินต้องเป็นแปลงที่ดิน ที่ติดต่อกันขนาดใหญ่พอสมควร อยู่ในพื้นที่ขนาด 70 ไร่ และ 160 ไร่ ดังนี้

- ขนาดที่ดิน 70 ไร่ ประกอบด้วย อาคารศาลากลาง (เป็นอาคารที่สามารถขยายตัวในแนวตั้งได้) หอประชุมที่จอดรถ อาคารประกอบเช่น อาคารพัสดุ และระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

- ขนาดที่ดิน 160 ไร่ ประกอบด้วยอาคารศาลากลาง หอประชุม อาคารศาล อาคารอัยการ อาคารประกอบเช่น อาคารพัสดุ และระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

แต่อย่างไรก็ตามสำหรับศูนย์ราชการจังหวัดที่มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 30 ไร่ ก็สามารถให้บริการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารการหาที่ตั้งใหม่ได้

2) หน้ากว้างที่ดินต้องไม่ต่ำกว่า 300 เมตร เพื่อให้เกิดความสง่างาม โดยเฉพาะอาคารศาลากลาง ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

ในกรณีของการจัดวางผังศูนย์ราชการจังหวัด สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2540:5-7) ได้เคยศึกษา และสรุปไว้ว่า ควรจัดแบ่งพื้นที่ (Zoning) สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ออกเป็น 3 ส่วน คือ พื้นที่สาธารณะ (Public Zone) ได้แก่ สำนักงาน พื้นที่โล่ง พื้นที่จอดรถ และพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อยกระดับสภาพแวดล้อม พื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-Public Zone) ได้แก่ บ้านพักรับรอง และพื้นที่สำหรับพักผ่อน หรือ นันทนาการ พื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) ได้แก่ บริเวณที่พักอาศัยของบุคลากร โดยศูนย์ราชการจังหวัดเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักด้านการบริหารจัดการในระดับจังหวัด ศูนย์ราชการจังหวัดที่ดีควรตอบสนองความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ คือ ข้าราชการ และประชาชน ทั้งทางด้านกายภาพ และ ทางด้าน จิตใจ ซึ่งหมายถึงสภาพของที่ทำงานที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ มีความร่มรื่นสวยงาม น่าทำงาน เป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมต่อระหว่างภาครัฐกับประชาชนที่เป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่ดี (Spiritual) ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เป็นที่พึ่งได้ รวมทั้งยังต้องมีความสง่า น่าภาคภูมิใจในการเป็นตัวแทนของรัฐ เป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้ข้าราชการ และประชาชนได้พบปะกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจ และความรู้สึกที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นบทบาทแห่งที่สำคัญของศูนย์ราชการจังหวัด สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมมีคุณค่าต่อข้าราชการและประชาชน การจัดพื้นที่ในศูนย์ราชการจังหวัดจึงควรมีพื้นที่ว่างเพื่อให้ดูกว้างขวาง โปร่ง ไม้รู้สึกแออัด ช่วยส่งเสริมคุณค่าความสำคัญของศูนย์ราชการจังหวัดแต่ละแห่งได้

ในการวางผังการใช้ที่ดินในศูนย์ราชการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถรองรับความต้องการ และการขยายตัวของหน่วยราชการได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการด้านผังเมือง ก่อให้เกิดความสะดวกกับประชาชนที่มาติดต่อ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ รวมทั้งการรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงควร

มีการใช้ที่ดินและอาคารภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 : 11-12) ดังนี้

1) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Zoning) เนื่องจากบริเวณศูนย์ราชการมีการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมหลายประเภท จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายงานของหน่วยราชการในอนาคต ให้มีความสว่างาม มีพื้นที่โล่ง พื้นที่อนุรักษ์ ตลอดจนย้ายกิจกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์ออกจากพื้นที่

2) การใช้ประโยชน์อาคาร โดยมีอาคารศูนย์ราชการเป็นที่รวมของหน่วยงานที่มีลักษณะบริหาร และควรเป็นอาคารที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันสำหรับงานที่มีลักษณะเดียวกัน รวมทั้งอาคารที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น อาคารหอประชุม

3) การจัดกลุ่มพื้นที่ใช้สอยสำหรับหน่วยงาน มุ่งเน้นให้มีการรวมกลุ่มหน่วยงานที่มีลักษณะงานหลักสัมพันธ์กันให้อยู่ในกลุ่มอาคารเดียวกัน

4) ระบบการสัญจร และที่จอดรถ โดยให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโครงข่ายถนน และสภาพถนนให้มีความเหมาะสม เพียงพอ มีความสะดวกในการเข้าถึง และการเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้งมีทางเดินระหว่างอาคารที่มีความร่มรื่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี

5) สภาพแวดล้อม ปรับปรุงและส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่ดี โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่โล่งสีเขียว

การวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัด เป็นการจัดระเบียบ การใช้ที่ดิน ให้สามารถรองรับความต้องการของหน่วยงานราชการ ให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการ และให้มีสภาพแวดล้อมภายในบริเวณที่เหมาะสมในการวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงควรพิจารณาถึงกิจกรรมของหน่วยงาน ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของประชาชน

2.4 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ระบบเทคโนโลยี GIS (Geographic Information System) คือการแสดงฐานข้อมูลเชิงพื้นที่บนแผนที่ฐาน (Basemap) ด้วยเครื่องมืออัตโนมัติ (Automatic Devices) และมีความเห็นว่าเทคโนโลยี GIS สามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยการจัดระบบการบริหารข้อมูลสามารถทำให้ผู้ใช้เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการนำไปสู่การตัดสินใจที่รอบคอบและมีประสิทธิภาพ โดยเปลี่ยนวิธีการนำเสนอและการใช้ประโยชน์ข้อมูล พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลมาคิดแปลงให้มีความเหมาะสมกับความต้องการที่มีอยู่ในด้านต่าง ๆ ได้ จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มีศักยภาพในการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลได้อย่างประหยัด และบรรลุผลอย่างรวดเร็ว (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2538 : 2-6)

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ได้รับการออกแบบมาเพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์ และบริหารจัดการข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์ หรือข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดของข้อมูลเชิงพื้นที่ คือ

- 1) ความถูกต้อง (Accuracy) บอกความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 2) ความแม่นยำ (Precision) บอกความละเอียดของมาตราส่วนที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล
- 3) เวลา (Time) เป็นสิ่งที่ระบุถึงช่วงของเวลา
- 4) ความทันสมัย (Currency) ระบุช่วงระยะเวลาที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลไว้
- 5) ความสมบูรณ์ (Completeness) ความครบถ้วนของข้อมูลที่จัดเก็บ

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในภาษาไทยมีใช้กันอยู่หลายคำ เช่น สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ระบบข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น ส่วนในภาษาอังกฤษเองก็มีหลายคำ เช่น Geo-Information System, Spatial Information System, Land Information System และ Geographic Information System หรือ GIS ก็ประกอบด้วยคำว่า Geo หมายถึง โลก (Earth), Graphic หมายถึง ชี้ให้เห็นถึงขบวนการของการเขียน (Indicates a process of writing) ดังนั้น Geography จึงหมายถึง การเขียนหรือบรรยายเกี่ยวกับโลก (Writing about the earth) และคำว่า Information คือ ความรู้บนวัตถุซึ่งสามารถใช้ในขบวนการตัดสินใจ (decision making process) หรือ ความต้องการในการติดต่อสื่อสาร (Communication need) โดยมีหลักการทำงาน 4 ประการ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2534 : 63-64) คือ

- 1) หน้าที่ป้อนข้อมูล (data input) ทำได้ทั้งโดยใช้คนและเครื่องซึ่งเป็นวิธีอัตโนมัติ เรียกว่า ขบวนการ digitizing ซึ่งประกอบด้วย วิธีตัดแปลงแก้ไข ที่เรียกว่า cleaning และ editing
- 2) หน้าที่ในการจัดเก็บ (storage) และการค้นหาออกมาใช้ (retrieveval) การป้อนข้อมูล และการจัดเก็บ เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างฐานข้อมูล ซึ่งสามารถทำการ update และวิเคราะห์ได้
- 3) หน้าที่ตัดแปลงและเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยการวิเคราะห์ จะนำข้อมูลแต่ละชนิดมาผสมผสานหรือซ้อนทับกัน ซึ่งข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในเชิงพื้นที่จะเก็บเป็นชั้น ๆ เรียกว่า Themes หรือ Data layers ส่วนข้อมูลที่ไม่อยู่ในเชิงพื้นที่ จะอยู่ในรูปของ Attribute
- 4) หน้าที่ในการแสดงผลในรูปของรายงานและแผนที่คือ การแสดงผลข้อมูลซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของตัวเลข หรือข้อมูลภาพ (graphic) ซึ่งอาจแสดงผลทาง printer หรือ plotter

Burrough (1986 : อ่างในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และคณะ, 2537 : 13) ได้ให้คำจำกัดความของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือชุดของเครื่องมือ (tools) ซึ่งใช้เพื่อการรวบรวม (Collecting) จัดเก็บ (Storing) และนำออกมาใช้ (Retriving) เปลี่ยนแปลงหรือเตรียมข้อมูล (Manipulating and Transforming) เพื่อการวิเคราะห์ให้ได้ผลลัพธ์โดยการแสดงผล เพื่อเป็นแบบจำลองสภาพที่เป็นจริงของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีความ

เห็นว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นข้อมูลภูมิศาสตร์บรรยายถึงสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่เป็นจริงในเรื่องของ

- 1) ตำแหน่งทางระบบพิกัด
- 2) ลักษณะประจำ (attribute) ซึ่งไม่เกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้ง (เช่น สี ราคา pH ฯลฯ)
- 3) การเกี่ยวโยงกันทางพื้นที่ (ความสัมพันธ์ทางเทคโนโลยี)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถนำไปใช้ในการคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตจากการจำลองการเปลี่ยนแปลงตัวแปรต่าง ๆ ได้เนื่องจากระบบดังกล่าวสามารถที่จะระบุตำแหน่งพิกัดที่ตั้ง สามารถนำเข้า จัดเก็บ เรียกค้น แก้ไข วิเคราะห์ และแสดงผลของการวิเคราะห์ทั้งในลักษณะของข้อมูลกราฟฟิก (Spatial Data) และข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลกราฟฟิก (Non – Spatial Data)

ลักษณะของข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ แบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ

- 1) ลักษณะโครงสร้างข้อมูลแบบเวกเตอร์ (Vector Structer)

การจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบเวกเตอร์ จะจัดเก็บตามลักษณะที่แสดงบนแผนที่ ข้อมูลเชิงพื้นที่ที่จัดเก็บในรูปแบบเวกเตอร์ จะแยกการจัดเก็บได้ 2 รูปแบบ คือ

(1) ลักษณะข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) คือ ข้อมูลที่มีการอ้างอิงทางภูมิศาสตร์ (geo – referenced) สามารถแสดงสัญลักษณ์ได้ 3 ชนิด คือ

ก. รูปแบบของจุด (Point feature) เป็นลักษณะของจุดในตำแหน่งใดๆ โดยจะอธิบายถึงตำแหน่งการป้อนข้อมูลที่เป็นจุดจะใช้คู่พิกัด X และ Y เพื่อแสดงตำแหน่งของข้อมูลทางภูมิศาสตร์ หรือลักษณะของภาพต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ

ข. รูปแบบของลายเส้น (Linear feature) ลักษณะของข้อมูลรูปแบบเส้นนั้นจะถูกเก็บข้อมูลที่จุดเริ่มต้น และจุดปลายทางของเส้นเป็นอย่างน้อย รวมถึงใช้อธิบายหรือแสดงความหมายของเส้นนั้น เช่น ทางน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง ถนน เป็นต้น

ค. รูปแบบของพื้นที่ (Area Feature) เป็นลักษณะขอบเขตที่เรียกว่า โพลีกอน (Poligon) เพื่อใช้อธิบายขอบเขตของข้อมูลต่าง ๆ เช่น ขอบเขตของพื้นที่ป่าไม้ ขอบเขตการใช้ที่ดิน เป็นต้น

- (2) ข้อมูลลักษณะเฉพาะ (Attribute Data)

ลักษณะของข้อมูลเฉพาะจะมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทางด้านสถิติ เป็นลักษณะข้อมูลที่มีความแปรผันในการชี้วัดปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยระบุถึงสถานที่ที่ทำการศึกษา ณ ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งการชี้วัดจะอยู่ในรูปตัวเลขเพื่อแทนค่านั้น ข้อมูลเชิงบรรยายจะมีลักษณะเป็นข้อความ (Text) หรือเป็นตัวเลข (Numeric) ข้อมูลเชิงบรรยายที่มีความซับซ้อนและมีความละเอียดมาก จะสามารถค้นหาได้จากกราฟหรือเอกสาร ซึ่งได้ผ่านการสแกนแล้ว (scanned images/documents) เช่น แบบพิมพ์เขียว เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น

2) ลักษณะโครงสร้างข้อมูลแบบราสเตอร์ (Raster Structure)

การจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ในรูปแบบลักษณะแผนที่ เป็นเพียงรูปภาพจะประกอบด้วย ช่องสี่เหลี่ยมที่เรียกว่า “กริด” (grid cells or pixels) ขนาดของกริดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้ และรายละเอียดของข้อมูลนั้น นอกจากนี้ขนาดของกริดยังขึ้นอยู่กับขนาดที่เหมาะสมของพื้นที่ศึกษา และระบบที่จะใช้ประมวลผล โดยในแต่ละกริดจะบรรจุตัวเลขซึ่งแทนค่า หรือชนิดของข้อมูลที่นำมาทำแผนที่ โดยมีลักษณะของแถวแนวนอน (Row) และแถวแนวตั้ง (Column) เป็นตัวกำหนดตำแหน่งและทิศทางใกล้เคียงที่อยู่ต่อเนื่องกันตามทิศทางที่กำหนด และข้อมูลแบบพื้นที่จะแทนค่าด้วยความสัมพันธ์ และปริมาณการกระจายไปยังกริดใกล้เคียง

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นระบบที่ออกแบบเพื่อแสดงลักษณะข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ (สมจิต ลิ้มสวัสดิ์ผล, 2538 : 34-35)

ก. Environment Information ได้แก่ ข้อมูลดิน ธรณีวิทยา แหล่งน้ำ พืชพรรณ และสัตว์ป่า เป็นต้น

ข. Infrastructure Information ได้แก่ อาคารสิ่งปลูกสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบการสื่อสาร และขนส่ง เป็นต้น

ค. Cadrastal Information ได้แก่ การประเมินสิทธิ กรรมสิทธิ์ และการควบคุมการใช้ที่ดิน เป็นต้น

สำหรับการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเรื่องต่าง ๆ ในประเทศไทย มีดังนี้

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2539 : 1) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการแปลข้อมูลดาวเทียมสำหรับการจัดทำแผนที่ฐาน การติดตามสถานการณ์ หรือแนวโน้มที่สำคัญ เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยี GIS มาใช้ในการพัฒนาและจัดระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหาร และการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งน้ำ และโครงข่ายถนน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และคณะ (2537 : 153-155) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรในอำเภอพัฒนานิคม และชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้ระบบ GIS ศึกษาความเหมาะสมของการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรสำหรับการปลูกพืชหลักบางชนิด ในพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการกำหนดค่าคะแนน และน้ำหนักของปัจจัยการเกษตรแต่ละชนิดด้วยวิธีการซ้อนทับข้อมูล เพื่อจำแนกชั้นความเหมาะสมของดิน สำหรับพืชแต่ละชนิด ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ สามารถจำแนกพื้นที่ได้ตามความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิด

กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2534 : 88-89) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตร โดยใช้ข้อมูลและตัวแปรทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ สังคม ด้วยเทคนิคซ้อนทับ (Overlay) ดังนั้นจะได้บริเวณพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนา และส่งเสริมด้านการเกษตร

และจากวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต เรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในงานวางแผนโครงสร้างจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี (สุมิตรา พูลทอง, 2538 : 297-300) โดยจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม และการบริการขั้นพื้นฐาน เข้าเป็นฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และเรียกค้นข้อมูลที่จัดเก็บไว้ เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิคการซ้อนข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์จัดทำแผนโครงสร้างหลัก 4 แผน คือ แผนการใช้ที่ดิน แผนระบบชุมชน แผนโครงข่ายคมนาคม แผนพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สมจิต ลิ้มสวัสดิ์ผล (2537 : 361-363) ได้ทำการศึกษาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนการใช้ที่ดินจังหวัดตราด โดยวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ และจัดลำดับความเหมาะสมของพื้นที่ โดยพิจารณาจากปัจจัยทางกายภาพ เช่น ชนิดของดิน ความลาดเท ระดับความสูงของพื้นที่ และสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันระบบ GIS ได้ถูกนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำข้อมูลทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม โดยเฉพาะการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ทั้งนี้เพราะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกันได้ และยังเป็นการประหยัดต้นทุนในระยะยาว ลดความซ้ำซ้อนของการทำงานด้วยมือแบบเดิม สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัยได้เสมอ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในขบวนการวิเคราะห์ให้ใช้เวลาน้อยลง และสามารถนำข้อมูลมาใช้งานได้เร็วกว่าทำให้ข้อมูลมีความทันสมัย ช่วยให้การวางแผนและการตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการวิจัยนี้จะใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูล (Overlay) โดยการนำข้อมูลเชิงพื้นที่ของแต่ละชั้นข้อมูล มาซ้อนทับกัน ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงพื้นที่นี้ จะทำให้ทราบความสัมพันธ์ของพื้นที่ได้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวได้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่นำมาใช้พิจารณาหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด โดยสรุปแล้วในการหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ในการศึกษาจำเป็นต้องทราบถึงความต้องการใช้พื้นที่ของส่วนราชการจังหวัดอย่างละเอียด ตลอดจนความเหมาะสมของที่ตั้ง การกระจายตัวของหน่วยงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่น

2) ในการศึกษาเพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการกิจของศูนย์ราชการจังหวัด จำเป็นต้อง นำปัจจัยต่าง ๆ มาร่วมพิจารณาด้วย ได้แก่ ระยะห่างจากบริเวณศูนย์กลางธุรกิจการค้า การคมนาคม/การอยู่ในถนนหลักของจังหวัด ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ พื้นที่ที่มีความเสี่ยง (เช่น ความลาดชัน เป็นต้น) กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ตลอดจนการใช้ประโยชน์ที่ดิน

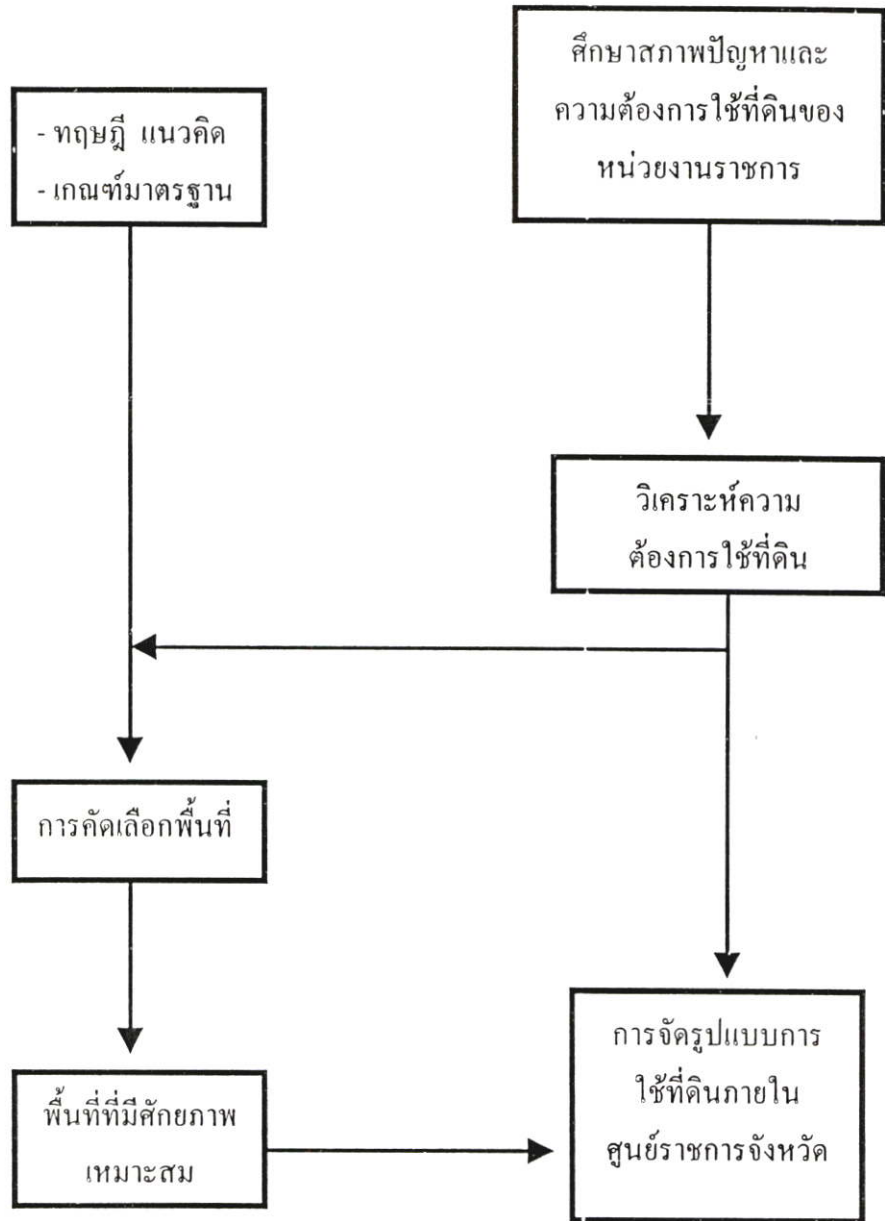
ซึ่งผลจากการศึกษาเอกสารของนักวิชาการสอดคล้องกับแนวทางการจัดตั้งศูนย์ราชการ จังหวัดของกรมโยธาธิการ และการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการ จังหวัดของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้วางแนวทางการคัดเลือกพื้นที่เพื่อก่อตั้งศูนย์ราชการ ดังนี้

(2.1) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ 3 ส่วน คือ พื้นที่สาธารณะ (Public Zone) ได้แก่ สำนักงาน พื้นที่โล่ง พื้นที่จอดรถ พื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi Public Zone) ได้แก่ พื้นที่สำหรับพักผ่อน หรือนันทนาการ และพื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) ได้แก่ พื้นที่ที่พักอาศัยของบุคลากร เพื่อให้สามารถรองรับการก่อสร้างของหน่วยงานในอนาคตได้ และเพื่อความสง่างาม

(2.2) การใช้ประโยชน์อาคารและที่ดิน มุ่งเน้นให้จัดรวมหน่วยงานบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคไว้ในอาคารศาลากลางจังหวัด รวมทั้งจัดให้มีอาคารที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น หอประชุม โรงเก็บพัสดุ อาคารจอดรถส่วนราชการ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคารสถานที่ และการดูแลรักษา

(2.3) ที่พักอาศัย โดยมุ่งเน้นให้จัดสวัสดิการด้านบ้านพักอาศัยของทางราชการให้เพียงพอ มีการจัดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการร่วมกัน มีพื้นที่สำหรับเป็นสวนหย่อม และสนามเด็กเล่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

(2.4) สภาพแวดล้อม ปรับปรุงและส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่ดี โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่โล่งสีเขียว

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงกรอบแนวคิด

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด และการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัด คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกพื้นที่ ได้แก่ ความเป็นศูนย์กลาง กรรมสิทธิ์ที่ดิน ความชัน การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบโครงข่ายถนน และปัจจัยที่มีผลในการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทาง ความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ ความสะดวกในการขอรับบริการของประชาชน สภาพปัญหาและความต้องการใช้ที่ดิน สภาพอาคาร และบริเวณศาลากลางจังหวัด สาธารณูปโภค สาธารณูปการภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด บ้านพักราชการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาในเรื่องนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

3.1 ประชากร/ หน่วยที่ศึกษา

3.1.1 ประชากรประกอบด้วย

- (1) หัวหน้าส่วนราชการทั้งจากราชการบริหารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
- (2) ข้าราชการทั้งจากราชการบริหารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
- (3) ประชาชนที่มาติดต่อราชการ และประชาชนภายนอกศาลากลางจังหวัด

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 ใช้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- (1) หัวหน้าส่วนราชการ ส่วนละ 1 คน รวมจำนวน 44 คน
- (2) ข้าราชการส่วนราชการละ 5 คน จำนวน 44 หน่วยงาน รวมจำนวน

220 คน

3.1.2.2 ใช้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

กล่าวคือได้สอบถามข้อมูลประชาชนที่มาติดต่อราชการในขณะที่ผู้ศึกษาไปตรวจสอบข้อมูลที่ศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน ตลอดจนสอบถามข้อมูลจากประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้มาติดต่อราชการ โดยได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- (1) ประชาชนที่มาติดต่อราชการภายในศาลากลางจังหวัด จำนวน 75 คน
- (2) ประชาชนที่ยังไม่ได้มาติดต่อราชการภายในศาลากลางจังหวัด ขณะที่ทำการศึกษา จำนวน 75 คน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยซึ่งเป็นสาเหตุและมีผลต่อการคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด ได้แก่

ก. ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมที่ตั้ง ประกอบด้วย รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน สภาพภูมิทัศน์

ข. ตัวแปรด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการชุมชน ประกอบด้วย โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง รูปแบบการเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ พื้นที่สำหรับการนันทนาการ (รายละเอียดตัวอย่างตารางที่ 3.1)

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความเหมาะสมของพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด

ตารางที่ 3.1 แสดงตัวแปรในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ข้อมูล	แหล่งข้อมูล
<u>สภาพแวดล้อมของที่ตั้ง</u> -ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน -กรรมสิทธิ์ที่ดิน -ลักษณะภูมิประเทศ -ความชัน -สภาพภูมิทัศน์	-ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ -แผนการใช้ที่ดิน -เขตการปกครองจังหวัด	-สำนักงานผังเมืองจังหวัด -สำนักงานที่ดินจังหวัด -สำนักงานโยธาธิการจังหวัด -ที่ทำการปกครองจังหวัด -แผนที่, รูปถ่าย
<u>โครงสร้างพื้นฐาน</u> -การคมนาคมขนส่ง -ระบบสาธารณูปโภค	-ระบบโครงข่าย/เส้นทาง การคมนาคมขนส่งใน ชุมชนเมือง -แผนที่แสดงเส้นทาง การคมนาคม -ระบบไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพทในพื้นที่ ศาลากลางจังหวัด และในพื้นที่จังหวัด นครนายก	-สำนักงานผังเมืองจังหวัด -ข้อมูล GIS -การสำรวจภาคสนาม -การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค -แบบสอบถาม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ตัวแปร	ข้อมูล	แหล่งข้อมูล
<u>ทัศนคติ/ความคิดเห็นของประชาชน และ ข้าราชการ</u> -ลักษณะทางกายภาพภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด -ความสะดวกในการเข้าถึง	-ความพึงพอใจ -ความใกล้ - ไกลของพื้นที่	-แบบสอบถาม -สำรวจภาคสนาม -ข้อมูล GIS
<u>บริการชุมชน</u> -การกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย -การระบายน้ำ -พื้นที่สำหรับ นันทนาการ	-ขีดความสามารถในการจัดการ -ขีดความสามารถในการจัดการ -เส้นทางระบายน้ำ -พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ, สนามกีฬา, ที่โล่ง, ที่จอดรถ	-เทศบาล -การสำรวจภาคสนาม -แบบสอบถาม -เทศบาล -การสำรวจภาคสนาม -แบบสอบถาม -การสำรวจภาคสนาม -แบบสอบถาม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้กรอบแนวคิดในเรื่องของการคัดเลือกที่ตั้ง และการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภายในบริเวณศูนย์ราชการ จังหวัดในอนาคดมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม โดยการสร้างแบบสอบถาม และไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชนโครงสร้าง ดังนี้

3.3.1.1 แบบสอบถามหัวหน้าส่วนราชการ สอบถามในเรื่องสภาพปัญหาและลักษณะการใช้ที่ดินของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครนายกในปัจจุบันโดยสอบถามเกี่ยวกับสังกัดหน่วยงาน ลักษณะงานหลัก จำนวนประชาชนที่มาใช้บริการในแต่ละวัน กรรมสิทธิ์ที่ดินและอาคาร ที่ตั้งหน่วยงาน ขนาดพื้นที่ของหน่วยงาน จำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำในหน่วยงาน ความต้องการพื้นที่จอดรถสำหรับหน่วยงาน ข้าราชการ และผู้มาติดต่อราชการ สวัสดิการด้านบ้านพักของข้าราชการ เกี่ยวกับ จำนวน ที่ตั้ง รูปแบบบ้านพัก และความต้องการบ้านพักของข้าราชการ และความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ตั้ง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด สวัสดิการและบริการต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด และโครงการก่อสร้างอาคารสถานที่เพิ่มเติมของส่วนราชการ

3.3.1.2 แบบสอบถามข้าราชการ สอบถามในเรื่อง เพศ อายุ รายได้ ระดับตำแหน่ง ระดับการศึกษา ลักษณะการพักอาศัย ที่ตั้งบ้านพัก รูปแบบการเดินทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากบ้านพักไปยังศาลากลางจังหวัด และความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ตั้ง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด สวัสดิการและบริการต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด

3.3.1.3 แบบสอบถามประชาชน สอบถามในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่ไปติดต่อเป็นประจำ ความถี่ในการไปติดต่อราชการ จำนวนหน่วยงานที่ไปติดต่อแต่ละครั้ง และความคิดเห็นเกี่ยวกับที่ตั้ง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด สวัสดิการ และบริการต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด

3.3.2 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด โดยใช้ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง การคมนาคม

ความลาดชัน ความสะดวกในการเข้าถึง กรรมสิทธิ์ที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ลักษณะภูมิประเทศ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ตารางที่ 3.2 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	วิธีการ	
	GIS	แบบสอบถาม
<u>สภาพแวดล้อมของที่ตั้ง</u> - ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน -กรรมสิทธิ์ที่ดิน -ลักษณะภูมิประเทศ -ความชัน -สภาพภูมิทัศน์	* * * *	* *
<u>โครงสร้างพื้นฐาน</u> - การคมนาคมขนส่ง -ไฟฟ้า - ประปา -โทรศัพท์	*	* * *
<u>ทัศนคติ/ความคิดเห็น</u> <u>ของประชาชน และ ข้าราชการ</u> -ลักษณะทางกายภาพภายในบริเวณ ศาลากลางจังหวัด -ความสะดวกในการเข้าถึง	*	*
<u>บริการชุมชน</u> -การกำจัดขยะและ บำบัดน้ำเสีย -การระบายน้ำ -พื้นที่สำหรับนันทนาการ		* * *

ตารางที่ 3.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องชี้วัดและข้อความของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	เลขที่ข้อในแบบสอบถาม		
	หัวหน้าส่วนราชการ	ข้าราชการ	ประชาชน
ความสะดวกในการเดินทาง	-	9,10,11,12	9,10,11,12,14
ความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ	6	13,14,15,16	13
ความสะดวกในการติดต่อราชการของประชาชน	7	13,14,15,16	13
สภาพปัญหาและความต้องการใช้ที่ดิน	18,19,20,21,22	14	14
สภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด	20	14,15	13,14,15,16,17
บ้านพักของทางราชการ	15,16,17	8	-
สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด	18,21,22	16	13,16,17
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ	22	15,17	17

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลครบถ้วน ผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการดังนี้

3.4.1 ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี มติคณะรัฐมนตรี และระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการรวบรวมข้อมูลใน 2 ส่วน ดังนี้

3.4.2.1 การสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2.2 ศึกษาสภาพพื้นที่โดยแบ่งขอบเขตการศึกษาดังนี้

- 1) พื้นที่ตั้งของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครนายกที่ทำการศึกษ จำนวน 44 หน่วยงาน โดยพิจารณาว่า หน่วยงานที่มีอาคารสำนักงานตั้งอยู่ภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด มีลักษณะและรูปแบบ สภาพปัญหาการใช้อาคาร และที่ดิน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด ระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง พื้นที่ว่างสำหรับรองรับการขยายตัวของหน่วยงานในอนาคต พื้นที่จอดรถที่ตั้งบ้านพักของทางราชการ และสภาพแวดล้อม เป็นอย่างไร สำหรับหน่วยงานที่มีที่ตั้งอาคารสำนักงานตั้งอยู่นอกบริเวณศาลากลางจังหวัด ผู้ศึกษาจะพิจารณาเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของหน่วยงานที่มีต่อชุมชนหรือผลกระทบจากชุมชนที่มีต่อหน่วยงาน
- 2) สภาพทั่วไปของจังหวัด ศึกษาเกี่ยวกับ ระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งแต่ละอำเภอมายังศาลากลางจังหวัด เส้นทางที่ตัดผ่านศาลากลางจังหวัด สภาพแวดล้อมภายนอกศาลากลางจังหวัด

3.5 วิธีการประมวลผล

3.5.1 การประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Personal Computer) ช่วยในการคำนวณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Spss for Microsoft Windows)

3.5.2 หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามเพื่อมิให้มีความผิดพลาด ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบไม่ครบทุกข้อซึ่งจะทำให้การบันทึกค่าข้อมูลผิดพลาดได้ (Missing Value) หลังจากนั้นผู้ศึกษาได้ดำเนินการต่อไปนี้

- 1) ให้คะแนนและทำการลงรหัส (Code) ในแบบสอบถาม เพื่อเปลี่ยนสภาพข้อมูลให้สามารถประมวลผลได้ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยนำแบบสอบถามดังกล่าว ไปลงรหัสข้อมูลในแบบบันทึกการลงรหัส
- 2) นำแบบบันทึกการลงรหัสไปบันทึกข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Spss for Ms Windows Version 9.1
- 3) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของตัวแปรแต่ละตัว จากนั้นจึงนำผลการประมวลไปแปลความหมาย เพื่อสรุปผล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากผู้ศึกษาประมวลผลข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาทำการแปรผลและวิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด โดยกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.6.1 ประเมินค่าตัวแปรในเรื่องของการคัดเลือกพื้นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัด และการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด จะประเมินค่ามัธยฐานเลขคณิต (X) เกณฑ์การพิจารณาแบ่งระดับตัวแปร ได้จากการหาค่าความกว้างของอันตรภาคชั้น และกำหนดให้แบ่งระดับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

ค่าคะแนนตั้งแต่ 1 - 1.80	= ต่ำ
ค่าคะแนนตั้งแต่ 1.81 - 2.61	= ค่อนข้างต่ำ
ค่าคะแนนตั้งแต่ 2.62 - 3.41	= ปานกลาง
ค่าคะแนนตั้งแต่ 3.42 - 4.21	= ค่อนข้างสูง
ค่าคะแนนตั้งแต่ 4.22 - 5.00	= สูง

3.6.2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance; ANOVA) โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่ระดับ 0.05 ถ้าผลการคำนวณมีระดับนัยสำคัญต่ำกว่าที่กำหนด หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน

3.6.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

ในการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นศูนย์ราชการจังหวัด นครนายก ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) โดยใช้โปรแกรม Arc View มาประยุกต์ใช้โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของปัจจัยต่าง ๆ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ชั้นข้อมูลเชิงซ้อน โดยการนำชั้นข้อมูลในแต่ละปัจจัยมาซ้อนทับกัน (Overlay) สำหรับการศึกษาวิจัยนี้จะนำข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำฐานข้อมูล GIS มาตรฐาน 1: 50,000 ที่ประกอบด้วยข้อมูลเชิงพื้นที่ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความชัน ขนาด และรูปร่างที่ดิน เขตการปกครอง การเข้าถึงพื้นที่ ระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ระบบไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์

3.7 การเสนอผลการศึกษา

ผู้ศึกษาจะนำเสนอเสนอผลการศึกษาในรูปของการบรรยาย ตาราง แผนผัง และการสรุปค่าทางสถิติที่ได้จากการศึกษา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptives Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

บทที่ 4

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

จากการนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ซึ่งได้ทำการสอบถามหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการและประชาชนที่เข้ามาใช้บริการภายในศาลากลางจังหวัด รวมทั้งที่อยู่นอกศาลากลาง จังหวัดในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศูนย์ราชการจังหวัด แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลเพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของข้อมูลซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด โดยได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการนำเสนอเพื่อให้ทราบถึงลักษณะข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหน่วยงานราชการ

ส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นที่มีต่อศูนย์ราชการจังหวัดในปัจจุบัน ทั้งของหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการและประชาชน

ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการ การบริการและสวัสดิการภายในศูนย์ราชการจังหวัด เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดในบทต่อไป

4.1 ลักษณะทั่วไปของหน่วยงานรัฐ

การศึกษาในส่วนนี้ ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศาลากลางจังหวัด การจัดสวัสดิการบ้านพักอาศัยของทางราชการ และลักษณะงานหลักและการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและกับประชาชน ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้เป็นผลจากการสอบถามและการสำรวจภาคสนามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และหน่วยงานอิสระในจังหวัดนครนายก จำนวน 44 หน่วยงาน ดังนี้

ก. หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 35 หน่วยงาน คือ

- (1) สำนักงานจังหวัด
- (2) ที่ทำการปกครองจังหวัด
- (3) สำนักงานสถิติจังหวัด
- (4) สำนักงานที่ดินจังหวัด
- (5) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
- (6) สำนักงานโยธาธิการจังหวัด
- (7) เรือนจำจังหวัด

- (8) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด
  - (9) สำนักงานผังเมืองจังหวัด
  - (10) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
  - (11) สำนักงานสรรพากรจังหวัด
  - (12) สำนักงานคลังจังหวัด
  - (13) สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด
  - (14) สำนักงานป่าไม้จังหวัด
  - (15) สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
  - (16) สำนักงานประมงจังหวัด
  - (17) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
  - (18) สำนักงานเกษตรจังหวัด
  - (19) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
  - (20) สำนักงานขนส่งจังหวัด
  - (21) สำนักงานธนารักษ์จังหวัด
  - (22) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
  - (23) ที่ทำการสถิติจังหวัด
  - (24) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
  - (25) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
  - (26) สำนักงานการประชาสัมพันธ์จังหวัด
  - (27) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด
  - (28) สำนักงานประกันสังคมจังหวัดนครนายก
  - (29) สำนักงานจัดหางานจังหวัด
  - (30) สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด
  - (31) สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
  - (32) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
  - (33) สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด
  - (34) สำนักงานบังคับคดีจังหวัด
  - (35) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด
- ข. หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง จำนวน 6 หน่วยงาน คือ
- (1) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก
  - (2) สำนักงานการค้าภายในจังหวัด
  - (3) ศูนย์ช่างสหกรณ์ที่ 2

- (4) สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
- (5) สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด
- (6) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขตที่ 8
- ค. หน่วยงานอิสระ จำนวน 1 หน่วยงาน คือ ศาลจังหวัด
- ง. หน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

และกระทรวง จำนวน 2 หน่วยงาน คือ

- (1) สำนักงานอัยการจังหวัด
- (2) ตำรวจภูธรจังหวัด

จากการสอบถามหัวหน้าส่วนราชการในฐานะที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามของหน่วยงานราชการทั้งสิ้นจำนวน 44 หน่วยงาน ผู้ศึกษาได้สรุปผลจากการสอบถามหน่วยงานข้างต้น 3 ประเด็น ดังนี้

4.1.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน

1) จำนวนส่วนราชการในจังหวัด

หน่วยงานที่ทำการศึกษาทั้ง 44 หน่วยงาน จำแนกเป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค 35 หน่วย หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง 6 หน่วยงาน หน่วยงานอิสระจำนวน 1 หน่วยงาน และหน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 2 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 79.55, 13.64, 2.27 และ 4.54 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 จำนวนหน่วยงานของรัฐ จำแนกตามระบบการบริหารราชการ

ส่วนราชการ	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค	35	79.55
หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง	6	13.64
หน่วยงานอิสระ	1	2.27
หน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และไม่สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี และกระทรวง	2	4.54
รวม	44	100

และเมื่อพิจารณารายละเอียดในการสังกัดกระทรวงของแต่ละหน่วยงานพบว่า มีหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 10 หน่วยงาน หรือร้อยละ 22.73 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คิดเป็นร้อยละ 18.18 และ 11.36 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอื่น ๆ และหน่วยงานอิสระ จำนวน 21 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 47.73 (ตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3 ในภาคผนวก ข)

ตารางที่ 4.2 จำนวนหน่วยงานของรัฐ จำแนกตามสังกัดกระทรวง

ส่วนราชการ	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	10	22.73
กระทรวงมหาดไทย	8	18.18
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	5	11.36
อื่น ๆ	21	47.73
รวม	44	100

2) ที่ตั้งและการกระจายตัวของหน่วยงาน

สถานที่ตั้งของหน่วยงานรัฐในจังหวัด ที่ทำการศึกษาทั้ง 44 หน่วยงานนั้น พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่จะมีที่ตั้งหน่วยงานภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด จำนวน 25 หน่วยงาน หรือร้อยละ 56.82 และมีหน่วยงานที่มีที่ตั้งอยู่นอกศาลากลางจังหวัด จำนวน 19 แห่ง ร้อยละ 43.18 (ตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5 ในภาคผนวก ข)

ตารางที่ 4.4 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและที่ตั้งอาคารสำนักงาน

ที่ตั้งอาคารสำนักงาน	กรรมสิทธิ์ที่ดิน (หน่วยงาน)		รวม
	ราชพัสดุ	เช่าที่เอกชน	
-ภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด	25 (56.82)	0 (0)	25 (56.82)
-ภายนอกบริเวณศาลากลางจังหวัด	9 (20.45)	10 (22.73)	19 (43.18)
รวม	34 (77.27)	10 (22.73)	44 (100)

3) กรรมสิทธิ์ในที่ดินและอาคารของหน่วยงานรัฐ

ในด้านกรรมสิทธิ์ที่ดินและอาคารพบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่จำนวน 34 หน่วยงาน หรือร้อยละ 77.27 ขออนุญาตใช้ที่ดินของราชพัสดุ เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงาน ประกอบด้วยหน่วยงานที่มีอาคารสำนักงานอยู่ในอาคารศาลากลางจังหวัด 13 หน่วยงาน หน่วยงานที่ใช้อาคารร่วมกับส่วนราชการอื่น ภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด 4 หน่วยงาน หน่วยงานที่มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด 8 หน่วยงาน และหน่วยงานที่มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ตั้งอยู่นอกศาลากลางจังหวัด 9 หน่วยงาน ส่วนหน่วยงานที่เหลือ 10 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 22.73 เช่าที่ของเอกชนเป็นที่ตั้งอาคารสำนักงาน เช่น สำนักงาน สหกรณ์จังหวัด สำนักงานสถิติจังหวัด (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 แสดงกรรมสิทธิ์อาคารของหน่วยงานรัฐ

ที่ตั้งอาคารสำนักงาน	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
- ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	13	29.55
- เช่าอาคารนอกศาลากลางจังหวัดเป็นสำนักงาน	10	22.73
- มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเองภายนอกศาลากลางจังหวัด	9	20.45
- มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	8	18.18
- ใช้อาคารร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	4	9.09
รวม	44	100

4) ขนาดพื้นที่อาคารสำนักงาน

จากการสอบถามหัวหน้าส่วนราชการทั้ง 44 หน่วยงาน เกี่ยวกับขนาดพื้นที่อาคารสำนักงานของแต่ละหน่วยงานพบว่าหน่วยงาน จำนวน 20 หน่วยงาน (ร้อยละ 45.45) มีขนาดพื้นที่อาคารประมาณ 100 - 1,000 ตารางเมตร รองลงมาคือ หน่วยงานที่มีขนาดพื้นที่สำนักงานไม่เกิน 100 ตารางเมตร (ร้อยละ 31.82) และหน่วยงานที่มีพื้นที่สำนักงานมากกว่า 1,000 ตารางเมตร (ร้อยละ 22.73) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 แสดงขนาดพื้นที่อาคารสำนักงาน

ขนาดพื้นที่สำนักงาน (ตารางเมตร)	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 100 ตารางเมตร	14	31.82
100 – 1,000 ตารางเมตร	20	45.45
มากกว่า 1,000 ตารางเมตรขึ้นไป	10	22.73
รวม	44	100

4.1.2. ลักษณะงานหลักและการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและกับประชาชน

1) ลักษณะงานหลักของหน่วยงาน

ลักษณะงานหลักของหน่วยงานแต่ละประเภทมีอยู่ 3 ลักษณะหลัก คือ

(1) งานบริหาร หมายถึง งานที่มีลักษณะเป็นงานอำนวยการ ประสานงาน ตรวจสอบเป็นหลัก

(2) งานบริการ หมายถึง งานที่มีลักษณะในการให้บริการประชาชน และหน่วยงานอื่น

(3) งานปฏิบัติการ หมายถึง งานที่มีลักษณะออกไปปฏิบัติงานนอกสำนักงาน โดยใช้เครื่องจักรและเครื่องมือต่าง ๆ ในการทำงาน และงานนี้มีห้องปฏิบัติการหรือทดสอบ

จากการสำรวจพบว่า ลักษณะงานหลักของหน่วยงานสามารถจำแนกลักษณะงานที่ปฏิบัติได้ 7 ประเภท คือ งานบริหาร, งานบริการ, งานปฏิบัติการ, งานบริหาร-บริการ, งานบริหาร-ปฏิบัติการ, งานบริการ-ปฏิบัติการ และงานบริหาร-บริการ-ปฏิบัติการ ซึ่งพบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่ของจังหวัดนครนายก เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ จำนวนถึง 37 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 84.09 นอกจากนั้นหากพิจารณาการกระจายตัวตามพื้นที่ของแต่ละหน่วยงาน พบว่าแต่ละกลุ่มพื้นที่มีลักษณะงานหลัก ดังนี้

1. กลุ่มหน่วยงานที่มีที่ตั้งภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด (25 หน่วยงาน) มีลักษณะงานเป็นงานบริการประชาชนมากที่สุด จำนวน 8 หน่วยงาน หรือร้อยละ 32.00 ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับงานทะเบียน ข้อมูลของประชาชนและการค้าขาย หน่วยงานในกลุ่มนี้ ได้แก่ สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตที่ 8 สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด

ที่ทำการสถิติจังหวัดและศาลากลางจังหวัด รองลงมาคือ หน่วยงานที่มีลักษณะงานบริหาร-บริการ และงานบริหาร-บริการ-ปฏิบัติการ งานบริหาร และหน่วยงานที่มีลักษณะงานบริการ-ปฏิบัติการ ตามลำดับ

2. กลุ่มหน่วยงานที่มีที่ตั้งภายนอกศาลากลางจังหวัด (19 หน่วยงาน) พบว่ามีหน่วยงานจำนวน 8 หน่วยงานหรือร้อยละ 42.10 ที่มีลักษณะงานหลักเป็นงานบริหาร-บริการ ประชาชนหน่วยงานในกลุ่มนี้ได้แก่ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด สำนักงานประกันสังคมจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด เรือนจำจังหวัด รองลงมา คือ งานบริหาร-บริการ-ปฏิบัติการ งานบริการประชาชน งานบริหาร-ปฏิบัติการ และงานบริการ-ปฏิบัติการ และงานบริหารตามลำดับ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งและลักษณะงานหลักของหน่วยงาน

ลักษณะงานหลัก	ที่ตั้งหน่วยงาน				รวม (หน่วยงาน)
	ภายในบริเวณ ศาลากลางจังหวัด		ภายนอกบริเวณ ศาลากลางจังหวัด		
บริหาร	4	(16.00)	1	(5.26)	5 (11.36)
บริการ	8	(32.00)	2	(10.53)	10 (22.73)
ปฏิบัติการ	-	-	-	-	0 (0)
บริหาร-บริการ	5	(20.00)	8	(42.10)	13 (29.55)
บริหาร-ปฏิบัติการ	0	(0)	2	(10.53)	2 (4.55)
บริการ-ปฏิบัติการ	3	(12.00)	2	(10.53)	5 (11.36)
บริหาร-บริการ-ปฏิบัติการ	5	(20.00)	4	(21.05)	9 (20.45)
รวม	25	(100)	19	(100)	44 (100)

2) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐ

การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาเพื่อจัดกลุ่มที่ตั้งของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมในอนาคต พบว่า สำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ มากที่สุด โดยมีหน่วยงานจำนวน 39 หน่วยงาน หรือร้อยละ 16.74 จะต้องประสานงานด้วย เนื่องจากสำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในฐานะเป็นส่วนช่วยอำนวยความสะดวกของผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานอื่น ในระดับที่รองลงมา คือ ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด ตามลำดับ ส่วนหน่วยงานที่มีการติดต่อกับหน่วยงานอื่นน้อยที่สุดคือ สำนักงานอัยการจังหวัด (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 แสดงหน่วยงานที่ส่วนราชการติดต่อประสานงานเป็นประจำ

หน่วยงานที่ติดต่อเป็นประจำ	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
สำนักงานจังหวัด	39	16.74
ที่ทำการปกครองจังหวัด	28	12.01
ประชาสัมพันธ์จังหวัด	25	10.73
สำนักงานที่ดินจังหวัด	24	10.30
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	20	8.58
สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	17	7.30
สำนักงานเกษตรจังหวัด	17	7.30
สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด	15	6.44
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด	13	5.58
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	10	4.30
ตำรวจภูธรจังหวัด	9	3.86
สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด	7	3.00
สำนักงานอัยการจังหวัด	6	2.57
อื่นๆ	3	1.29
รวม	233.00*	100

(หมายเหตุ * กลุ่มเป้าหมายตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

3) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ

การพิจารณาจากการมาใช้บริการของประชาชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดที่ตั้งของหน่วยงานเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหน่วยงานจำนวน 22 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 50 มีประชาชนมาติดต่อในแต่ละวัน โดยประมาณไม่เกิน 20 คน และยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไปติดต่อหน่วยงานราชการ ประมาณ 1-2 ครั้ง ในรอบ 6 เดือน โดยในการติดต่อแต่ละครั้ง จะมีการติดต่อกับหน่วยงานประมาณ 1-2 หน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นงานเกี่ยวกับงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน และหน่วยงานที่มีผู้ติดต่อรองลงมาคือ สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานสรรพากรจังหวัด สำนักงานสัสดีจังหวัด สำหรับหน่วยงานอื่นๆ ที่ประชาชนไปติดต่อด้วย ได้แก่ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด สำนักงานประกันสังคมจังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 แสดงหน่วยงานที่ประชาชนไปติดต่อเป็นประจำ

ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ที่ว่าการอำเภอ	139	44.84
สำนักงานที่ดินจังหวัด	69	22.26
สำนักงานสรรพากรจังหวัด	54	17.42
สำนักงานสัสดีจังหวัด	21	6.77
อื่น ๆ	27	8.71
รวม	310	100

(หมายเหตุ * กลุ่มเป้าหมายตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

4.1.3 ลักษณะการจัดสวัสดิการบ้านพักอาศัยของทางราชการ

1) จำนวนบ้านพักอาศัยของหน่วยงานรัฐ

หน่วยงานที่ทำการศึกษา จำนวน 44 หน่วยงาน มีหน่วยงานที่มีบ้านพักให้เจ้าหน้าที่พักอาศัย 15 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 34.09 และหน่วยงานที่ไม่มีบ้านพักจำนวน 29 หน่วยงาน หรือร้อยละ 65.91

2) ที่ตั้งบ้านพักของทางราชการ

จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานราชการที่มีบ้านพักให้เจ้าหน้าที่มีจำนวน 15 หน่วยงาน โดย 14 หน่วยงานมีบ้านพักตั้งอยู่นอกศาลากลางจังหวัด และอีกหนึ่งหน่วยงานคือ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมีที่ตั้งบ้านพักอยู่ในบริเวณศาลากลางจังหวัด (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและที่ตั้งบ้านพักราชการของหน่วยงานราชการจังหวัดนครนายก

หน่วยงาน	ที่ตั้งบ้านพักราชการ	รูปแบบบ้านพักราชการ (หน่วย)		รวม (หน่วย)
		บ้านเดี่ยว	บ้านแถว/ทาวนเฮ้าส์	
1. เรือนจำจังหวัด (มท.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนไชยพันธ์)	14	1	15
2. ที่ทำการปกครองจังหวัด (มท.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนไชยพันธ์)	2	-	2
3. สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด (คค.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนสุวรรณศรี)	2	1	3
4. สำนักงานจังหวัด (มท.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนสุวรรณศรี)	1	-	1
5. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด (กษ.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนสุวรรณศรี)	2	-	2
6. สำนักงานธนาภิบาลจังหวัด (คค.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนสุวรรณศรี)	1	1	2
7. ที่ทำการสัตสิจจังหวัด (กท.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนสุวรรณศรี และถนนเสนาพินิจ)	2	-	2
8. สำนักงานประมงจังหวัด (กษ.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนธงไชย)	4	-	4
9. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด (มท.)	ภายนอกศาลากลางจังหวัด (ถนนบ้านขาม - บุษ่ง)	-	26	26
10. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (อก.)	ภายในศาลากลางจังหวัด	3	2	5
11. สำนักงานป่าไม้จังหวัด (กษ.)	ภายในศาลากลางจังหวัด	1	1	2
12. สำนักงานขนส่งจังหวัด (คค.)	ภายในศาลากลางจังหวัด	1	3	4
รวม		33	35	68

3) ลักษณะการพักอาศัยของบุคลากรของหน่วยงานรัฐ

จากการสำรวจลักษณะการพักอาศัยของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในจังหวัดนครนายก พบว่าส่วนใหญ่มีบ้านพักเป็นของตนเอง หรืออาศัยบ้านญาติอยู่ รองลงมาคือ เช่าบ้าน และอาศัยบ้านพักของทางราชการ ตามลำดับ โดยข้าราชการระดับ 1-2 ส่วนใหญ่ จะมีบ้านพักของตนเองหรืออาศัยบ้านญาติ ข้าราชการระดับ 3-5 ส่วนใหญ่จะเช่าที่พักอาศัย และข้าราชการระดับ 6 ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีบ้านพักของตนเอง ซึ่งเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าข้าราชการส่วนใหญ่จะมีบ้านพักเป็นของตนเอง หรือเช่าที่อยู่อาศัย ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 แสดงลักษณะการพักอาศัยของข้าราชการจำแนกตามระดับตำแหน่ง

ระดับตำแหน่ง	ลักษณะการพักอาศัย							
	มีบ้านพักของตนเอง, อาศัยบ้านญาติ หรือผู้อื่น		เช่าที่อยู่อาศัย		บ้านพักราชการ		รวม	
1 – 2	8	(9.52)	6	(7.69)	1	(1.72)	15	(6.82)
3 – 5	41	(48.81)	42	(53.85)	38	(65.52)	121	(55.00)
6 ขึ้นไป	35	(41.67)	30	(38.46)	19	(32.76)	84	(38.18)
รวม	84	(38.18)	78	(35.45)	58	(26.37)	220	(100)

4.2 ลักษณะทั่วไปของข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นที่มีต่อศูนย์ราชการในปัจจุบัน

จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าส่วนราชการ 44 หน่วยงาน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ข้าราชการจาก 44 หน่วยงาน โดยสุ่มตัวอย่างจากทุกหน่วยงาน ๆ ละ 5 คน รวม 220 คน และประชาชนที่เข้ามาใช้บริการภายในศาลากลางจังหวัดและประชาชนทั่วไป จำนวน 150 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) รวมทั้งสิ้น 414 คน โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างละ 1 ชุด และจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว แล้วทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม กับปัจจัยอันก่อให้เกิดสภาพปัญหาในทางกายภาพได้แก่ ที่ตั้งสภาพของอาคารและบริเวณ ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในศาลากลางจังหวัด บ้านพักของทางราชการ และปัญหาในการเดินทางไปศาลากลางจังหวัด และนำไปทดสอบ

ความเป็นอิสระระหว่างไคสแควร์ (Chi - Square, X) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (ANOVA)

ทั้งนี้ ในการกำหนดแบ่งระดับตัวแปรต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้ทำการแบ่งระดับค่าคะแนนตัวแปรใหม่ออกเป็น 3 ระดับ ตามการกระจายของข้อมูลที่ได้ศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป ดังนี้

ค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00-1.66	=	ต่ำ
ค่าคะแนนตั้งแต่ 1.67-2.33	=	ปานกลาง
ค่าคะแนนตั้งแต่ 2.34-3.00	=	สูง

ซึ่งค่าคะแนนในระดับต่ำ หมายถึง มีความคิดเห็นในเชิงไม่เห็นด้วยต่อประเด็นที่ศึกษา ส่วนค่าคะแนนในระดับกลาง หมายถึงมีความคิดเห็นในเชิงที่เป็นกลางต่อประเด็นที่ศึกษา สำหรับค่าคะแนนในระดับสูง หมายถึง มีความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วยหรือสนับสนุนต่อประเด็นที่ศึกษา

4.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของหน่วยงานในปัจจุบัน

1) ที่ตั้งศาลากลางจังหวัด

จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการและประชาชนมีความเห็นว่าระยะห่างระหว่างศาลากลางจังหวัดกับชุมชนเมืองเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของที่ตั้งศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมือง จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.47	0.26		
ข้าราชการ	220	2.46	0.50		
ประชาชน	150	2.71	0.49		
รวม	414	2.55	0.48	10.38	0.00

แต่เมื่อนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปพิจารณาถึงความคิดเห็นในเรื่องที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ความคับแคบ และแออัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า ศาลากลางจังหวัดในปัจจุบันมีความคับแคบและแออัดในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.21 (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น
ในเรื่องของที่ตั้งศาลากลางจังหวัดคืบแคบและแอ็ด จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบ
แบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.93	0.26		
ข้าราชการ	220	2.80	0.50		
ประชาชน	150	2.79	0.49		
รวม	414	2.81	0.48	1.55	0.21

และเมื่อนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปพิจารณาถึงความเห็นในเรื่องของศาลากลางจังหวัดเกี่ยวกับการไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวของหน่วยงานในอนาคต พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ให้ความสำคัญต่อการที่ศาลากลางจังหวัดในปัจจุบันไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 ที่ระดับนัยความสำคัญทางสถิติที่ 0.83 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็น
ในเรื่องของศาลากลางจังหวัดไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวของหน่วยงานใน
อนาคต จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.86	0.40		
ข้าราชการ	220	2.82	0.49		
ประชาชน	150	2.83	0.45		
รวม	414	2.83	0.47	0.18	0.83

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด

เมื่อนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปพิจารณาถึงความเห็นในเรื่องของสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัดเกี่ยวกับความไม่พอเพียงของพื้นที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่ พบว่าทั้งหัวหน้าส่วนราชการและข้าราชการต่างเห็นว่า ปัจจุบันพื้นที่จอดรถของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.02 (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด เกี่ยวกับพื้นที่ที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.94	0.26		
ข้าราชการ	220	2.69	0.50		
รวม	264	2.74	0.57	3.80	0.02

เมื่อนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปพิจารณาถึงความคิดเห็นในเรื่องของสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัดเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของพื้นที่ที่จอดรถสำหรับประชาชนผู้มาติดต่องาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า ปัจจุบันที่จอดรถสำหรับประชาชนผู้มาติดต่องานไม่เพียงพอในระดับค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.03 (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของสภาพอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด เกี่ยวกับพื้นที่ที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อไม่เพียงพอ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.95	0.21		
ข้าราชการ	220	2.73	0.55		
ประชาชน	150	2.73	0.59		
รวม	414	2.75	0.54	3.50	0.03

และเมื่อข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปพิจารณาถึงความคิดเห็นในเรื่องของความคับแคบของอาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม เห็นว่า ปัจจุบันอาคารและพื้นที่ปฏิบัติงานมีความคับแคบในระดับค่อนข้างสูงเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.18 (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของสภาพอาคาร และบริเวณศาลากลางจังหวัดเกี่ยวกับพื้นที่ปฏิบัติงานและคืบแคบ จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.93	0.25		
ข้าราชการ	220	2.79	0.46		
ประชาชน	150	2.80	0.50		
รวม	414	2.81	0.46	0.169	0.18

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความชำรุดทรุดโทรมของอาคารศาลากลางจังหวัดในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า สภาพอาคารศาลากลางจังหวัดในปัจจุบันมีสภาพความชำรุดทรุดโทรมในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.49 (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของสภาพอาคารศาลากลางจังหวัดเก่าที่มีสภาพทรุดโทรม จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.93	0.25		
ข้าราชการ	220	2.70	0.57		
ประชาชน	150	2.74	0.58		
รวม	414	2.74	0.56	3.22	0.49

4.2.2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการและประชาชนกับการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัดนครนายก

จากการวิเคราะห์ความเห็นของหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการและประชาชนเกี่ยวกับความไม่สะดวกในการเดินทางระหว่างบ้านพักกับศาลากลางจังหวัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า การเดินทางมีความไม่สะดวกและมีถนนตัดผ่านน้อยในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของเส้นทางคมนาคมในการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัด ไม่สะดวก มีถนนตัดผ่านน้อย จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.48	0.50		
ข้าราชการ	220	2.42	0.52		
ประชาชน	150	2.67	0.51		
รวม	414	2.57	0.53	10.06	0.00

และเมื่อวิเคราะห์ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเกี่ยวกับการจราจรในการเดินทางระหว่างบ้านพักไปศาลากลางจังหวัด พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า การจราจรติดขัดไม่มากเท่าใดนัก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00 (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของสภาพปัญหาในการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัด มีการจราจรติดขัด จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.41	0.58		
ข้าราชการ	220	2.19	0.50		
ประชาชน	150	2.53	0.60		
รวม	414	2.34	0.57	18.04	0.00

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับการที่มีรถโดยสารประจำทางให้บริการระหว่างบ้านพักไปศาลากลางจังหวัด พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า มีรถโดยสารประจำทางผ่านน้อยในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.03 (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในเรื่องของสภาพปัญหาในการเดินทางไปยังศาลากลางจังหวัด มีรถประจำทางผ่านน้อย จำแนกตามกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	Mean	SD	F	Sig of F
หัวหน้าส่วนราชการ	44	2.68	0.52		
ข้าราชการ	220	2.56	0.54		
ประชาชน	150	2.71	0.54		
รวม	414	2.62	0.54	3.63	0.03

4.3 การวิเคราะห์ความต้องการการบริการ และสวัสดิการภายในศูนย์ราชการ

จากการสอบถามความต้องการเกี่ยวกับสวัสดิการและบริการที่ควรจัดให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด พบว่าความต้องการของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การจัดการด้านบ้านพักอาศัยของทางราชการ พบว่า ความเห็นของข้าราชการมีความต้องการให้ทางราชการจัดบ้านพักให้เพียงพอกับจำนวนเจ้าหน้าที่ สูงเป็นลำดับที่ 1 ส่วนความต้องการในลำดับที่รองลงมา ได้แก่ ควรจัดให้มีบ้านพักไว้ในศูนย์ราชการจังหวัด และจัดรูปแบบบ้านพักให้เหมาะสมกับตำแหน่ง

2. การบริการที่ควรจัดให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด พบว่า ข้าราชการต้องการให้มีโรงอาหารที่มีมาตรฐาน ราคาประหยัดสูงเป็นลำดับแรก ในขณะที่กลุ่มประชาชน มีความต้องการบริการต่าง ๆ แตกต่างกับกลุ่มข้าราชการ โดยต้องการให้ภายในศูนย์ราชการจังหวัดจัดให้มีการบริการขั้นพื้นฐานสูงที่สุด คือ ต้องการห้องสุขาสาธารณะที่เพียงพอ รองลงไปคือ มีโทรศัพท์สาธารณะที่เพียงพอ มีรถรับส่งระหว่างศูนย์ราชการ - ชุมชน - บ้านพัก และมีโรงอาหารที่มีมาตรฐาน ราคาประหยัดเป็นความต้องการในลำดับสุดท้าย

3. การจัดการพื้นที่เพื่อการสันทนาการ กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชน มีความเห็นว่า ภายในศูนย์ราชการจังหวัดควรจัดให้มีพื้นที่สำหรับการสันทนาการ ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และสนามกีฬา สโมสร ในลำดับที่ใกล้เคียงกัน

4. การบริการด้านอื่น ๆ พบว่า กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชนมีความต้องการให้ศูนย์ราชการจังหวัด จัดให้มีบริการด้านอื่น ๆ ในสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมากนัก เช่น มีตู้บริการเงินค้วน มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี มีสถานพยาบาล (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 แสดงความต้องการการบริการและสวัสดิการที่ให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด

ประเด็น	สวัสดิการและบริการ	ค่าเฉลี่ย					
		หัวหน้าส่วนราชการ	ลำดับที่	ข้าราชการ	ลำดับที่	ประชาชน	ลำดับที่
บ้านพักของทางราชการ	-จำนวนบ้านพักที่เพียงพอ	15.11	1	14.64	1	-*	-
	-มีบ้านพักอยู่ในศูนย์ราชการฯ	13.45	2	12.76	2	-*	-
	-มีรูปแบบบ้านพักเหมาะสมกับตำแหน่ง	13.07	3	11.38	4	-*	-
การบริการ	-มีโรงอาหารที่มีมาตรฐาน ประหยัด	12.25	4	12.52	3	6.52	4
	-มีรถรับ-ส่ง ระหว่างศูนย์ราชการฯ - ชุมชน - บ้านพัก	11.45	5	11.28	5	6.59	3
	-มีโทรศัพท์สาธารณะที่เพียงพอ	10.89	6	9.77	7	6.84	2
	-มีรถบริการรับส่ง ณ	10.16	7	9.12	9	-*	-
	-มีห้องสุขาสาธารณะที่เพียงพอ	10.00	8	9.38	8	7.04	1
	สันทนาการ	-มีส่วนสาธารณะสนามเด็กเล่น	8.68	9	7.70	11	4.93
-มีสนามกีฬาสโมสร		8.41	10	7.85	10	-*	-
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ	-มีตู้บริการเงินด่วน	7.93	11	7.30	13	5.31	6
	-มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี	8.41	12	10.12	6	5.43	5
	-มีสถานพยาบาล	5.50	13	7.55	12	4.95	7
	-มีโรงเรียนอนุบาล	5.32	14	5.33	17	-*	-
	-มีศูนย์รับเลี้ยงเด็กวัยก่อนเรียน	4.82	15	4.35	16	-	-
	-มีร้านค้า	4.52	16	6.19	14	3.68	9
	-มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข	4.16	17	5.45	15	3.34	10

หมายเหตุ * กลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้สอบถามความคิดเห็น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปให้ทราบถึงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการ และประชาชน ในภาพรวมได้ ดังนี้

1. ที่ตั้งศาลากลางจังหวัด พบว่าการที่ศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมือง เป็นปัญหาหรือความไม่สะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานและในการเข้ามาใช้บริการของประชาชน

2. สภาพอาคาร และการใช้ประโยชน์อาคาร พบว่าหน่วยงานมีปัญหาหลักคือ อาคารเก่า มีสภาพทรุดโทรม มีปัญหาความไม่เพียงพอของพื้นที่อาคารสำนักงาน พื้นที่ปฏิบัติการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้บริการของประชาชน และสภาพบรรยากาศในการทำงาน

3. สภาพแวดล้อม และภูมิทัศน์ จากการศึกษาพบว่า การจัดสรรพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับกิจกรรมและความจำเป็น เช่น พื้นที่จอดรถ และภายในบริเวณศาลากลางจังหวัดมีการจัดสร้างบ้านพักของหน่วยงานไว้ไม่เพียงพอ จึงทำให้สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของศาลากลางจังหวัดในปัจจุบันค่อนข้างเสื่อมโทรม ไม่สะอาด ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาพลักษณ์ของศาลากลางจังหวัด

4. บ้านพักอาศัยของทางราชการ จากผลวิเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัยของ ข้าราชการพบว่า บ้านพักของทางราชการที่จัดให้เจ้าหน้าที่พักอาศัยมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ โดยข้อมูลจากการสอบถามหน่วยงานทั้ง 44 หน่วยงาน มีหน่วยงานที่มีบ้านพักให้กับเจ้าหน้าที่เพียง 15 หน่วยงาน นอกจากนั้นอาคารบ้านพัก ข้าราชการเป็นบ้านเก่ามีอายุการใช้งานนาน มีสภาพเสื่อมโทรม

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจะได้นำข้อมูลจากการศึกษาดังกล่าว ไปร่วมพิจารณาจัดทำข้อเสนอเพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการในบทต่อไป

บทที่ 5

การคัดเลือกพื้นที่และข้อเสนอจัดรูปแบบ การใช้ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

จากการศึกษาสภาพที่ตั้งและการใช้ที่ดินของหน่วยงานรัฐในบทที่ 4 สามารถสรุปผลได้ว่า สภาพปัญหาที่สำคัญ คือ

1) ปัญหาด้านทำเลที่ตั้ง การรวมกลุ่ม และการกระจายตัวหน่วยงานพบว่า ที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมืองการเดินทางไปติดต่อกันไม่สะดวก สำหรับที่ตั้งของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ยังไม่เป็นระเบียบเหมาะสม เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาเป็นไปตามความจำเป็น และขาดการวางแผนในระยะยาว ทำให้เกิดผลเสียแก่ประสิทธิภาพทั้งในด้านการดำเนินงาน และในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต สภาพของปัญหาที่สำคัญ คือ การรวมกลุ่มของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในบริเวณศาลากลางจังหวัด และภายนอกศาลากลางจังหวัด มีการกระจายตัวของกลุ่มหน่วยงาน ยังไม่สามารถจำแนกกลุ่มบทบาทลักษณะได้ชัดเจน

2) ปัญหาด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมของหน่วยงานเป็นปัญหาที่เป็นผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานในปัจจุบันและการขยายตัวของหน่วยงานในอนาคต มีสภาพปัญหาดังนี้

2.1) ปัญหาการใช้ที่ดิน สภาพแวดล้อม ปัญหาดังกล่าวจะปรากฏโดยทั่วไป ทั้งภายในศาลากลางจังหวัด และหน่วยงานที่ตั้งอยู่นอกศาลากลางจังหวัด โดยการใช้ที่ดินของหน่วยงานต่างๆ มีการกระจายตัวไปในทางราบขาดการวางแผนรวม และไม่ได้มีการพิจารณาความเหมาะสมเท่าที่ควร มีกิจกรรมหลายประการปะปนกัน เช่น มีอาคารบ้านพักรวมอยู่ในบริเวณศาลากลางจังหวัด โดยไม่ได้แยกกันอย่างชัดเจน และมีบางหน่วยงานที่ไม่ควรตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน เช่น เรือนจำจังหวัด เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชุมชนได้

2.2) ปัญหาการใช้ประโยชน์อาคาร ปัญหาด้านนี้นับว่าส่งผลกระทบในด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานของหน่วยงาน จากการศึกษพบว่า ปัญหาของหน่วยงานราชการจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่เป็นปัญหาของพื้นที่ทำงาน พื้นที่ให้บริการประชาชน และพื้นที่จอดรถไม่เพียงพอ สภาพอาคารทรุดโทรม

2.3) ปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดิน มีหน่วยงานถึง 10 หน่วยงาน ที่ต้องเช่าที่ของเอกชนที่ตั้งอาคารสำนักงาน

2.4) ปัญหาด้านสาธารณูปโภคพบว่าหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลากลางจังหวัด มีพื้นที่ จอดรถไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ต้องอาศัยผิวดถนนสาธารณะ การให้บริการด้านประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ไม่มีประสิทธิภาพ

3) ปัญหาที่อยู่อาศัย จากผลการสำรวจแล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาของที่อยู่อาศัยของ ข้าราชการ มีปัญหาหลัก คือ

3.1) ปัญหาความไม่เพียงพอของบ้านพัก ปัจจุบันบ้านพักที่หน่วยงานรัฐ จัดให้ เป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เข้าอยู่อาศัย

3.2) ปัญหาความไม่เหมาะสมของอาคาร บ้านพักข้าราชการส่วนใหญ่เป็นบ้านเก่า มีอายุการใช้งานนาน ซึ่งการจัดให้ข้าราชการเข้าพักอาศัยในบ้านที่ทรุดโทรม ย่อมส่งผลกระทบต่อความ เป็นอยู่ของข้าราชการให้ด้อยคุณภาพ

3.3) ปัญหาที่ตั้งบ้านพักไม่เหมาะสม บ้านพักส่วนใหญ่มีที่ตั้งกระจายทั่วไป ทำให้การ พัฒนาระบบสาธารณูปโภค หรือสวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการอยู่อาศัย ไม่สามารถทำได้อย่าง เป็นระบบและทั่วถึง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น หากไม่ได้รับการแก้ไข ในอนาคตจะส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการให้บริการของหน่วยงานราชการ และความสะดวกในการติดต่อรับบริการของ ประชาชนมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีแนวความคิดที่จะหาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นที่ตั้งของศูนย์ ราชการจังหวัด เพื่อให้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการในลักษณะรวมศูนย์ เพื่อให้บริการประชาชน ในลักษณะเบ็ดเสร็จ โดยคำนึงถึงความคล่องตัว ความสะดวกในด้านการบริหารงาน การประสาน งานและการติดต่อราชการระหว่างหน่วยงานด้วยกัน ซึ่งการศึกษาในบทนี้จะประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรกจะเป็นการศึกษาเพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการ จังหวัด โดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ มาวิเคราะห์เพื่อหาความเหมาะสมทางกายภาพ และในขั้นตอนต่อไปจะเป็นการเสนอแนะการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณ ศูนย์ราชการจังหวัด โดยในขั้นตอนแรกจะเป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของ จังหวัดนครนายกในภาคกลางส่วนตะวันออก ศักยภาพและสภาพทั่วไปของจังหวัดนครนายก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 บทบาทของจังหวัดนครนายกในภาคกลางส่วนตะวันออก

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 – 2529) ต่อเนื่องมา จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) รัฐบาลมีนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อชะลอการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่าง กรุงเทพมหานครกับภูมิภาคต่าง ๆ โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในภาคต่าง ๆ เพื่อให้เมืองหลัก

เหล่านี้เป็นแกนนำในการพัฒนาของจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในแต่ละภูมิภาค ปัจจุบันประเทศไทยได้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันเข้าสู่การผลิตภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับดังกล่าว ได้ระบุประเด็นสำคัญในการพัฒนาเมืองไว้อย่างชัดเจน ภายใต้กรอบนโยบายหลักที่จะกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาทางระบบเศรษฐกิจความเจริญในส่วนภูมิภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภาค เพื่อให้สามารถรองรับการกระจายกิจกรรมด้านต่าง ๆ จากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรม การค้าและบริการ ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการขั้นพื้นฐานและบริการสังคมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชายฝั่งตะวันออกให้สมบูรณ์ และพร้อมที่จะรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายประชากร โดยเฉพาะจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยให้จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองหลัก จังหวัดระยองและฉะเชิงเทราเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศแห่งใหม่ โดยสนับสนุนให้กระจายรายได้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเข้าไปเป็นแหล่งอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างงานใหม่เป็นแหล่งธุรกิจการพาณิชย์ และการขนส่งสินค้าโดยตรงสำหรับจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งจังหวัดนครนายก แม้ว่าจะไม่ได้รับบทบาทไว้ในแผนพัฒนาฯ แต่จากสภาพการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและความสัมพันธ์กับภูมิภาคข้างเคียงโดยรอบนั้น จังหวัดนครนายกเป็นเมืองที่เชื่อมต่อกับหลายภูมิภาค และเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อทางการพัฒนาร่วมในหลายโครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โครงการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและกลุ่มประเทศอินโดจีน ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตต่อเนื่องในจังหวัดโดยรอบ และการเป็นจุดเชื่อมผ่านไปสู่อินโดจีน ประกอบกับตามกรอบวิสัยทัศน์และทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพิจารณาในกลุ่มสร้างรากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง ดังนี้

- 1) พัฒนาคุณภาพด้านการคุ้มครองทางสังคม
- 2) ปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน
- 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากบทบาททั้ง 3 ประการ ของจังหวัดนครนายกที่มีต่อภาคกลางส่วนตะวันออกแล้ว จังหวัดได้แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนหลักเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนจังหวัดนครนายก จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาในระยะยาวและให้สอดคล้องเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) และกรอบวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) ประกอบกับจังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (2545 – 2549)

ตามที่คณะอนุกรรมการประสานการวางแผนพัฒนาจังหวัด (อพจ.) กำหนดเพื่อเป็นแผนแม่บทในการบริหารการพัฒนาจังหวัด โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ/โครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม/คุณภาพชีวิต และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น เมื่อพิจารณาตามกรอบวิสัยทัศน์และแผนแม่บทดังกล่าวสามารถกำหนดเป้าหมาย ในการพัฒนาจังหวัดนครนายกได้ 4 ประการ คือ

5.1.1 บทบาทในการเป็นแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นป่าที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและภาคกลางส่วนตะวันออก (ตะวันออกตอนบน) มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 1,355,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสระบุรี นครราชสีมา ปราจีนบุรี และนครนายก ซึ่งมีพื้นที่ส่วนหนึ่งประมาณ 342,500 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 25.28 ของพื้นที่ป่าเขาใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดนครนายก ดังนั้น จังหวัดนครนายกจึงมีบทบาทในการเป็นพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับจังหวัดอื่น ๆ

5.1.2 บทบาทด้านเกษตรกรรม

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดนครนายกเป็นที่ราบลุ่ม มีศักยภาพทางการเกษตรกรรมทั้งด้านพื้นที่ในการผลิต ระบบโครงข่ายชลประทานและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งปลูกได้ทั้งข้าว ไม้ผล พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ จึงควรสงวนไว้เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่ผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคมหานคร และภูมิภาคข้างเคียง

5.1.3 บทบาทในการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง

จังหวัดนครนายกมีความได้เปรียบเชิงที่ตั้ง มีที่ตั้งเชื่อมกับพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตลอดจนที่ตั้งอยู่บนแกนเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งยังเป็นพื้นที่เชื่อมต่อไปยังประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ประกอบกับมีเส้นทางรถไฟเชื่อมระหว่างภาคตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผ่านพื้นที่จังหวัดนครนายกในเขตอำเภอองครักษ์และอำเภอบ้านนา ทำให้จังหวัดนครนายกมีบทบาททางการคมนาคมและขนส่งเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งสินค้า

5.1.4 บทบาทในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและนันทนาการ

จังหวัดนครนายกมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทป่าเขา ธารน้ำ และน้ำตกหลายแห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานที่สำคัญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมีระยะทางไม่ไกลมากนัก มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สะดวกต่อการเดินทาง อีกทั้งยังอยู่บนเส้นทางไปยังชายแดน อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นประตูไปสู่การท่องเที่ยวประเทศกัมพูชาและอินโดจีน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ เช่น การกีฬา จึงเป็น

แหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการที่สำคัญของภูมิภาคแถบนี้ มีศักยภาพในการพัฒนาต่อไปในอนาคต และยังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระหว่างทางไปสู่อินโดจีนได้อีกด้วย

บทบาทของจังหวัดนครนายกในด้านต่าง ๆ ข้างต้น จะส่งเสริมให้จังหวัดนครนายก เป็นศูนย์กลางความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของภาคกลางส่วนตะวันออก ดังนั้น จังหวัดนครนายกจึงควรเตรียมความพร้อมในด้านของการเป็นศูนย์กลางในการบริหารราชการ เพื่อรองรับภารกิจดังกล่าวด้วย

5.2 ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนครนายก

5.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครนายก เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ตั้งอยู่บริเวณละติจูดที่ $13^{\circ} 57' - 14^{\circ} 30'$ เหนือ และลองจิจูด $100^{\circ} 55'$ ตะวันออก เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในด้านการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา ในแนวตะวันออก-ตะวันตก และเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างภาคกลางตอนบนกับภาคตะวันออกในแนวเหนือ-ใต้ จังหวัดนครนายกตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 เลียบคลองรังสิตผ่านอำเภอองครักษ์จนถึงจังหวัดนครนายก เป็นระยะทางประมาณ 105 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 2,122 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,326,250 ไร่ เป็นจังหวัดที่แวดล้อมด้วยชุมชนเมืองที่สำคัญในระดับภูมิภาคหลายเมือง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดปราจีนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดปราจีนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี

5.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของนครนายก ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและที่ราบลุ่มทางตอนเหนือและตะวันออกเป็นเขาสูงชันในเขตอำเภอบ้านนา อำเภอเมืองนครนายกและอำเภอปากพลี โดยภูเขาและเทือกเขาสูงอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของจังหวัด เทือกเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 400 – 1,350 เมตร จากพื้นที่ทางเหนือสู่ตอนกลางของจังหวัด ลักษณะภูมิประเทศจะค่อย ๆ ลาดลงเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ ทางตอนใต้ของจังหวัดมีลักษณะดินเป็นดินปนทรายเหมาะแก่การทำนาและทำสวนผลไม้ และการอยู่อาศัย บริเวณที่ราบลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตท้องที่อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี มีแม่น้ำนครนายกเป็นแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านตัวเมืองไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ (รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.1)

5.2.3 การปกครอง

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี โดยแบ่งเป็น 41 ตำบล 400 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 4 เทศบาลตำบล ดังนี้

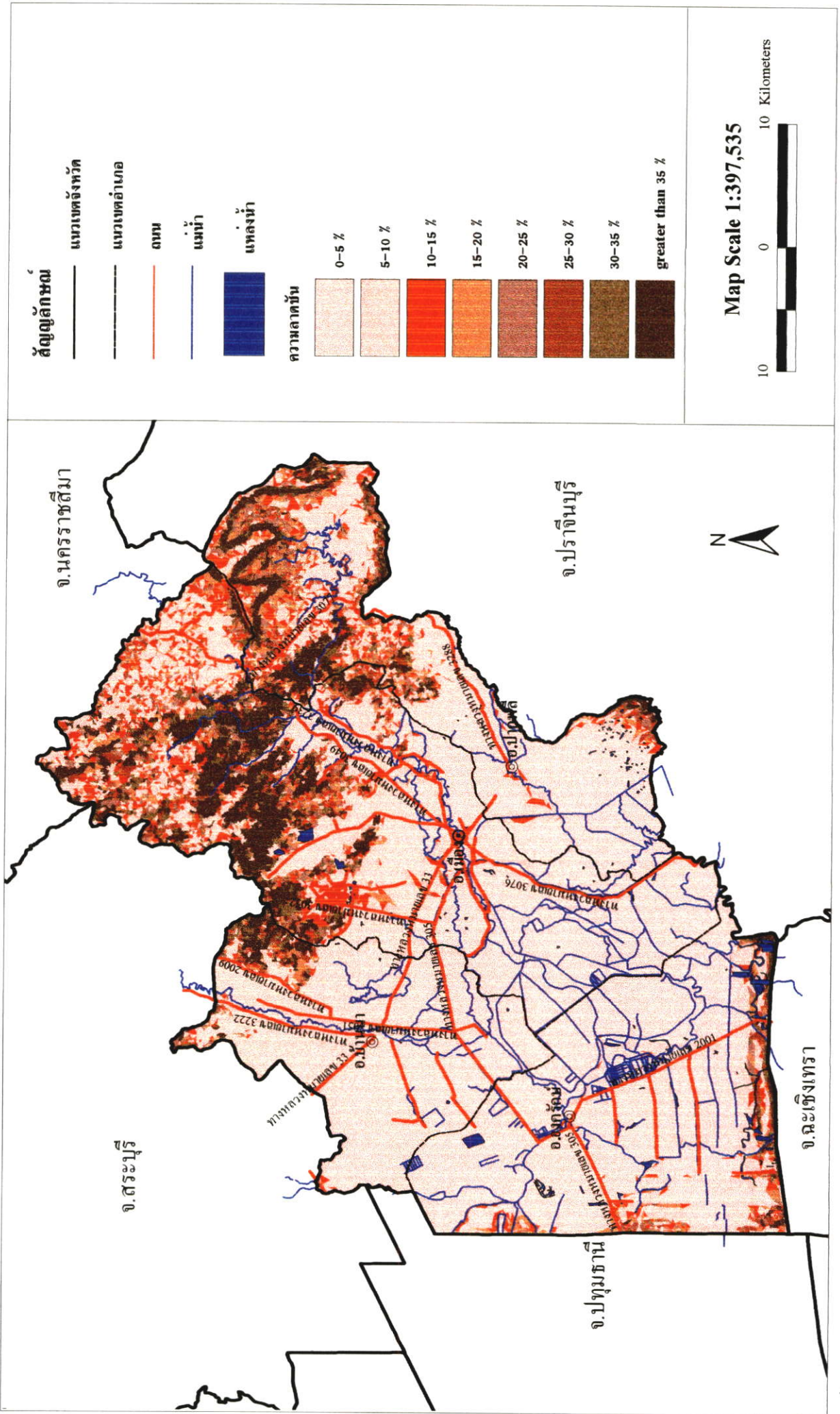
อำเภอเมืองนครนายก มี 13 ตำบล 123 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 1 เทศบาลตำบล

อำเภอบ้านนา มี 10 ตำบล 114 หมู่บ้าน 1 เทศบาลตำบล

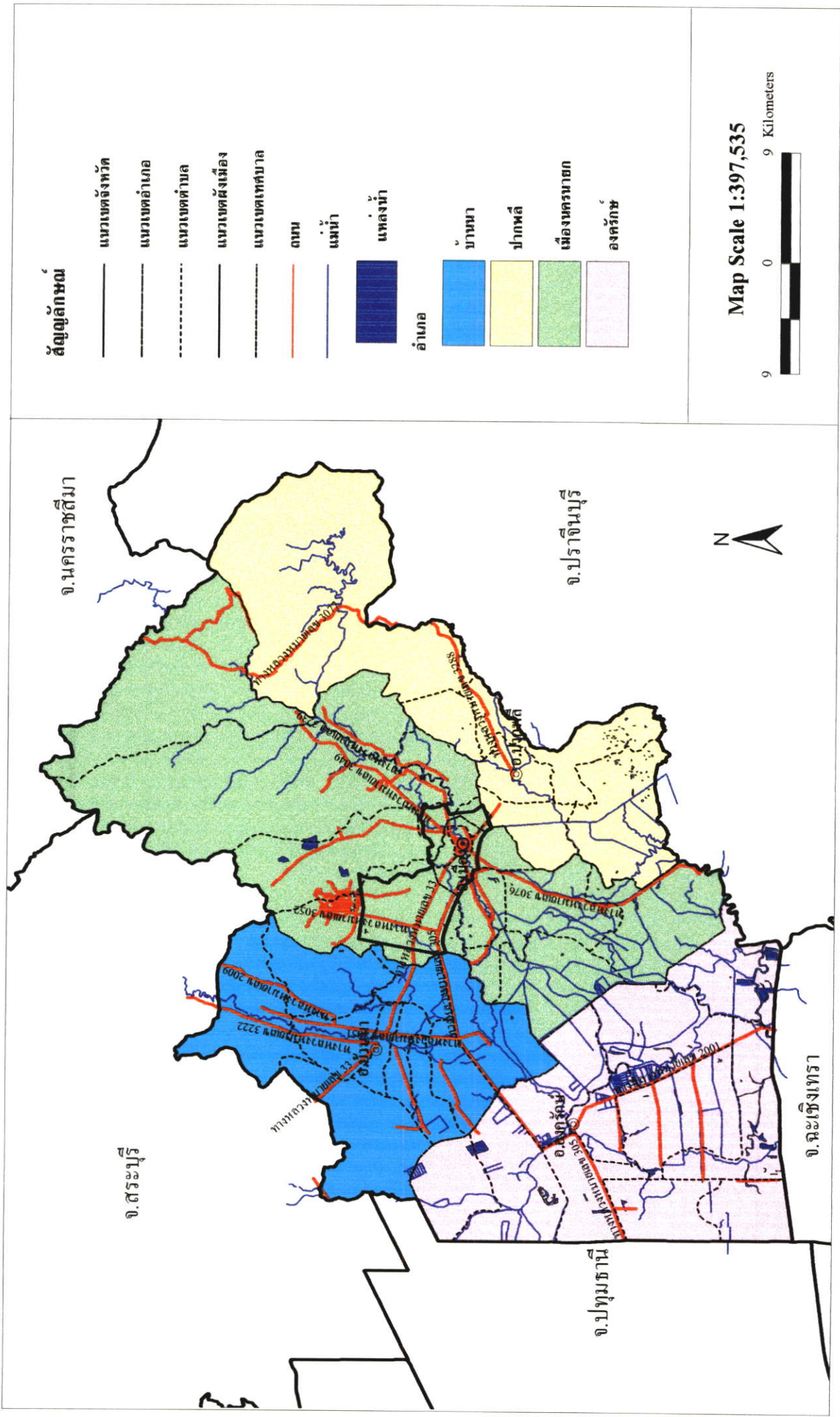
อำเภอปากพลี มี 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน 1 เทศบาลตำบล

อำเภอองครักษ์ มี 11 ตำบล 112 หมู่บ้าน 1 เทศบาลตำบล

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.2)

รูปที่ 5.1 แสดงความลาดชัน จังหวัดนครนายก

รูปที่ 5.2 แสดงขอบเขตการปกครอง จังหวัดนครนายก

5.2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

1) ลักษณะทางภูมิอากาศ จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางส่วน ตะวันออก และมีพื้นที่ติดกับจังหวัดปราจีนบุรี จึงทำให้มีลักษณะภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกับ ปราจีนบุรีมาก คือ จัดอยู่ในลักษณะร้อนชื้นสลับแห้งแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน เพราะได้รับอิทธิพล ของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากอ่าวไทย จึงทำให้มีฝนตกชุก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือน ตุลาคม และลมตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม สภาพภูมิอากาศสามารถ แบ่งออกได้ 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูนี้เป็นช่วงที่ อากาศค่อนข้างร้อนและอบอ้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเดือนเมษายนมีอุณหภูมิสูงสุด โดยเฉลี่ยประมาณ 34 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ฤดูนี้เป็นช่วงที่ได้รับ อิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาความชื้นมาจากมหาสมุทรอินเดีย

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เป็นช่วงที่ได้รับ อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพาเอาอากาศเย็นจากประเทศจีนมาปกคลุม ประเทศไทย

2) อุณหภูมิ เนื่องจากจังหวัดนครนายกอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน จึงมีอากาศร้อน มากกว่าจังหวัดที่อยู่ชายฝั่ง และฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวมากกว่าเช่นกัน อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี ประมาณ 25 - 34 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายนเฉลี่ยประมาณ 32 - 31 องศา เซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม เฉลี่ยประมาณ 25.5 - 27 องศา เซลเซียส

3) ฝนปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 200 มม.ต่อปี (เฉพาะในเขตลุ่มน้ำคลองท่า ค่านมีปริมาณฝนเฉลี่ย 300 มม. ต่อปี) นับว่าเป็นปริมาณฝนที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง เนื่องจากทาง ด้านเหนือหรือพื้นที่ต้นน้ำมีสภาพเป็นเทือกเขา (เขาใหญ่) ประมาณร้อยละ 90 เป็นฝนตกในช่วงฤดู มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคมและเดือนกันยายน

4) ความชื้นสัมพัทธ์ในช่วงฤดูหนาว ระหว่างกลางเดือนตุลาคมถึงเดือน กุมภาพันธ์ ความชื้นสัมพัทธ์อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงในตอนรุ่งเช้า และจะลดลงอย่างรวดเร็ว และมี ค่าต่ำในตอนบ่าย ในช่วงฤดูร้อนความชื้นสัมพัทธ์จะสูงกว่าในฤดูหนาว ส่วนในช่วงฤดูฝนจะเป็น ช่วงที่มีความชื้นสัมพัทธ์มากที่สุด ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีประมาณ 70 - 77 % สูงสุดเฉลี่ย ประมาณ 80 - 82 % และต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 62 - 67 % ในเดือนมกราคม

5.2.5 ทรัพยากรธรรมชาติ

เนื่องจากจังหวัดนครนายก มีลักษณะที่แตกต่างกันทำให้มีลักษณะภูมิประเทศ 2 ลักษณะใหญ่ คือ เทือกเขาและที่ราบ กล่าวคือทางตอนบนหรือต้นน้ำจะอยู่ในบริเวณเทือกเขาใหญ่ ซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,000 – 1,300 เมตร หลังจากนั้นพื้นที่จะต่ำระดับกันเป็นอย่างมากเป็นที่ราบและที่ราบลุ่ม ซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 3 – 4 เมตร ทรัพยากรที่สำคัญจึงได้จากป่าไม้, แร่ธาตุ และแหล่งน้ำเป็นส่วนใหญ่ นั่นก็คือ ดินและแหล่งน้ำธรรมชาติ, เขื่อน, อ่างเก็บน้ำที่เป็นปัจจัยสำคัญทางการเกษตร

5.2.5.1 ทรัพยากรดิน

จากรายงานการสำรวจดินจังหวัดนครนายก ฉบับที่ 231 ของกองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2522 ได้จำแนกดินภายในจังหวัดนครนายกไว้ทั้งหมด 23 ชุด และจากการศึกษาข้อมูลของดินชุดเหล่านั้นพอจะวิเคราะห์ลักษณะและคุณสมบัติของทรัพยากรดินในจังหวัดนครนายก เป็น 7 กลุ่ม คือ

(1) ดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำใหม่ (Recent alluvium) บริเวณนี้เป็นที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood Plain) ปรากฏให้เห็นตามสันดินริมน้ำและบริเวณแอ่งริมน้ำ (River Levee and reiverbasin) ของแม่น้ำนครนายกและคลองบ้านนา ดินที่เกิดบนสันดินริมน้ำ เนื้อดินเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแข็ง เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ดินที่เกิดบริเวณแอ่งริมน้ำเนื้อดินเป็นดินเหนียวเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำใหม่มีพื้นที่ประมาณ 32,360 ไร่ หรือร้อยละ 2.44 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด

(2) ดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำกร่อย (Brackish water deposit) ในบริเวณที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงในอดีต (Former tidal Flat) ปรากฏให้เห็นอย่างกว้างขวางในที่ลุ่มน้ำทางตอนใต้ของจังหวัดบริเวณอำเภอองครักษ์ ตอนใต้ของอำเภอเมืองนครนายกและอำเภอปากพลี เนื้อดินเป็นดินเหนียวเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกิริยาของดินเป็นกรดจัด ดินบริเวณนี้มีพื้นที่ประมาณ 665,249 ไร่ หรือ 50.16 % ของพื้นที่จังหวัด เหมาะสำหรับนาห้วยในเขตชลประทาน

(3) ดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำค่อนข้างใหม่และตะกอนลำน้ำใหม่ และตะกอนลำน้ำเก่า (Semirecent alluvium and old alluvium) บนลาดตะพัก (Terrace) พบเป็นแนวกว้างทางตอนใต้ตอนกลางของจังหวัดขึ้นไปจดเทือกเขาตอนเหนือ สภาพเป็นพื้นที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลานตะพักขั้นต่ำ เนื้อดินบนเป็นทรายหรือทรายแข็ง ดินล่างเป็นดินเหนียวเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีพื้นที่ประมาณ 119,627 ไร่ หรือ 9.02 % ของพื้นที่จังหวัด

(4) ดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำมานานแล้ว พบบริเวณตอนกลางของอำเภอบ้านนาและอำเภอเมืองนครนายก มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบเป็นลานตะพักชั้นปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายแข็ง มีสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนเทา ดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนทราย มีความเป็นกรดเป็นด่างปานกลาง ดินเป็นดินลึกมีการระบายน้ำปานกลาง เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินบริเวณนี้มีประมาณ 77,697 ไร่ หรือ 5.86 % ของพื้นที่จังหวัด

(5) ดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำพัดพามาทับถมกันนานมาแล้ว (Old alluvium) พบบริเวณด้านเหนือของอำเภอเมืองนครนายกเป็นลาดตะพักน้ำชั้นกลางและชั้นสูง มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย โดยมีความลาดชัน 3 เปอร์เซ็นต์ เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนทราย มีสีพื้นน้ำตาลปฏิกิริยาของดินเป็นกรดแก่ ดินชั้นล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีสีพื้นเป็นสีน้ำตาลอ่อนเป็นดินลึก การระบายน้ำได้ปานกลางมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ดินบริเวณนี้มีพื้นที่ประมาณ 12,878 ไร่ หรือ 0.97 % ของพื้นที่จังหวัด

(6) ดินที่เกิดจากการสลายตัวของวัตถุต้นกำเนิด ที่สลายตัวอยู่กับที่และวัตถุต้นกำเนิดที่เคลื่อนที่มาทับถมกันด้วยแรงโน้มถ่วงของโลก (Residueum and colluvium) บนลานตะพักง่ายต่อการกัดกร่อน และบริเวณเชิงเขา (Erosion terrace and foot hills) พบกระจายอยู่เป็นแห่ง ๆ และในบริเวณเชิงเขาตอนเหนือของจังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เป็นดินค่อนข้างตื้นที่มีเศษหิน ก้อนกรวดหรือลูกครึ่งปะปนอยู่ มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง มีพื้นที่ประมาณ 17,348 ไร่ หรือ 1.31 % ของพื้นที่ทั้งหมด

(7) ภูเขาปกคลุมด้วยหินยุคต่าง ๆ พบอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดนครนายก มีพื้นที่ประมาณ 401,123 ไร่ หรือ 30.24 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่จังหวัด (รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.3)

5.2.5.2 ทรัพยากรแร่ธาตุ

ในจังหวัดนครนายกประกอบไปด้วยหินอัคนี หินตะกอนและหินแปร ดังต่อไปนี้

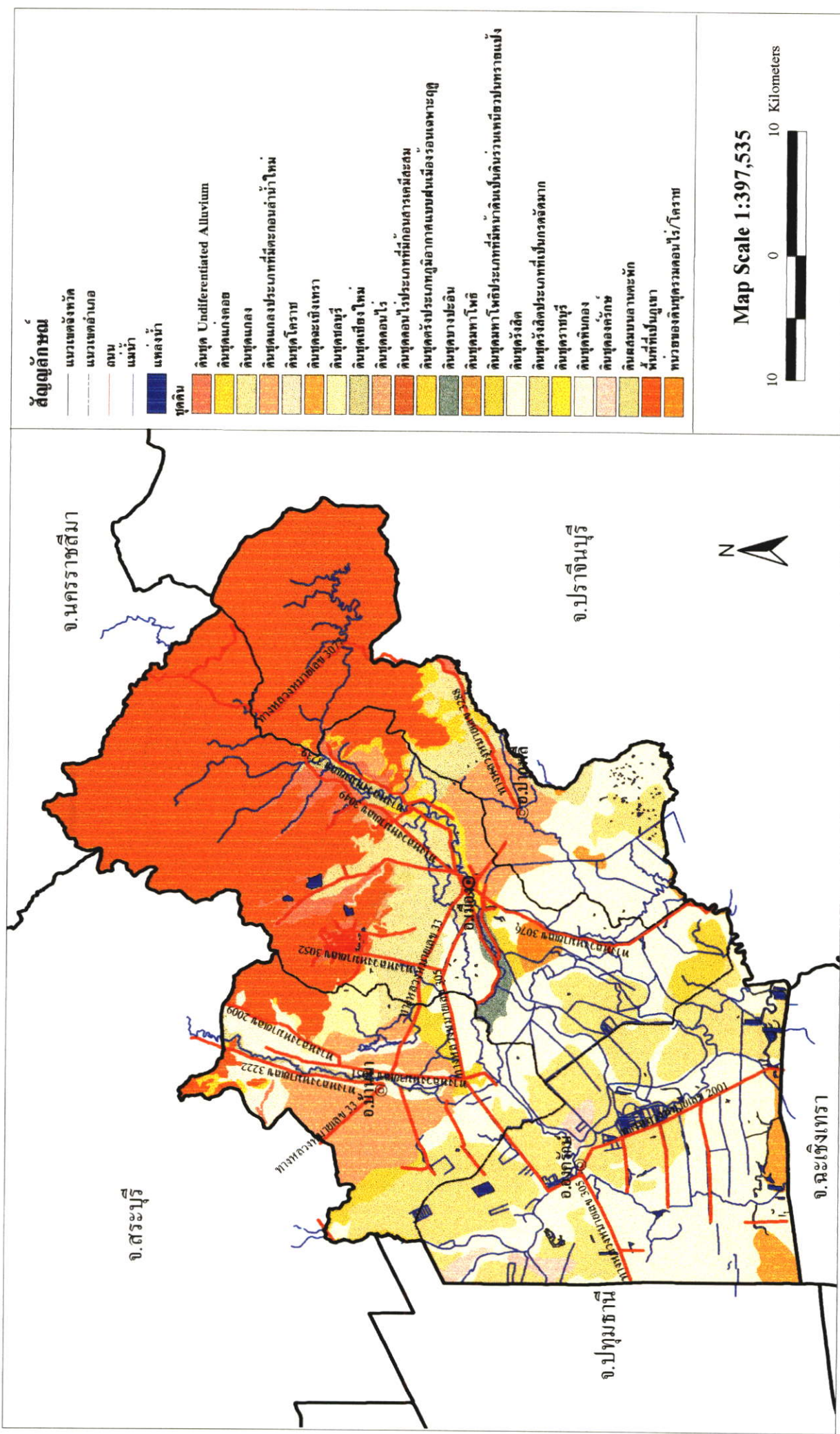
(1) ตะกอนลำน้ำในที่ราบลุ่ม (Qa) บริเวณนี้เป็นบริเวณที่สะสมของตะกอนพวกกรวดทราย ทรายแข็งและดินเหนียว เกิดในยุคควอเทอร์นารี (แองเทอร์เชียรี) พบเป็นบริเวณกว้างขวางทางตอนกลางและตอนใต้ของจังหวัดนครนายก

(2) หินหน่วยพระวิหาร (Jpw) เป็นหินหน่วยที่อยู่ในหินชุดโคราช เกิดในยุคจูแรสซิก ประกอบด้วยหินทรายที่มีแร่ควอร์ซัเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ หินทรายแข็ง หินดินเหนียว หินดินทรายที่พบนี้มีสีขาว สีแดงปนชมพู เรียงตัวเป็นชั้นหนาในลักษณะชั้นเฉียงระดับ พบหินหน่วยนี้ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

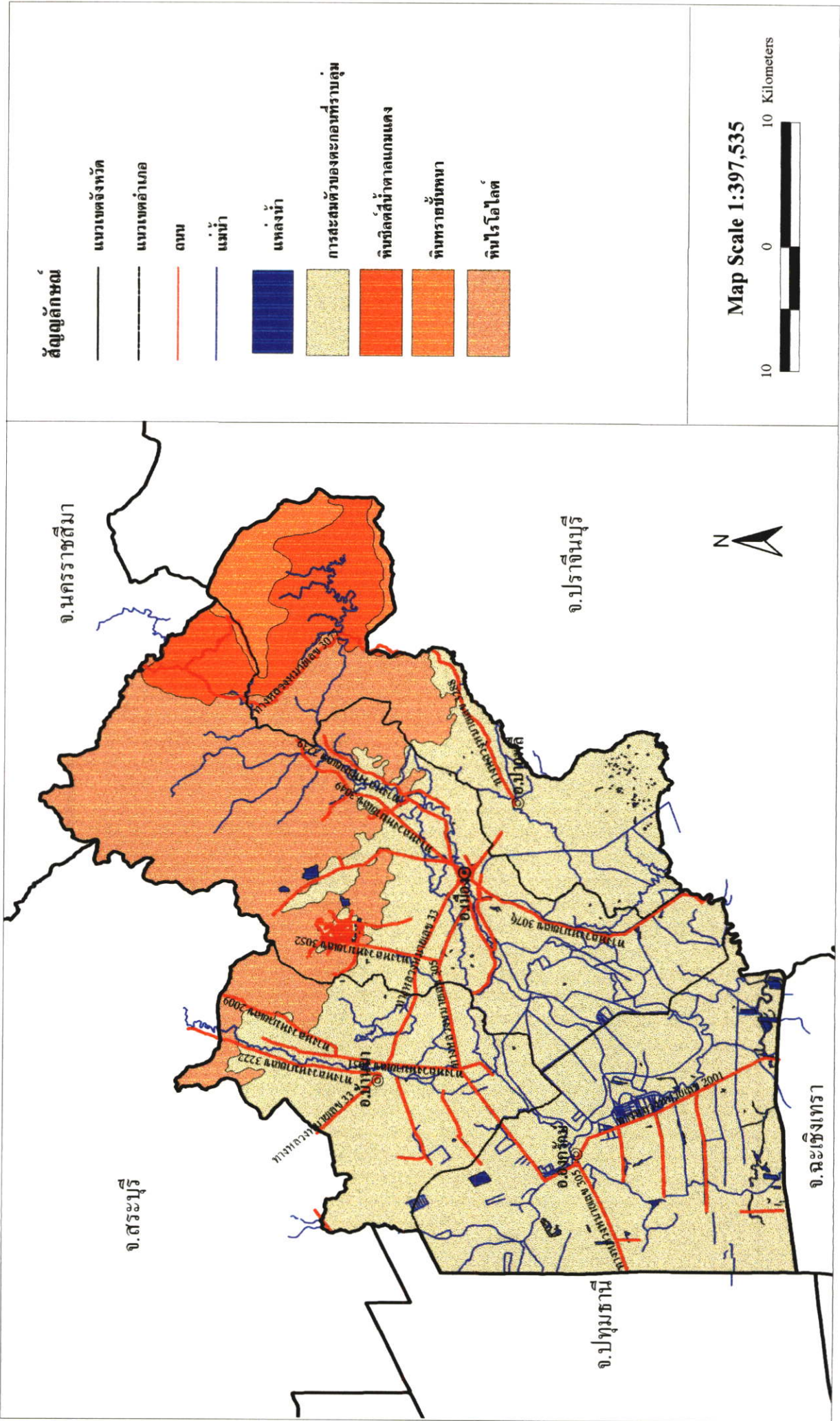
(3) หินหน่วยภูกระดึง (Jpk) เป็นหินหน่วยที่อยู่ในหินชุดโคราช เกิดในยุคจูแรสซิก ประกอบด้วยหินทรายที่แร่ไบกำเนิดเป็นส่วนประกอบสำคัญและสารเชื่อมพวกหินปูน มีสีแดงและสีชมพู นอกจากนี้ยังพบหินทรายและหินกรวดมนซึ่งพบเป็นบางแห่ง พบหินหน่วยนี้ในบริเวณเดียวกับหินหน่วยพระวิหาร ทางตอนเหนือของอำเภอปากพลี

(4) หินอัคนี (PTRku) ประกอบด้วยหินไรโอไลต์ หินแอนดีไซต์ หินทรัพท์ หินกรวดภูเขาไฟ เกิดในยุคเพอร์เมียนถึงยุคไทรแอสซิก พบเป็นบริเวณกว้างขวางทางตอนเหนือของจังหวัดนครนายก

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.3 และ 5.4)

รูปที่ 5.3 แสดงกลุ่มชุดดิน จังหวัดนครนายก จังหวัดนครนายก

รูปที่ 5.4 แสดงธรณีวิทยา จังหวัดนครนายก

5.2.5.3 ทรัพยากรน้ำ

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ในจังหวัดนครนายก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) แหล่งน้ำในอากาศ ได้แก่ ฝนเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุด และเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำต่าง ๆ อีกด้วยรายละเอียดเรื่องปริมาณน้ำฝนและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้กล่าวไว้แล้วในลักษณะภูมิอากาศ

(2) แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง และห้วยต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

(2.1) แม่น้ำนครนายก มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนครนายก ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไหลลงมาทางทิศใต้ผ่านตอนกลางของอำเภอเมืองนครนายกและตอนล่างของอำเภอบ้านนา แล้วไหลลงมาทางทิศใต้อีกครั้ง ผ่านอำเภองครักษ์ไปบรรจบกับแม่น้ำปราจีนบุรี ลงแม่น้ำบางปะกงที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี แม่น้ำสายนี้มีมีความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร ปริมาณน้ำไหลนองสูงสุดในฤดูฝนประมาณ 300 ลูกบาศก์เมตร/วินาที ในฤดูแล้งระดับน้ำในแม่น้ำนครนายกลดลงมาก ทำให้การปลูกพืชในฤดูแล้งในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายกซึ่งอาศัยต้นทุนจากแม่น้ำนครนายก กระทำไม่ได้ไม่เต็มที่

(2.2) แม่น้ำบางปلامด มีต้นกำเนิดจากการไหลมาบรรจบกันของคลองแม่น้ำในและคลองแม่น้ำนอก ซึ่งไหลจากอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แม่น้ำสายนี้ไหลไปทางทิศตะวันออก ผ่านตำบลบางปلامด อำเภองครักษ์ไหลลงแม่น้ำนครนายกบริเวณตำบลองครักษ์ อำเภองครักษ์ ในฤดูแล้งปริมาณแม่น้ำในแม่น้ำสายนี้มีน้อยและต้นทุนเงินมาก

(2.3) คลองบ้านนา มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาทางตอนใต้ของอำเภอกำแพงคอย จังหวัดสระบุรี ไหลลงไปทางทิศใต้ผ่านอำเภอบ้านนา ลงคลองชลประทาน ตำบลบางอ้อ อำเภอบ้านนามีน้ำไหลตลอดปี แต่ในฤดูแล้งมีปริมาณน้ำน้อย

(2.4) คลองท่าแดง มีต้นกำเนิดจากการไหลมาบรรจบกันของคลองเม่า คลองห้วย และห้วยต่าง ๆ ในที่ลุ่มทางตอนเหนือของอำเภอปากพลี ไหลลงมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ร่วมกับคลองไผ่ เป็นคลองทางควายบริเวณบ้านคอนทอง อำเภอปากพลี คลองท่าแดง มีน้ำไหลตลอด แต่ในฤดูแล้ง มีปริมาณน้ำน้อย

(2.5) คลองสมอปูน มีต้นกำเนิดจากคลองลำกะตุก คลองเหวตาเป็น คลอดช้างไถ่ ไหลมาบรรจบกันมาเป็นคลองสมอปูนที่บ้านสมอปูน อำเภอปากพลี คลอดสมอปูนมีน้ำไหลตลอดปี

(2.6) คลองพรหมณี มีต้นกำเนิดจากห้วยปรืด ห้วยปรือ คลองทราย บริเวณเขาสาริกา เขาแหลม เขาชะพลู ไหลมารวมกันทางทิศใต้เป็นคลองพรหมณี บริเวณบ้านวังไทร อำเภอเมืองนครนายก คลองพรหมณีไหลขนานกับแม่น้ำนครนายก ลงคลองชลประทานบริเวณบ้านพรหมณี ตำบลพรหมณี อำเภอเมืองนครนายก คลองพรหมณีมีน้ำไหลตลอดปี แต่ในฤดูแล้งปริมาณน้ำน้อย

(2.7) ลำน้ำสาขาของแม่น้ำนครนายก ต้นกำเนิดส่วนใหญ่อยู่ในเทือกเขาเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในฤดูแล้งปริมาณน้ำในลำน้ำสาขาเหล่านี้จะมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ลำน้ำสาขาของแม่น้ำนครนายกที่สำคัญมี อาทิ คลองสาริกา คลองวังตะไคร้ คลองนางรอง คลองท่าด่าน คลองพระอาจารย์ เป็นต้น

2) แหล่งน้ำชลประทาน

การพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน ราษฎรส่วนใหญ่ในจังหวัดนครนายก ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการทำนาโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จึงประสบปัญหาน้ำไม่เพียงพอในการทำนาอยู่เสมอ ประกอบกับแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำและลำคลองต่าง ๆ มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอและไม่สม่ำเสมอในช่วงฤดูแล้ง บางปีในช่วงฤดูฝนตกชุกจึงเกิดเหตุอุทกภัย ผลผลิตได้รับความเสียหายด้วยเหตุนี้จึงมีการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินโดยการสร้างระบบชลประทาน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5.2.5.4 ทรัพยากรป่าไม้

1) ชนิดของป่าไม้ ในจังหวัดนครนายกพบป่าไม้ชนิดต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ป่าเบญจพรรณพบว่าที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 400 – 1,000 เมตร ไม้ที่สำคัญ คือ มะค่าโมงแดง ตะแบกใหญ่ ป่าดิบแล้งพบที่จากความสูงระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 100 – 400 เมตร พบไม้ที่สำคัญ คือ มะค่าโมงแดง ยางนา พะยอม ตะเคียนแดง ตาเสือ ป่าดิบชื้นพบกระจัดกระจายตั้งแต่ระดับความสูง 40 – 100 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ไม้ที่สำคัญคือไม้ตระกูลยางต่าง ๆ เช่น ยางนา ยางเสี้ยน ก่อไม้ ก่อเดือย ป่าดิบเขา พบตั้งแต่ระดับน้ำทะเลปานกลางความสูง 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ไม้ส่วนมาก ได้แก่ พญาไม้ ขุนไม้ สนสามพันปี

2) จำนวนพื้นที่ป่าไม้ จากรายงานย่อการจำแนกประเภทที่ดินให้ใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จังหวัดนครนายก (ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2519) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 และวันที่ 28 มีนาคม 2508 ให้จำแนกพื้นที่ป่าไม้ไว้เป็นป่าถาวร 2 แห่ง ป่าเขาใหญ่และป่าน้ำตกสาริกา เขาเขียนรวมเนื้อที่ 366,275 ไร่ ได้ดำเนินการต่อมาตามขั้นตอนตามกฎหมาย ดังนี้ คือ ได้กำหนดพื้นที่ป่าถาวรทั้ง 2 แห่งให้เป็นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เมื่อ พ.ศ.2505 พื้นที่ทั้งสิ้น 327,446 ไร่ พ.ศ.2521 มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ บางส่วนในพื้นที่ตำบลหินตั้งอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ทำให้พื้นที่ป่าไม้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ใน

จังหวัดนครนายกมีพื้นที่ประมาณ 327,375 ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ป่าไม้ในเขตหวงห้ามที่ดิน 35,143 ไร่ พื้นที่ป่าไม้จำแนกตามประเภทที่ดิน 8,744 ไร่ (นอกจากพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และเขตหวงห้ามที่ดิน) และพื้นที่ป่าไม้ได้มีการจำแนกประเภทไว้ (นอกจากพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และเขตหวงห้ามที่ดิน 3,300 ไร่)

5.2.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จังหวัดนครนายกมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน จำแนกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรม เป็นการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ของจังหวัด คือ ร้อยละ 56.26 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการทำนาและเป็นการปลูกผลไม้ ดอกไม้ ไม้ประดับ พืชผัก

บริเวณพื้นที่ทำนา เป็นบริเวณที่ราบอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด และอยู่ในเขตพื้นที่ต่อเนื่องจากที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและบางปะกง ในเขตพื้นที่อำเภอองครักษ์ อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอเมืองนครนายก และทางด้านใต้ของจังหวัด และเป็นพื้นที่ที่ได้รับน้ำจากโครงการชลประทาน ส่วนการปลูกผลไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ จะอยู่ในพื้นที่ทางด้านเหนือ ซึ่งต่อเนื่องกับพื้นที่เขาใหญ่

การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์แทบทั่วไปทุกอำเภอ แต่เป็นอาชีพเสริม ยังไม่มีการเลี้ยงในเชิงธุรกิจ สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ห่าน โดยเฉพาะโคนมมีการเลี้ยงในอำเภอบ้านนา และอำเภอเมืองนครนายก แต่ไม่มีโรงงานแปรรูปน้ำนมดิบ ต้องส่งไปแปรรูปที่จังหวัดสระบุรี

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีมากที่อำเภอองครักษ์ และอำเภอเมือง ได้แก่ กุ้ง ปลาช่อน ปลานิล ฯลฯ

ปัญหาที่สำคัญของการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม คือการขาดสิทธิในที่ดินทำกิน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้เช่าสิทธิในพื้นที่ทำกิน ทำให้การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมไม่แน่นอน

2) การใช้ที่ดินประเภทป่าไม้ มีประมาณร้อยละ 22.74 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ร้อยละ 83.4 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นส่วนที่ใช้ในราชการทหารของกระทรวงกลาโหม บริเวณเขาชะโงก ประมาณร้อยละ 13.3 พื้นที่ส่วนที่เป็นป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ต่อเนื่องกับจังหวัดปราจีนบุรี นครราชสีมา และสระบุรี

3) การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม มีบทบาทไม่มากนักเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมเกษตรและเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

4) การใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม การค้าพาณิชยกรรมในจังหวัดนครนายกมีบทบาทสำคัญรองลงมาจากเกษตรกรรม โดยเฉพาะสาขาบริการ ค่าปลีก-ค่าส่ง 2,207.28 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาการเกษตร คิดเป็นมูลค่า 1,777.29 ล้านบาท และสาขาการบริการ คิดเป็นมูลค่า 1,329.27 ล้านบาท

5) การใช้ที่ดินเป็นชุมชนเมือง ประกอบด้วยชุมชนระดับเทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองนครนายก และเทศบาลตำบล 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา เทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภอองครักษ์ เทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.5)

จากการแบ่งประเภทการใช้ที่ดินในจังหวัดนครนายกสามารถสรุปสภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดนครนายกได้ ดังนี้

5.2.6.1 การใช้ที่ดินของจังหวัดนครนายก

(1) บริเวณอำเภอเมืองนครนายก ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการและชุมชนที่อยู่อาศัย โดยมีการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นในบริเวณเทศบาลเมืองนครนายก และในเขตผังเมืองรวมนครนายก และมีแนวโน้มการพัฒนาชุมชนขยายออกไปทางด้านทิศตะวันออกตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ไปอำเภอปากพลี และทิศตะวันตกตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 ไปอำเภอบ้านนา และบริเวณตำบลดงละคร ซึ่งมีกระจายตัวตามแนวทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3076 ไปยังจังหวัดฉะเชิงเทราและปราจีนบุรี โดยที่พื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองนครนายกบริเวณตำบลพรหมณี และตำบลเขาพระส่วนใหญ่ใช้เพื่อราชการทหาร โดยเป็นสถาบันราชการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จปร.และชุมชนที่อยู่อาศัย นอกจากนี้แล้วพื้นที่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองนครนายกเป็นพื้นที่ป่าไม้ (รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.6 และ 5.7)

(2) บริเวณอำเภอบ้านนา เนื่องจากเป็นอำเภอที่อยู่ติดกับจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นทางผ่านเข้ากรุงเทพ จึงทำให้อำเภอบ้านนามีการใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชยกรรมและพักอาศัยหนาแน่นในระดับใกล้เคียงกับอำเภอเมืองนครนายก โดยเฉพาะในบริเวณเทศบาลตำบลบ้านนา ตำบลบ้านพร้าว และกระจายตัวตามแนวลนไปยังเขตตำบลอื่น ๆ ในตำบลบ้านนา

(3) บริเวณอำเภอองครักษ์ มีลักษณะการกระจายตัวของถิ่นที่อยู่อาศัยในบริเวณตำบลองครักษ์หนาแน่นมากที่สุด โดยมีลักษณะการกระจายตัวไปตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305

(4) บริเวณอำเภอปากพลี ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยมากในบริเวณตำบลหนองแสง และตำบลเกาะหวาย

5.2.6.2 การใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการ

จังหวัดนครนายกมีพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดินของทางราชการจำนวน 372,729.06 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.68 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด พื้นที่ของทางราชการส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ จึงมีพื้นที่ของทางราชการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เพียง 12,514.56 ไร่ เท่านั้น ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวได้มีการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการกระจายอยู่ในพื้นที่ดังนี้ คือ

1) หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองโดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองนครนายก ได้แก่ หน่วยงานในศาลากลางจังหวัด และหน่วยงานที่เกาะกลุ่มบริเวณถนนสุวรรณศร ถนนธงชัย ถนนท่าช้าง

2) หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอเมืองนครนายก มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลากลางจังหวัด ถนนสุวรรณศร ถนนวังกระโจม ถนนพานิชเจริญ

3) หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักงานกฤษฎีกาและกระทรวง หน่วยงานในกลุ่มนี้มี 2 หน่วยงาน คือ ตำรวจภูธรจังหวัด ตั้งอยู่บริเวณถนนบ้านใหญ่ และสำนักงานอัยการจังหวัด ตั้งอยู่ในศาลากลางจังหวัด บริเวณถนนสุวรรณศร

4) หน่วยงานอิสระ มีหน่วยงานเดียว คือ ศาลจังหวัด ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณศาลากลางจังหวัด

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.8 และ 5.9)

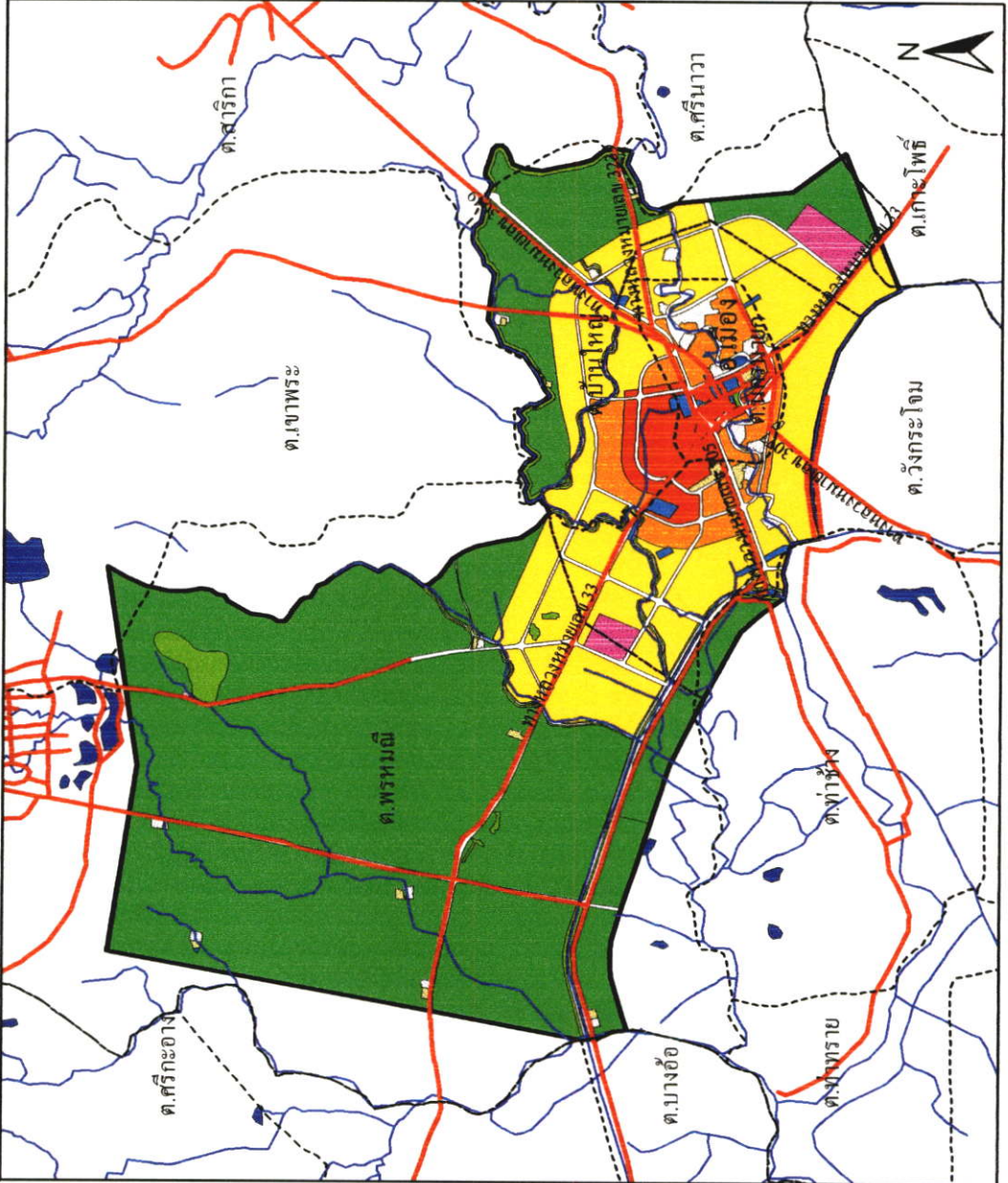
สัญลักษณ์

- แนวเขตอำเภอ
- แนวเขตจังหวัด
- แนวเขตเทศบาล
- ถนน
- แม่น้ำ
- แหล่งน้ำ

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

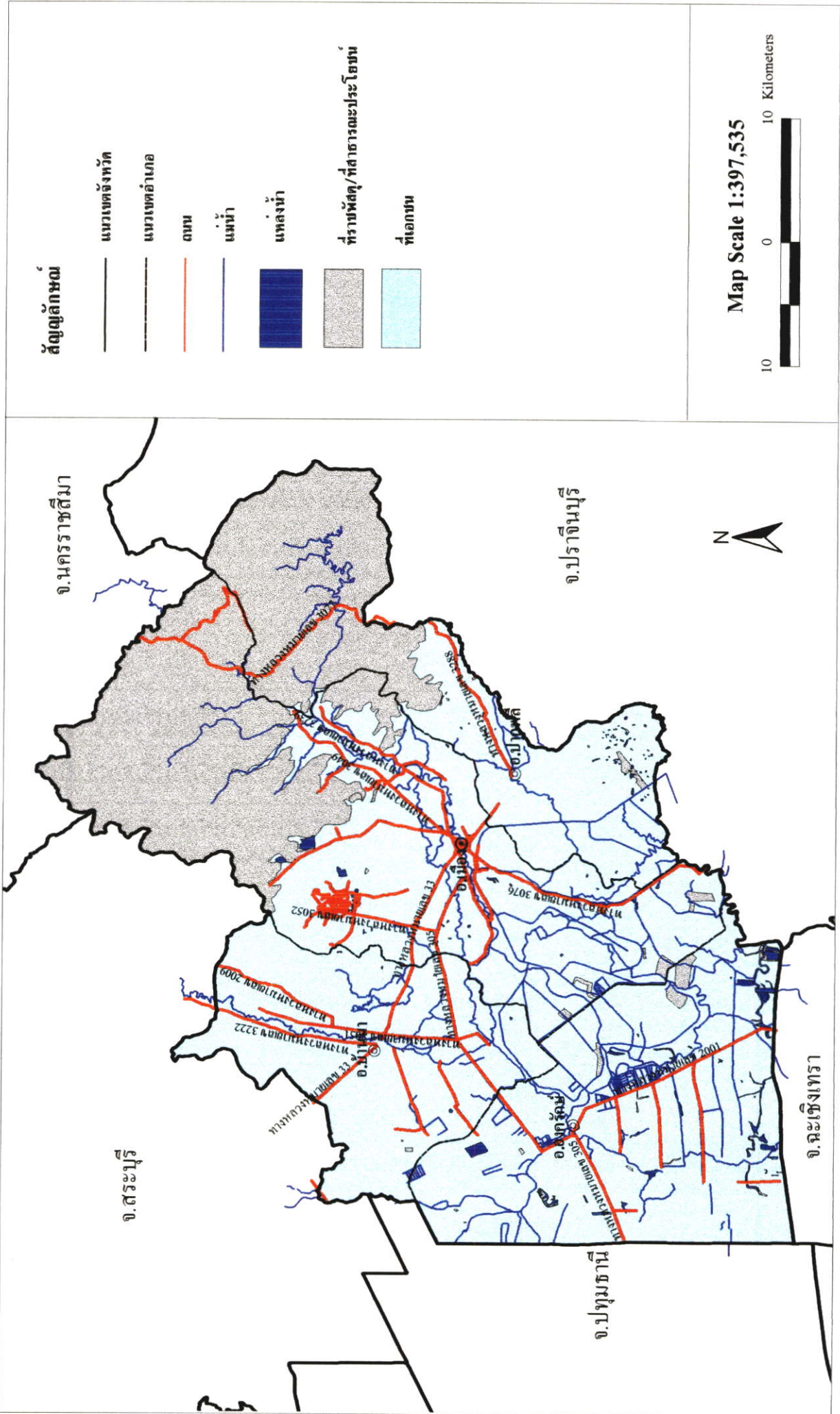
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและเกษตรกรรม
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อพัฒนาการแลกรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุข ภัณฑาคาร

Map Scale 1:70,859

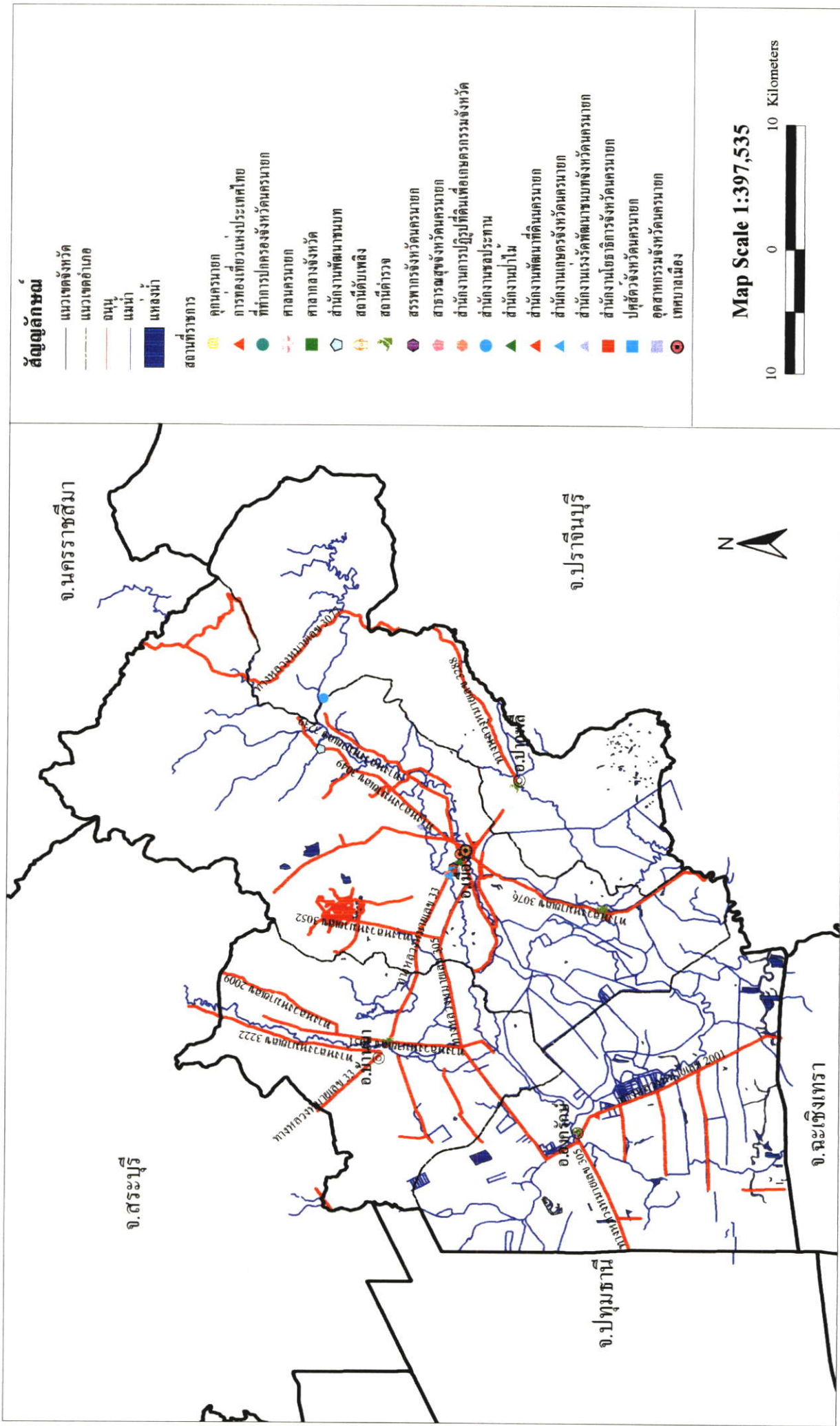

รูปที่ 5.6 แสดงข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันในเขตผังเมืองรวม จังหวัดนครนายก

รูปที่ 5.8 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน จังหวัดนครนายก

รูปที่ 5.9 แสดงที่ตั้งหน่วยงานราชการ จังหวัดนครนายก

5.2.7 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1) การไฟฟ้า จังหวัดนครนายกได้ขยายบริการไฟฟ้าสู่ชนบทในทุกตำบล ยอดการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าทั้งจังหวัด 13,452,944 กิโลวัตต์ ที่ผู้ขอใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 47,471 ราย เมื่อจำแนกประเภทกิจการที่ใช้กระแสไฟฟ้าพบว่า ใช้เพื่อสถานธุรกิจและอุตสาหกรรม 6,967, 305 Kwh เพื่อการอยู่อาศัย 4,867,505 Kwh สถานที่ราชการและสาธารณะ 1,280,793 Kwh และอื่น ๆ 343,341 Kwh

2) การประปา การให้บริการประปานครนายกดำเนินการ โดยความรับผิดชอบของการประปาภูมิภาค 2 แห่ง คือ

- การประปาภูมิภาคจังหวัดนครนายก อำเภอเมืองนครนายกมีเขตการให้บริการในพื้นที่อำเภอเมืองนครนายก อำเภอปากพลีและพื้นที่อำเภอเมืองปราจีนบุรีบางส่วน มีอัตราการผลิต 1,362 ลบ.ม./ชม. ปัจจุบันการผลิตจ่ายเดือนละ 177,500 ลูกบาศก์เมตร ขณะที่ปริมาณการใช้น้ำเดือนละ 115,567 ลูกบาศก์เมตร มีจำนวนผู้ขอใช้น้ำประปา 5,857 ราย ส่วนใหญ่เป็นการขอใช้น้ำประปาเพื่อการอยู่อาศัยร้อยละ 81.46 รองลงมาได้แก่ เพื่อธุรกิจและอุตสาหกรรมร้อยละ 16.41 ของจำนวนผู้ขอใช้น้ำประปา

- การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอบ้านนา มีเขตการให้บริการใช้พื้นที่อำเภอบ้านนา มีความสามารถในการผลิต 140 ลบ.ม./ชม. ผลิตน้ำจ่ายเดือนละ 60,600 ลูกบาศก์เมตร ขณะที่ปริมาณการใช้น้ำเดือนละ 37,300 ลูกบาศก์เมตร มีจำนวนผู้ขอใช้น้ำประปา 2,016 ราย ในจำนวนนี้ร้อยละ 72.07 เป็นการขอใช้น้ำประปาเพื่อที่อยู่อาศัย รองลงมาร้อยละ 36.95 ของจำนวนผู้ขอใช้น้ำประปาเพื่อธุรกิจขนาดเล็ก

- การประปาส่วนภูมิภาคอำเภอองครักษ์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของการประปบบ้านนา มีเขตการให้บริการพื้นที่อำเภอองครักษ์ มีความสามารถในการผลิต 35 ลบ.ม./ชม. (ปัจจุบันผลิต 35 ลบ.ม./ชม.) ผลิตน้ำจ่ายเดือนละ 22,536 ลูกบาศก์เมตร ขณะที่ปริมาณการใช้น้ำเดือนละ 14,661 ลูกบาศก์เมตร มีผู้ขอใช้น้ำประปาเดือนละ 721 ราย ในจำนวนนี้ร้อยละ 70.18 เป็นผู้ใช้น้ำประปาเพื่อการพักอาศัย และร้อยละ 28.43 เป็นผู้ขอใช้น้ำเพื่อธุรกิจขนาดเล็ก

จากตัวเลขแสดงปริมาณการผลิต และการใช้น้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคทั้งสามแห่งแสดงให้เห็นว่ากำลังการผลิตสนองต่อการใช้น้ำประปาได้ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการให้บริการน้ำประปาดังกล่าว เป็นการให้บริการในชุมชนหลักเท่านั้นในชุมชนเล็ก ๆ และพื้นที่ชนบทยังต้องอาศัยน้ำจากบ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล ตลอดจนคลองชลประทาน นอกจากนี้ในฤดูแล้งการประปาทั้งสองแห่งประสบปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำประปา โดยเฉพาะการประปบบ้านนาที่ใช้น้ำดิบจากคลอง 29 และการประปาองครักษ์ใช้น้ำจากแม่น้ำนครนายกเป็นแหล่งน้ำดิบ มีปัญหาเรื่องปริมาณน้ำน้อยในฤดูแล้ง ในอนาคตมีโครงการที่จะเชื่อมท่อน้ำจาก

อ่างเก็บน้ำห้วยปรือไปใช้ผลิตน้ำประปา ซึ่งเป็นแหล่งเดียวกับที่การประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดนครนายก

3) โทรศัพท หุ้มสายโทรศัพทข์ของจังหวัดนครนายกมีจำนวนเลขหมายรวมทั้งสิ้น 13,016 เลขหมาย ปัจจุบันสามารถเปิดใช้ได้เพียงร้อยละ 75.57 ของจำนวนเลขหมายทั้งหมด พื้นที่ที่มีการใช้เลขหมายมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอองครักษ์ ตามลำดับ ซึ่งจากจำนวนเลขหมายรวมหุ้มสายโทรศัพทข์จังหวัดนครนายกยังรองรับการให้บริการได้ในอนาคตอย่างเพียงพอ

4) การคมนาคมและขนส่ง

การคมนาคมทางรถยนต์ จังหวัดนครนายกสามารถติดต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ได้สะดวก โดยมีเส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (สายรังสิต - องครักษ์ - นครนายก) เป็นเส้นทางสายหลักเชื่อมติดต่อกะหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดนครนายก เป็นเส้นทางที่เลีย้บตามแนวคลองรังสิต ประยูรศักดิ์ และคลอง 29 ผ่านอำเภอองครักษ์ อำเภอบ้านนา ไปสิ้นสุดในเขตอำเภอเมืองนครนายก มีระยะทางตลอดเส้นทางประมาณ 73 กิโลเมตร ช่วงที่ผ่านจังหวัดนครนายกมีระยะทางประมาณ 41 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3077 เส้นทางแยกจากถนนสุวรรณศรไปอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2090 (ถนนธนรัชต์) เป็นเส้นทางที่แยกจากถนนมิตรภาพ ประมาณหลักกิโลเมตรที่ 166 ไปยังอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

นอกจากนี้ยังมีทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงท้องถิ่น ตลอดจนถนนแนวคันคลองชลประทานที่มีโครงข่ายถนนเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่าง ๆ ภายในเขตจังหวัด

เส้นทางคมนาคมดังที่กล่าวมานั้น ส่วนใหญ่มีขนาดเขตทางและผิวจราจรที่ได้มาตรฐานและกำลังได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ทำให้การสัญจรไประหว่างพื้นที่ต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสะดวกในปัจจุบันประชาชนจังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่ยังคงใช้ถนนคันคลองชลประทานเป็นเส้นทางสัญจรไปมาติดต่อกะหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทระหว่างชุมชนด้วยกัน

การคมนาคมรถไฟ ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งทางรถไฟมีความสำคัญต่อการคมนาคมในจังหวัดนครนายกน้อยมาก เนื่องจากการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้สะดวกกว่า ประกอบกับมีสถานีรถไฟปากพลีเพียงสถานีเดียวที่อยู่ในเขตจังหวัดนครนายก และที่คังสถานีรถไฟไม่ได้อยู่ในเขตชุมชน การเดินทางไปมาไม่สะดวกแก่ผู้ที่จ้ะใช้บริการ ผู้ที่ให้บริการรถไฟจึงได้แก่ผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานีรถไฟเท่านั้น

ส่วนด้านการขนส่งสินค้า ปัจจุบันการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการก่อสร้างเส้นทางสายใหม่ที่เชื่อมต่อระหว่างเส้นทางรถไฟสายตะวันออก และสายตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านพื้นที่จังหวัดนครนายกในเขตอำเภอองครักษ์และอำเภอบ้านนา ไปยังอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี และบรรจบเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการคมนาคมขนส่ง และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครนายกอย่างยิ่งในอนาคต

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.10)

5) การกำจัดขยะมูลฝอย ปัจจุบันชุมชนของจังหวัดนครนายกประกอบด้วยเทศบาล 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองนครนายก เทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอมือง เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา เทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภอองครักษ์ และเทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี ซึ่งแต่ละเทศบาลมีปริมาณขยะและวิธีการกำจัดขยะ ดังนี้

- เทศบาลเมืองนครนายก การบริการกำจัดขยะของเทศบาลเมืองมีปริมาณขยะ 18 ตันต่อวัน สามารถจัดเก็บได้ 18 ตันต่อวัน นำไปทิ้งในพื้นที่ทิ้งขยะของเทศบาลมีพื้นที่ 29 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา ในตำบลเขาพระ โดยวิธีฝังกลบ การจัดเก็บมีรถจำนวน 2 คัน สามารถบรรทุกได้ 2.5 ตัน 1 คัน และ 1.5 ตัน 1 คัน พนักงาน 12 คน ปัญหาในการจัดเก็บคือปัญหาขยะตกค้างและรถขนขยะไม่เพียงพอ

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานเห็นว่าปริมาณขยะกับขนาดพื้นที่ทิ้งขยะเป็นไปตามมาตรฐาน ส่วนแนวทางการกำจัดมีบางส่วนเท่านั้นที่ฝังกลบ ยังปล่อยกองไว้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน

ส่วนการดำเนินการในอนาคตเทศบาลฯ ขอสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ด้านจัดการสิ่งแวดล้อมในปีงบประมาณ 2545 เพื่อจัดสร้างระบบการกำจัดขยะใน พื้นที่ดังกล่าว

- เทศบาลตำบลท่าช้าง การบริการด้านกำจัดขยะในพื้นที่ มีขยะประมาณวันละ 1.5 ตัน รถขยะจำนวน 1 คัน พนักงานจำนวน 3 คน สามารถจัดเก็บได้หมดวันต่อวัน โดยนำไปทิ้งในพื้นที่ทิ้งขยะของเทศบาลเมืองนครนายก ส่วนปัญหาในปัจจุบันไม่มีที่ทิ้งขยะ การนำไปทิ้งในพื้นที่ของเทศบาล ทำให้ไม่สะดวกในการขนถ่ายขยะ และเสียค่าใช้จ่ายสูงประกอบกับการเพิ่มขึ้นของขยะอาจจะทำให้พื้นที่มีปัญหาในอนาคต

- เทศบาลตำบลบ้านนา การบริการกำจัดขยะของเทศบาล โดยมีรถขยะจำนวน 2 คัน พนักงานประจำ 5 คน สามารถจัดเก็บได้ประมาณ 12 ตันต่อวัน สถานที่กำจัดขยะห่างออกไปจากเขตเทศบาลประมาณ 15 กิโลเมตร ในพื้นที่ตำบลเขาเพิ่มเนื้อที่ 17 ไร่ ปัญหาการกำจัดขยะ เมื่อพิจารณาปริมาณขยะและขนาดของพื้นที่ทิ้งขยะแล้วเป็นไปตามมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตาม

การกำจัดขยะยังมีผลกระทบต่อชุมชน เนื่องจากการทิ้งขยะปล่อยไว้ โดยมีได้มีการฝังกลบหรือกำจัดโดยวิธีอื่นแต่อย่างไร

-เทศบาลองค์กรักษ์ การบริการกำจัดขยะของเทศบาล โดยมีรถขนขยะจำนวน 2 คัน พนักงานจำนวน 8 คน จัดเก็บขยะได้ประมาณ 1.5 ตัน ต่อวัน การทิ้งขยะโดยการเทไว้ในที่โล่งแล้วเผา บริเวณแนวถนนไปอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างเปล่า

ปัญหาของการกำจัดขยะ การเทขยะกองไว้ในที่โล่ง ทำให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค และในฤดูฝนน้ำจะล้างของเสียจากกองขยะไหลลงสู่ที่ราบ กระจายในพื้นที่โดยรอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน

- เทศบาลตำบลเกาะหวาย การบริการขยะโดยรถขนขยะ จำนวน 1 คัน พนักงานประจำ 4 คน มีปริมาณขยะประมาณ 1.5 ตันต่อวัน ซึ่งมีถังขยะรองรับขยะประมาณ 150 ใบ การจัดเก็บไม่สามารถจัดเก็บได้หมดและทิ้งในที่ทิ้งขยะของเทศบาลเมืองนครนายก

- ปัญหาของการจัดเก็บ คงมีขยะตกค้างคาเนื่องจากรถขนขยะและพนักงานมีปริมาณไม่เพียงพอ ประกอบกับเทศบาลเกาะหวายจะต้องจัดเก็บขยะในพื้นที่อื่นเช่น ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.11)

6) โรงฆ่าสัตว์ สำหรับโรงฆ่าสัตว์ที่มีพื้นที่อยู่ในเมืองและชุมชน ทั้ง 5 แห่ง ของจังหวัดนครนายกมีรายละเอียด ดังนี้

เทศบาลเมืองนครนายกมีโรงฆ่าสัตว์จำนวน 1 แห่ง มีพื้นที่ประมาณ 7 ไร่ 3 งาน 20 ตร.ว. ตั้งอยู่บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3239 (เส้นท่าด่าน) อยู่ในเขตผังเมืองรวมเมืองนครนายก ในบริเวณการใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่อาศัยหนาแน่น (สีเหลือง) ปริมาณของสัตว์ที่ฆ่าได้แก่ สุกรวันละประมาณ 35 ตัว โดยใช้น้ำประปาในการทำมาสะอาด บำบัดน้ำเสียโดยวิธีธรรมชาติ ปล่อยลงในบ่อและซึมลงดิน

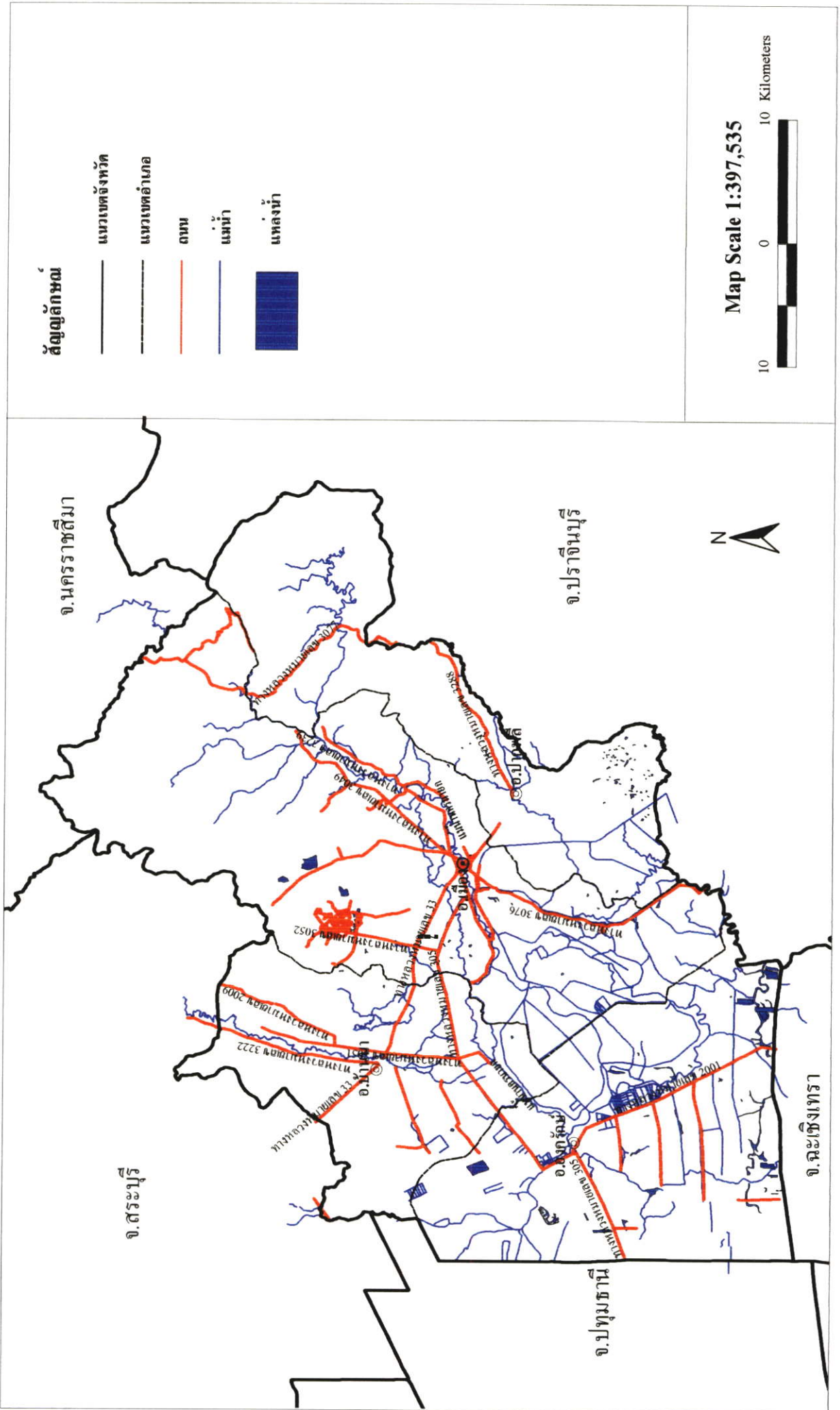
เทศบาลตำบลบ้านนา มีโรงฆ่าสัตว์ จำนวน 1 แห่ง มีพนักงานประจำ 2 คน จำนวนสัตว์ที่ฆ่าคือ วัว 1 ตัว และสุกร 4 ตัวต่อวัน พื้นที่โรงฆ่าสัตว์ขนาดเล็กมีพื้นที่ประมาณ 0.25 ไร่ อย่างไรก็ตามเทศบาลฯ มีโครงการสร้างโรงฆ่าสัตว์แห่งใหม่ในเนื้อที่ 2 ไร่เศษ

เทศบาลตำบลองค์กรักษ์ ในชุมชนมีโรงฆ่าสัตว์จำนวน 1 แห่ง มีการใช้ที่ดินประมาณ 1 งาน จัดว่าเป็นโรงงานฆ่าสัตว์ที่ค่อนข้างถือระบบการจัดการที่ดินยังไม่ถูกสุขลักษณะ อยู่ใกล้กับย่านพาณิชย์กรรมของชุมชน ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในปัจจุบันในเรื่องของกลิ่น บางฤดูกาล

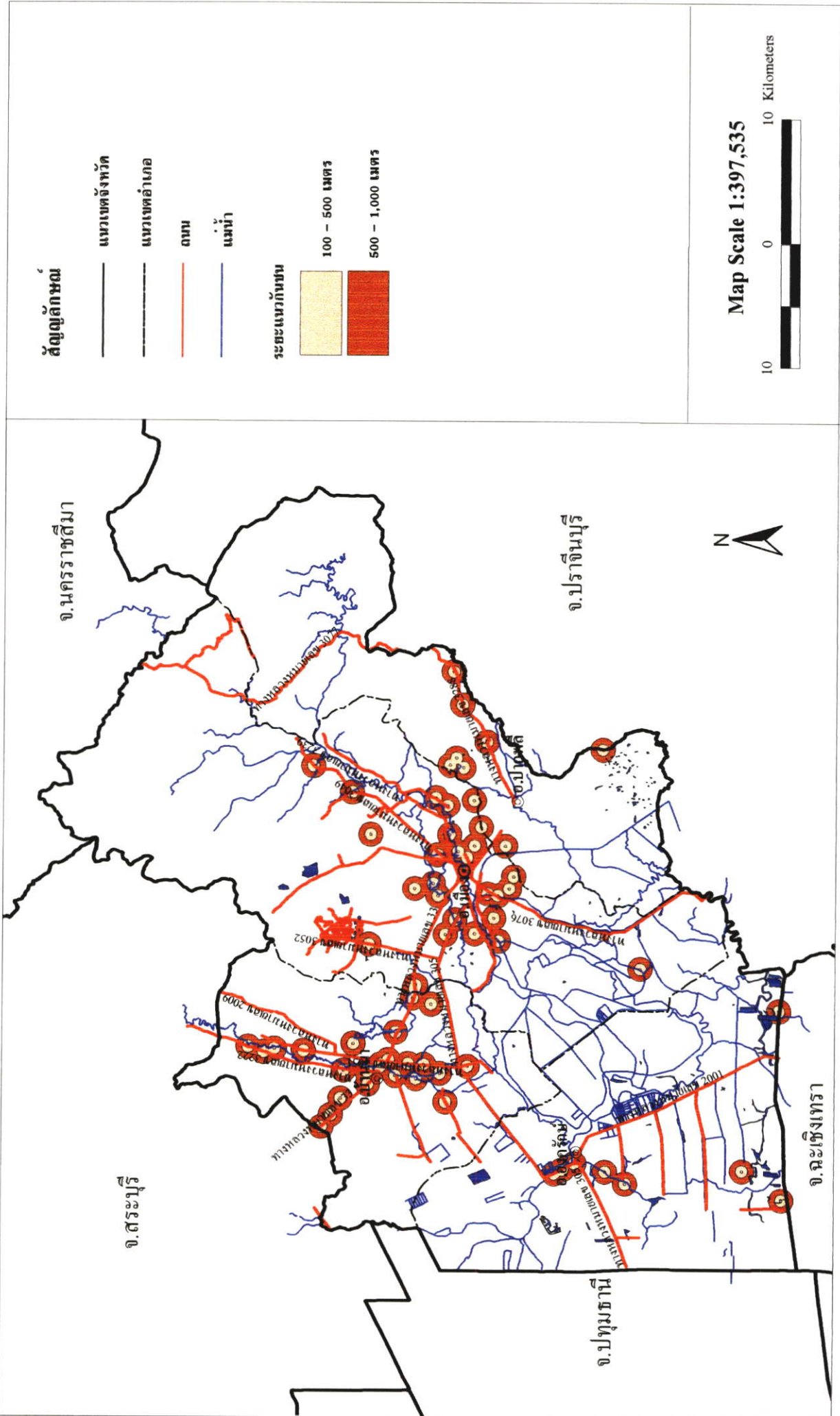
เทศบาลตำบลเกาะหวาย ในชุมชนมีโรงฆ่าสัตว์จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตชุมชน ฆ่าสุกรประมาณวันละ 2 ตัว ใช้น้ำประปาในการทำความสะอาดและปล่อยลงแหล่งน้ำ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในเรื่องการปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำ

การจัดการเกี่ยวกับโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลดังกล่าว ในอนาคตควรมีการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสม ทั้งทำเลที่ตั้งและขนาดพื้นที่ตามมาตรฐานให้เพียงพอกับการบริการประชาชนในอนาคต รวมทั้งระบบบำบัดน้ำเสียในการรองรับปริมาณน้ำที่เกิดจากการชำระล้างสัตว์ที่ทำการฆ่า

(รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.11)

รูปที่ 5.10 แสดงเส้นทางคมนาคม จังหวัดนครนายก

รูปที่ 5.11 แสดงแนวกันชนของพื้นที่ที่มีมลภาวะ จังหวัดนครนายก

7) การดับเพลิง จากสภาพปัจจุบันมีสถานดับเพลิงในพื้นที่ชุมชนเทศบาลทั้ง 5 แห่งและพื้นที่ชุมชนอื่นในแต่ละอำเภอ ดังนี้

- อำเภอเมืองนครนายก มีสถานดับเพลิงของเทศบาลเมืองจำนวน 1 แห่ง คือ บรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมือง มีจำนวนรถดับเพลิง 4 คัน จำนวนพนักงาน 37 คน เทศบาลตำบลท่าช้าง บรรเทาสาธารณภัยเทศบาล ฯ จำนวน 1 แห่ง จำนวนรถดับเพลิง 1 คัน พนักงานจำนวน 5 คน ตำบลสาริกาบรรเทาสาธารณภัยตำบลฯ มีรถดับเพลิงจำนวน 1 คัน พนักงานจำนวน 3 คน

- อำเภอปากพลี มีสถานดับเพลิงของเทศบาลตำบลเกาะหวาย 1 แห่ง คือ บรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลฯ รถดับเพลิง จำนวน 1 คัน พนักงานประจำ 6 คน

- อำเภอบ้านนา มีสถานดับเพลิงของเทศบาลตำบลบ้านนาจำนวน 1 แห่ง คือ บรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลฯ รถดับเพลิง 1 คัน จำนวนพนักงานประจำ 4 คน

- อำเภอองครักษ์ มีสถานดับเพลิงของเทศบาลตำบลบ้านนา จำนวน 1 แห่ง คือ บรรเทาสาธารณภัยเทศบาลตำบลฯ รถดับเพลิง จำนวน 1 คัน พนักงานประจำ 3 คัน

จากข้อมูลของการให้บริการบรรเทาสาธารณภัย ทั้งจำนวนรถดับเพลิงและพนักงานเปรียบเทียบประชากรทั้งปัจจุบันและในอนาคต พิจารณาตามหลักเกณฑ์มาตรฐานแล้วทุกชุมชนยังมีการให้บริการไม่เพียงพอ

8) การศึกษา สภาพการศึกษาโดยทั่วไปของจังหวัดมีทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน มีการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีกระจายอยู่ในทุกอำเภอ สำหรับระดับอาชีวศึกษามีอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอองครักษ์ ระดับอุดมศึกษาปัจจุบันมีอยู่ 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนเทคโนโลยีวีรพัฒน์ ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอเมือง และวิทยาเขตแห่งใหม่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตั้งอยู่บริเวณอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น การดำเนินการรับนักศึกษาของโรงเรียนเตรียมทหาร และของวิทยาเขตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒรับนักศึกษาจากส่วนกลางยกเว้นหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งวิทยาเขตฯ รับนักศึกษาโดยตรง ส่วนโรงเรียนเทคโนโลยีวีรพัฒน์รับนักศึกษาโดยตรง

9) การสาธารณสุข จังหวัดนครนายกมีการให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่โรงพยาบาลศูนย์ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอองครักษ์ ปัจจุบันให้บริการผู้ป่วยได้ 50 เตียง และจะขยายต่อไป โรงพยาบาลประจำจังหวัดขนาด 360 เตียง โรงพยาบาลทหารตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนนายร้อย จปร. เตียงคนไข้จำนวน 30 เตียง และโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 – 60 เตียง ตั้งอยู่ในเขตชุมชนระดับอำเภอทุกอำเภอ คือ โครงการบำบัดสุขภาพ โครงการหมู่บ้านพึ่งตนเอง งานรักษาพยาบาลและวางแผนครอบครัว

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรแล้ว เฉพาะ อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรซึ่งเท่ากับ 1 : 1,594 คน ก็นับได้ว่าอัตราที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับ จังหวัดอื่น ๆ แต่การบริการสาธารณสุขในพื้นที่ชนบทของจังหวัดยังขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ขาดแคลนอุปกรณ์และครุภัณฑ์

10) ระบบชุมชน

ชุมชนของจังหวัดนครนายกประกอบด้วยเทศบาลบาล 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองนครนายก เทศบาลตำบลบ้านนา เทศบาลตำบลองครักษ์ เทศบาลตำบลเกาะหวาย (อำเภอปากพลี) เทศบาลตำบลท่าช้าง (อำเภอเมือง)

ลักษณะของชุมชนในจังหวัดนครนายกเป็นชุมชนขนาดเล็ก ถ้าพิจารณา เรียงลำดับตามขนาดพื้นที่ เทศบาลเมืองนครนายกมีพื้นที่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เทศบาลตำบล บ้านนา เทศบาลตำบลเกาะหวาย เทศบาลตำบลองครักษ์ และเทศบาลตำบลท่าช้างตามลำดับ ขนาด พื้นที่ของชุมชนเทศบาลทั้ง 4 นั้น อยู่ระหว่าง 1-2.50 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น มีเพียงเทศบาลเมือง นครนายกแห่งเดียวที่มีพื้นที่ถึง 15.87 ตารางกิโลเมตร และถ้าพิจารณาจากระดับรายได้ที่สามารถจัด เก็บได้ เทศบาลเมืองนครนายกมีรายได้เทศบาลในปี พ.ศ.2542 ประมาณ 41 ล้านบาท ขณะที่ เทศบาลอีก 4 แห่ง มีรายได้รวมกันประมาณ 19 ล้านบาท เทศบาลตำบลบ้านนา มีรายได้ประมาณ 7 ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ เทศบาลองครักษ์มีรายได้ประมาณ 6 ล้านบาท เทศบาลตำบลเกาะหวาย และเทศบาลตำบลท่าช้าง มีรายได้ใกล้เคียงกันคือ ประมาณ 3 ล้านบาท

และจากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเมืองนครนายก และการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนข้างต้น พบว่าชุมชน เมืองนครนายกมีทิศทางการขยายตัวของชุมชนไปในบริเวณแนวเส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 33 (สุวรรณศร) ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดและเป็นเส้นทางสายสำคัญจากภาคกลางสู่ ภาคตะวันออกตอนบน บริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 (องครักษ์-รังสิต) และทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 3049 (นครนายก - น้ำตกนางรอง) โดยลักษณะการขยายตัวของชุมชนในช่วง ที่ผ่านมายังคงเบาบาง และมีลักษณะไม่เด่นชัด เนื่องจากไม่ได้มีปัจจัยสำคัญใดที่จะทำให้ชุมชน เมืองมีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ชุมชนในเขตผังเมืองรวมยังคงรูปแบบศูนย์กลางเดียวที่ทำหน้าที่ให้ บริการทางการค้า การบริการ และเป็นศูนย์ราชการของจังหวัด

5.2.8 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยภาพรวมในปี พ.ศ.2543 จังหวัดนครนายกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ มวลรวม 5,917.837 ล้านบาท โดยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจสาขาการค้าส่ง - ค้าปลีกมีมูลค่าสูงสุด คือ 1,516.737 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 25.63 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ในลำดับ

รองลงมาที่สำคัญๆ อาทิ เช่น สาขาเกษตรกรรม มีมูลค่า 1,052.714 (ร้อยละ 17.79) สาขาก่อสร้าง มูลค่า 653,147 ล้านบาท (ร้อยละ 11.04) สาขาบริการ มูลค่า 623.418 ล้านบาท (ร้อยละ 10.53)

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ.2538 – 2543 จังหวัดนครนายกมีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.39 ต่อปี โดยมีการขยายตัวสูงมากในสาขาอุตสาหกรรม ถึงร้อยละ 62.87 ต่อปี สำหรับสาขาการผลิตที่มีการขยายตัวสูงในลำดับรองได้แก่ สาขาไฟฟ้า – ประปา (ร้อยละ 21.93 ต่อปี) สาขานาการ ประกันภัย อสังหาริมทรัพย์ (ร้อยละ 20.29 ต่อปี) สาขาคมนาคมขนส่ง (ร้อยละ 18.25 ต่อปี) ในขณะที่สาขาผลิตที่มีแนวโน้มลดลงได้แก่ สาขาเหมืองแร่และข่อยหิน (ร้อยละ -16.81 ต่อปี) และสาขาบริการ (ร้อยละ -9.31 ต่อปี)

จังหวัดนครนายกมีรายได้เฉลี่ยต่อคนในปี พ.ศ.2543 เท่ากับ 36,259 บาทต่อปี ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2538 ที่มีค่าเท่ากับ 23,395 บาทต่อปี คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 11.00 ประมาณเดือนละ 14,277 บาท รองลงมาเป็นครัวเรือนลูกจ้างมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 7,481 บาท ส่วนครัวเรือนผู้ไม่ให้อุปโภคบริโภคในเชิงเศรษฐกิจมีรายได้โดยเฉลี่ยเดือนละ 5,754 บาท และครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีรายได้เฉลี่ยเพียงเดือนละ 5,699 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 5.1)

สำหรับรายได้ในครัวเรือนของประชากรจังหวัดนครนายกของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2543 พบว่า ประชากรในจังหวัดมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 7,542 บาทต่อครัวเรือน เมื่อพิจารณาตามสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนผู้ดำเนินธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรมีรายได้สูงสุด

ตารางที่ 5.1 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนครนายก

สาขาการผลิต	พ.ศ.2538		พ.ศ.2543		อัตราเพิ่ม
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	เฉลี่ยต่อปี (%)
เกษตรกรรม	706,576	15.76	1,052,714	17.79	9.80
กลีกรวม	329,336	7.34	698,721	11.81	22.43
ปศุสัตว์	260,028	5.80	237,517	4.01	-1.73
ประมง	23,534	0.52	27,559	0.47	3.42
ป่าไม้	0	0.00	924	0.02	
บริการการเกษตร	53,889	1.20	47,258	0.80	-2.46
การแปรรูปการเกษตรอย่างง่าย	39,789	0.89	40,735	0.69	0.48
เหมืองแร่และข่อยหิน	23,512	0.52	3,748	0.06	-16.81
อุตสาหกรรม	115,664	2.58	479,276	8.10	62.87
ก่อสร้าง	475,017	10.59	653,147	11.04	7.50
ไฟฟ้า ประปา	70,840	1.58	148,527	2.51	21.93
คมนาคมขนส่ง	155,733	3.47	297,841	5.03	18.25
การค้าส่ง -ค้าปลีก	995,259	22.19	1,516,737	25.63	10.48
ธนาคาร ประกันภัย อสังหาริมทรัพย์	225,001	5.02	453,217	7.66	20.29
ที่อยู่อาศัย	259,950	5.8	330,949	5.59	5.46
บริหารและป้องกันประเทศ	290,432	6.48	358,279	6.05	4.67
บริการ	1,166,317	26.01	623,418	10.53	-9.31
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GDP)	4,484,301	100	5,917,853	100	6.39
รายได้เฉลี่ยต่อคน : Percapita (บาทต่อปี)	23,395		36,259		11.00

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5.2.9 สภาพสังคมและวัฒนธรรม

จังหวัดนครนายกประกอบไปด้วยบุคคลหลายเชื้อชาติ ได้แก่ ไทย จีน พวน ลาว มอญ ญ้อ และหลายศาสนา ซึ่งได้แก่ ศาสนาพุทธ อิสลาม และคริสต์ จากความหลากหลายดังกล่าว จึงทำให้วัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นของชาวจังหวัดนครนายกมีวัฒนธรรมย่อยๆ ที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น วัฒนธรรมและประเพณีเหล่านั้น เป็นสภาพสะท้อนที่ชัดเจนถึง พฤติกรรมการดำรงชีวิต ค่านิยม ทักษะคติ รวมทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหารในการพิจารณาเข้าไปพัฒนาชุมชนแต่ละแห่งอย่างถูกต้อง วัฒนธรรมและประเพณีของชาวจังหวัดนครนายกคงจะเป็นวัฏจักรในรอบ 12 เดือน ของการดำรงชีวิตในแนวเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น การก่อพระทรายข้าวเปลือก ประเพณีการคู่ขวัญข้าว ประเพณีบุญข้าวจี

ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นพุทธศาสนิกชน 228,287 คน คิดเป็นร้อยละ 93.84 จำนวนวัด 201 แห่ง นับถือศาสนาอิสลาม 11,799 คน หรือร้อยละ 4.85 มีจำนวนมัสยิด 24 แห่ง และศาสนาคริสต์ 3,187 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.31 จำนวนโบสถ์ 7 แห่ง

5.2.10 โครงสร้างประชากรของจังหวัดนครนายก

1) การกระจายตัวและความหนาแน่นของประชากร

จังหวัดนครนายกมีประชากรมากเป็นลำดับที่ 6 ของจำนวนประชากรในภาคกลางส่วนตะวันออก และจากการพิจารณาการกระจายตัวของประชากรจากการรวมตัวกันในระดับอำเภอในปี พ.ศ.2544 จะเห็นได้ว่า อำเภอเมืองนครนายก มีสัดส่วนร้อยละ 40.74 ของจำนวนประชากรในจังหวัด ซึ่งเป็นอำเภอที่มีประชากรรวมตัวกันมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะอำเภอเมืองนครนายกเป็นบริเวณที่มีการรวมตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การบริการ สถาบันราชการ และการศึกษา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นแรงดึงดูดให้ประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานและเข้ามาทำงาน

รูปแบบการกระจายตัวของประชากรในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานในตอนกลางของจังหวัด เนื่องจากเป็นบริเวณที่ตั้งของเทศบาล โดยมีเส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 305 (รังสิต - นครนายก) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เป็นเส้นทางสายหลัก

การย้ายถิ่นฐานของประชากรส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นภายในจังหวัด โดยย้ายจากตำบลทางตอนเหนือและตอนใต้ของจังหวัดมายังตำบลนี้ คือ อยู่บริเวณตอนกลางเนื่องจากเป็นบริเวณที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวก ตลอดจนเป็นย่านชุมชนในเขตเทศบาล จึงเป็นแหล่งงาน นอกจากการย้ายถิ่นภายในจังหวัดแล้ว ยังมีการย้ายถิ่นไปยังจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดสระบุรี และกรุงเทพมหานคร รวมถึงการย้ายชั่วคราว เช่น การไปศึกษาต่อ

2) ขนาดของประชากรจังหวัดนครนายก

ขนาดของประชากรจำแนกตามอำเภอของจังหวัดนครนายกในปี พ.ศ.2544 แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีประชากรอยู่ระหว่าง 100,001 – 150, 000 คน คือ อำเภอเมืองนครนายก

กลุ่มที่ 2 มีประชากรอยู่ระหว่าง 50,0001 – 100,000 คน คือ อำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์

กลุ่มที่ 3 มีประชากรน้อยกว่า 50,000 คน คือ อำเภอปากพลี

จากการพิจารณาการกระจายตัวและความหนาแน่นของประชากร พบว่า จังหวัดนครนายกมีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 0.11 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความหนาแน่นในระดับอำเภอพบว่า อำเภอบ้านนา มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด รองลงมาคืออำเภอเมืองนครนายก (ตารางที่ 5.2 และ 5.3)

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนประชากรระดับอำเภอ จังหวัดนครนายก พ.ศ.2535 - 2544

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ปี พ.ศ.										
		2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	
เมืองนครนายก	728,123	93,040	93,646	94,444	95,338	96,608	97,643	97,984	97,913	100,000	101,545	
บ้านนา	388,453	63,781	63,823	63,977	64,605	65,287	65,682	65,975	65,976	67,000	67,210	
องครักษ์	486,359	50,779	50,800	50,878	51,675	52,433	53,061	53,705	53,709	55,000	55,372	
ปากพลี	519,065	25,401	25,421	25,465	25,527	25,556	25,553	25,613	25,637	25,000	25,101	
รวม	2,122	233,001	233,690	234,764	237,145	239,884	241,939	243,277	243,235	247,000	249,228	

ที่มา: สำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

ตารางที่ 5.3 แสดงความหนาแน่นและการเปลี่ยนแปลงประชากรระดับอำเภอ จังหวัดนครนายก

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร		ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)		การเปลี่ยนแปลง	
		พ.ศ.2535	พ.ศ.2544	พ.ศ.2535	พ.ศ.2544	จำนวน	ร้อยละ
เมืองนครนายก	728,123	93,040	101,545	0.13	0.14	8,505	0.84
บ้านนา	388,453	63,781	67,210	0.16	0.17	3,429	0.51
องครักษ์	486,359	50,779	55,372	0.10	0.11	4,593	0.83
ปากพื	519,065	25,400	25,101	0.05	0.05	-299	-0.12

จากข้อมูลของจังหวัดนครนายกที่ได้เสนอมาข้างต้นนั้น ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในขั้นตอน 5.3 ต่อไป

5.3 แนวทางและขั้นตอนในการคัดเลือกพื้นที่

การศึกษาในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาเพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกพื้นที่ เนื่องจากเป็นระบบที่สามารถบริหารจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี สามารถวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันได้ ทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดยการใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูล (Overlay) โดยการนำข้อมูลเชิงพื้นที่ของแต่ละชั้นข้อมูลมาซ้อนทับกัน ซึ่งจะช่วยให้ทราบความสัมพันธ์ของพื้นที่ได้ นอกจากนี้แล้วการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ยังเป็นการประหยัดต้นทุนในระยะยาว ลดความซ้ำซ้อนของการทำงานด้วยมือ สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัย อันเป็นพื้นฐานที่ดีในการนำไปสู่การวางแผนและการตัดสินใจที่รอบคอบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนในการวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด ดังนี้

5.3.1. การกำหนดปัจจัยในการคัดเลือกพื้นที่

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการกำหนดเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด จะใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูล (Overlay) เข้าด้วยกัน และกำหนดเขตการใช้ที่ดินโดยการกั้นพื้นที่ (Screening) ในส่วนที่ไม่มีความเหมาะสมออก และนำพื้นที่ส่วนที่เหลือมาจัดเขต (Zoning) ตามระดับความเหมาะสมของที่ดิน โดยทำการเปรียบเทียบประเภทข้อมูลเพื่อกำหนดค่าคะแนน และค่าถ่วงน้ำหนัก (weighting) ของปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ในด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่โดยผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด 6 ปัจจัย ได้แก่

1. ความเป็นศูนย์กลางของจังหวัด
2. มลภาวะ
3. ท่าเลที่ตั้ง
4. การใช้ประโยชน์ที่ดิน
5. กรรมสิทธิ์
6. ความลาดชัน

และกำหนดช่วงคะแนนของปัจจัยแต่ละด้าน และค่าถ่วงน้ำหนักของชุดข้อมูลให้มีค่าระหว่าง 1-10 ในการกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ทำงาน ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก เจ้าหน้าที่ของกรมการผังเมือง กรมโยธาธิการ สำนักงานโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การกำหนดปัจจัย และค่าถ่วงน้ำหนักปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกที่ตั้ง มีความเหมาะสมตามหลักวิชาการ รายละเอียดดังตารางที่ 5.4 โดยที่ปัจจัย และประเภทข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดที่มีความเหมาะสมมากจะมี ค่าคะแนนมากกว่าปัจจัยและประเภทข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดที่มีความเหมาะสมน้อย โดยค่าคะแนนและค่าถ่วงน้ำหนักที่ได้จะนำมาจัดสร้างเป็นชุดข้อมูล และทำการคำนวณหาค่าคะแนนรวมของข้อมูลในแต่ละพื้นที่ที่ทำการช้อนทับ ดังแสดงในสมการต่อไป

$$\begin{aligned} \sum TW &= T_1W_1 + T_2W_2 + T_3W_3 + \dots + T_nW_n \text{ โดยที่} \\ \sum TW &= \text{ค่าคะแนนรวม} \\ T &= \text{ค่าคะแนนของแต่ละปัจจัย} \\ W &= \text{ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละกลุ่มปัจจัย} \end{aligned}$$

ตารางที่ 5.4 แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด

ปัจจัย (Factors)	ค่าคะแนน	ค่าน้ำหนักปัจจัย	เหตุผล
1. <u>ความเป็นศูนย์กลางของจังหวัด</u> ก. เขตเทศบาลเมือง	10	5.1	- เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งศูนย์กลาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และการคมนาคม ดำเนินพื้นที่ที่เข้าใกล้ศูนย์กลางชุมชนมากเท่าใดก็จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นเท่านั้น
ข. ระยะตั้งแต่เขตเทศบาลเมืองจนสุดเขตอำเภอเมืองนครนายก	5	5.1	- เป็นพื้นที่ซึ่งมีความเป็นแหล่งกลางชุมชนในระดับรองลงมา

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

ปัจจัย (Factors)	ค่า คะแนน	ค่าน้ำหนัก ปัจจัย	เหตุผล
ค. พื้นที่นอกเขต อ.เมืองนครนายก	1	5.1	- เป็นพื้นที่ซึ่งมีความเป็นศูนย์กลางในระดับต่ำ ไม่มีความสะดวกในการเดินทางจะมีเฉพาะเส้นทางและรถโดยสารที่ให้บริการจากอำเภออื่น ๆ มายังอำเภอเมือง และจากอำเภออื่น ๆ ไปยังจังหวัดใกล้เคียงเท่านั้น
2. มลภาวะ			
ก. ระยะห่างจากพื้นที่ที่มีปัญหามลภาวะ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมและโรงฆ่าสัตว์มากกว่า 1,000 เมตร	10	4.1	- เป็นระยะที่ไม่ได้รับผลกระทบจากมลภาวะ
ข. ระยะห่างจากพื้นที่ที่มีปัญหามลภาวะ มากกว่า 500- 1,000 เมตร	5	4.1	- เป็นระยะที่อาจได้รับมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และฝุ่นละอองบ้างเล็กน้อย
ค. ระยะห่างจากพื้นที่ที่มีปัญหามลภาวะมากกว่า 100 –500 เมตร	1	4.1	4. เป็นระยะทางที่อาจได้รับมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และฝุ่นละอองบ้าง
ง. ระยะห่างจากพื้นที่ที่มีปัญหามลภาวะไม่เกิน 100 เมตร	0	4.1	- ค่าคะแนน 0 หมายถึง เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดเนื่องจากเป็นระยะห่างที่ยังได้รับมลภาวะ ทำให้เสียสุขภาพและไม่เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมใด ๆ

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

ปัจจัย (Factors)	ค่า คะแนน	ค่าน้ำหนัก ปัจจัย	เหตุผล
3. ทำเลที่ตั้ง (Location)			
ก. รัศมีระยะ 500 เมตร จากแนว ถนนสายหลักทั้งสองข้างถนน	10	4.0	- เป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เนื่องจากอยู่ในแนวถนนสายหลัก และ ที่ตั้งในระยะดังกล่าวทำให้ศูนย์ราชการ จังหวัดมีเอกลักษณ์และโดดเด่น
ข. รัศมีมากกว่า 500-1,000 เมตร จากถนนสายหลักทั้งสอง ข้างถนน	5	4.0	- เป็นพื้นที่ที่มีถนนเข้าถึงลึกและยาว กว่าแต่ก็สามารถใช้เป็นพื้นที่ตั้งศูนย์ ราชการจังหวัดได้ในลำดับรองลงมา
ค. รัศมีมากกว่า 1,000 เมตร จากแนวถนนสายหลัก	1	4.0	- เป็นพื้นที่ที่มีการเข้าถึงจากโครงข่าย ถนนที่ค่อนข้างไกลและลำบาก
4. การใช้ประโยชน์ที่ดิน(Land Use)			
ก. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย	10	3.6	- เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบโครงข่ายเส้นทาง คมนาคมและการบริการต่าง ๆ ที่มีความพร้อม
ข. ที่ดินประเภทเกษตรกรรม	8	3.6	- มีสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบโครง ข่ายการคมนาคมและการบริการต่าง ๆ ที่มีความพร้อมในลำดับรองลงมา
ค. ที่ดินประเภทป่าไม้	0	3.6	- ค่าคะแนน 0 หมายถึง เป็นพื้นที่ที่ไม่
ง. ที่ดินประเภทแหล่งน้ำ	0	3.6	เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเป็นที่ตั้งของ
จ. ที่ดินประเภทอื่น ๆ เช่น ที่ลุ่มน้ำท่วม	0	3.6	ศูนย์ราชการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยาก ที่จะเปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์ อย่างอื่นได้
5. กรรมสิทธิ์ที่ดิน			
ก. ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณ ประโยชน์	10		- การนำที่ดินมาใช้ประโยชน์จะไม่มี ผลกระทบต่อประชาชน
ข. ที่ของเอกชน	8		- การนำที่ดินมาใช้ประโยชน์จะส่งผล ผลกระทบต่อประชาชนในการเวนคืนที่ดิน

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

ปัจจัย (Factors)	ค่า คะแนน	ค่าน้ำหนัก ปัจจัย	เหตุผล
ค. ที่ดินของทางราชการซึ่งเป็น ที่ลุ่มแม่น้ำ ป่าไม้ คลอง	0	27	- ค่าคะแนน 0 หมายถึง เป็นพื้นที่ที่ไม่ เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเป็นที่ตั้งของ ศูนย์ราชการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยาก ที่จะเปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์ อย่างอื่นได้
6. ความลาดชัน (Slope)			
ก. มีความลาดชันไม่เกิน 5 %	10	1.5	- พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการก่อสร้างอาคาร ควรเป็นพื้นที่ที่มีความ ลาดชันไม่เกินร้อยละ 5
ข. มีความลาดชันมากกว่า 5-10 %	5	1.5	- เป็นพื้นที่ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการ ปรับสภาพพื้นที่และโครงสร้าง พื้นฐานเพิ่มขึ้น
ค. มีความลาดชันมากกว่า 10-15%	1	1.5	- เป็นพื้นที่ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการ ปรับสภาพพื้นที่และโครงสร้าง พื้นฐานเพิ่มขึ้น
ง. มีความลาดชันมากกว่า 15%	0	1.5	- ค่าคะแนน 0 หมายถึงพื้นที่ที่ไม่ เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเป็นที่ตั้งศูนย์ ราชการจังหวัด

หลังจากได้กำหนดปัจจัยและตัวชี้วัด เพื่อให้ค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดแล้ว จะได้
นำเสนอการคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดในขั้นตอนต่อไป

5.3.2 ขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

สำหรับขั้นตอนในการวิเคราะห์ผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การกันพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมออก (Screening) เป็นการใช้ฟังก์ชันในการจัด
ข้อมูลด้วย GIS ทำการกันพื้นที่ในส่วนที่กำหนด โดยการให้ค่าคะแนนเฉพาะพื้นที่ที่กันออกเท่ากับ
0 ซึ่งจะทำให้สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก หมายถึง พื้นที่ที่หากมีการเข้าไปดำเนินกิจกรรม จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมหรือพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงหรือพื้นที่ที่ต้องมีการลงทุนสูงในการนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์ การปรับสภาพพื้นที่ และโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ พื้นที่ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

- พื้นที่ที่ก่อให้เกิดมลภาวะ เช่น โรงงาน โรงฆ่าสัตว์ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้่นละออง เสียง และกลิ่นได้

- พื้นที่ที่มีความลาดชัน มากกว่า 15% จะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง เช่น การปรับสภาพพื้นที่ และการวางระบบโครงสร้างพื้นฐาน

- พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ป่าไม้ ซึ่งยากต่อการเปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้

(2) เขตพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก หมายถึง พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด โดยพิจารณาทั้งในแง่ความพร้อมของพื้นที่ และในแง่ของผลกระทบหรือความเสี่ยงเนื่องจากการใช้ที่ดิน รายละเอียดปรากฏตาม ตารางที่ 5.5 และรูปที่ 5.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงผลการวิเคราะห์การคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและไม่เหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด

ประเภทของพื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
- พื้นที่ที่มีความเหมาะสม	915,026.80	67.96
- พื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม	431,347	32.04
รวม	1,346,373.80	100

2) การแบ่งเขตพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดตามศักยภาพของพื้นที่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยหลักการจัดเขตการใช้ที่ดินกล่าวคือ พื้นที่ที่เหลือจากการกันพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสมออกในขั้นตอนแรก จะนำมาพิจารณาโดยอาศัยข้อมูลและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ข้างต้น ที่ได้ทำการกำหนดค่าคะแนนและค่าถ่วงน้ำหนัก (Weighting) ของปัจจัยเงื่อนไข ซึ่งค่าคะแนนรวมที่ได้จะนำมาจัดกลุ่มคะแนนออกเป็น 3 กลุ่มตามระดับความเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นศูนย์ราชการจังหวัด คือ

ระดับที่ 1 เหมาะสมน้อย

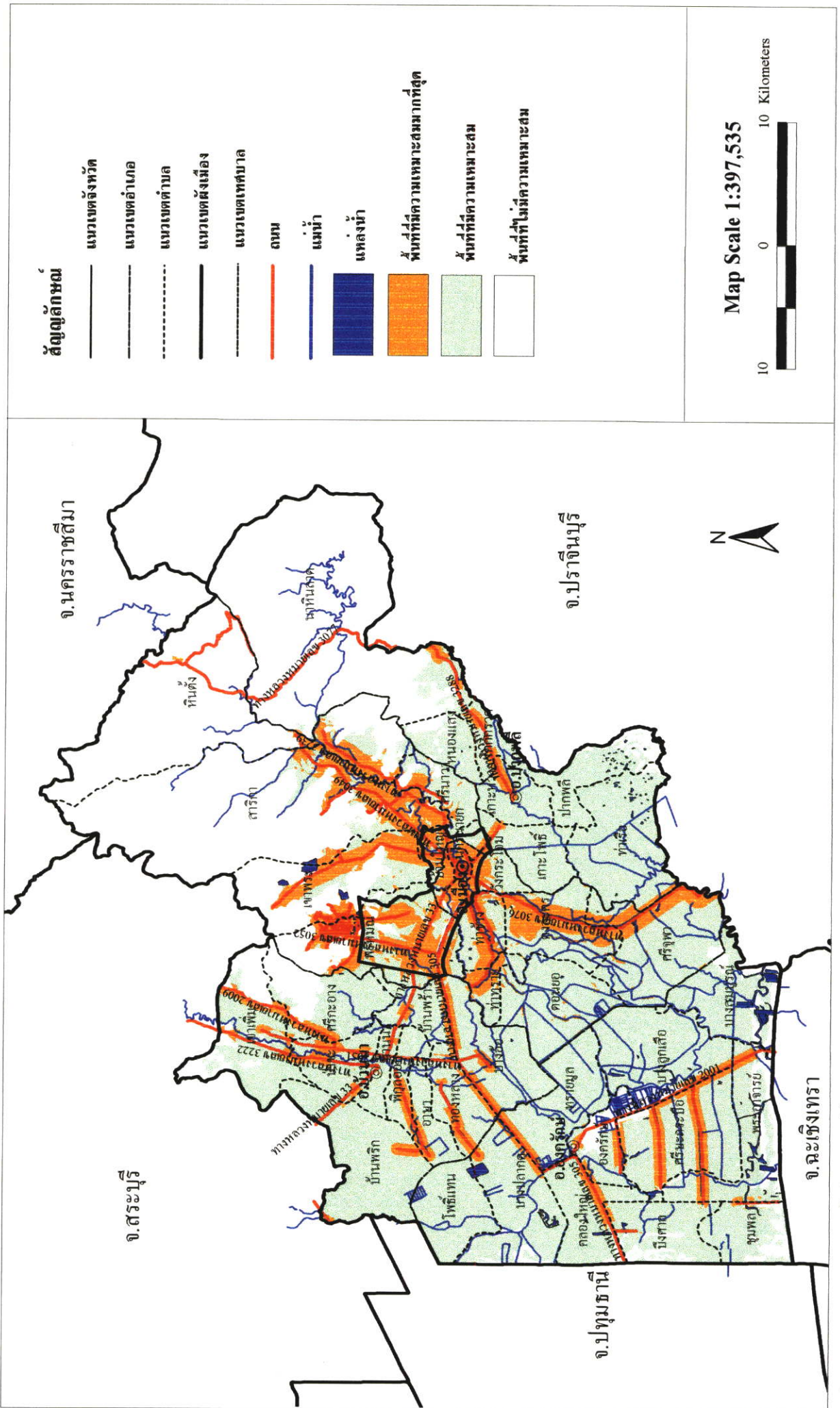
ระดับที่ 2 เหมาะสมปานกลาง

ระดับที่ 3 เหมาะสมมาก

รายละเอียดตามตารางที่ 5.6 และ รูปที่ 5.13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

ประเภทของพื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
- เหมาะสมมาก	178,530.20	19.51
- เหมาะสมปานกลาง	237,241.57	25.93
- เหมาะสมน้อย	499,255.03	54.56
รวม	915,026.80	100

รูปที่ 5.13 แสดงความเหมาะสมของพื้นที่เป็นการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการ จังหวัดนครนายก

5.3.3 ข้อเสนอการคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

จากผลการคัดเลือกพื้นที่ในขั้นตอนที่ 5.3.2 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ในทางกายภาพ ปรากฏว่า มีพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมมากที่สุดที่จะใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดในระดับ ประมาณ 178,530.20 ไร่ โดยกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัด

ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ผู้ศึกษาเสนอแนวทางในการคัดเลือกพื้นที่ ดังนี้

1) ศูนย์ราชการจังหวัดควรตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของจังหวัดควรอยู่ในแหล่งชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีความเป็นแหล่งกลางสูง ทั้งในด้านคมนาคมขนส่ง ระบบโครงข่ายถนน และที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดไม่ควรอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่น และพาณิชยกรรม เพราะการนำที่ดินมาใช้ประโยชน์จะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชนเมืองได้

2) ศูนย์ราชการจังหวัด ควรมีที่ตั้งอยู่ในแนวถนนสายหลัก เพราะเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และที่ตั้งดังกล่าว ทำให้ศูนย์ราชการจังหวัดมีเอกลักษณ์ และโดดเด่น

3) ศูนย์ราชการจังหวัดควรอยู่ในเขตผังเมืองรวม เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว จะสามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์ราชการ และพื้นที่ข้างเคียงได้อย่างเหมาะสม

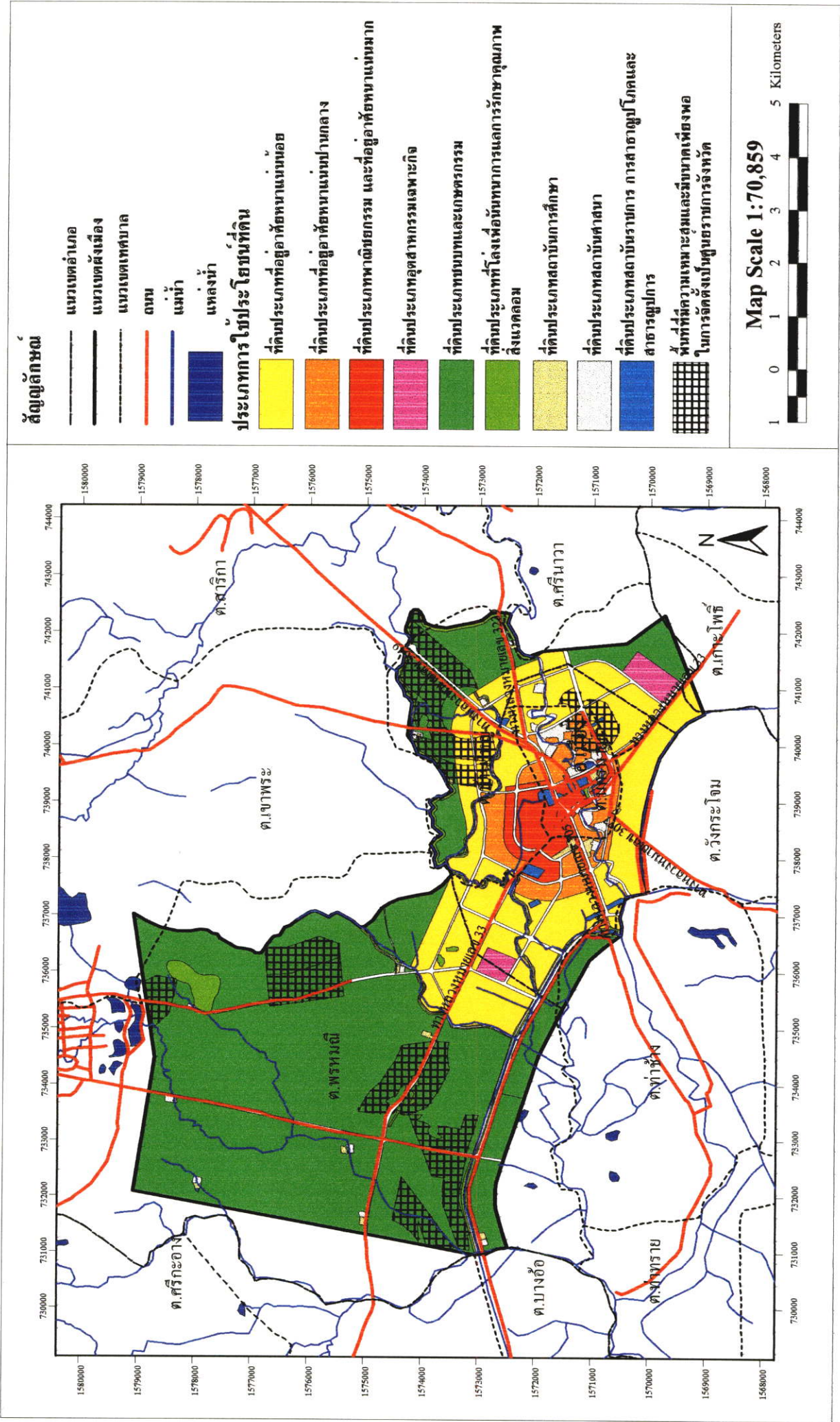
4) ควรเป็นที่ดินของทางราชการ (ที่สาธารณชนประโยชน์หรือที่ราชพัสดุ) เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ประโยชน์ และไม่เกิดผลกระทบต่อประชาชนเจ้าของพื้นที่

5) ศูนย์ราชการจังหวัด ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีความปลอดภัยจากแหล่งมลภาวะ และไม่เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่ลุ่มน้ำหรือพื้นที่ที่ยากต่อการนำมาใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่ซึ่งมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่แล้ว เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาพื้นที่

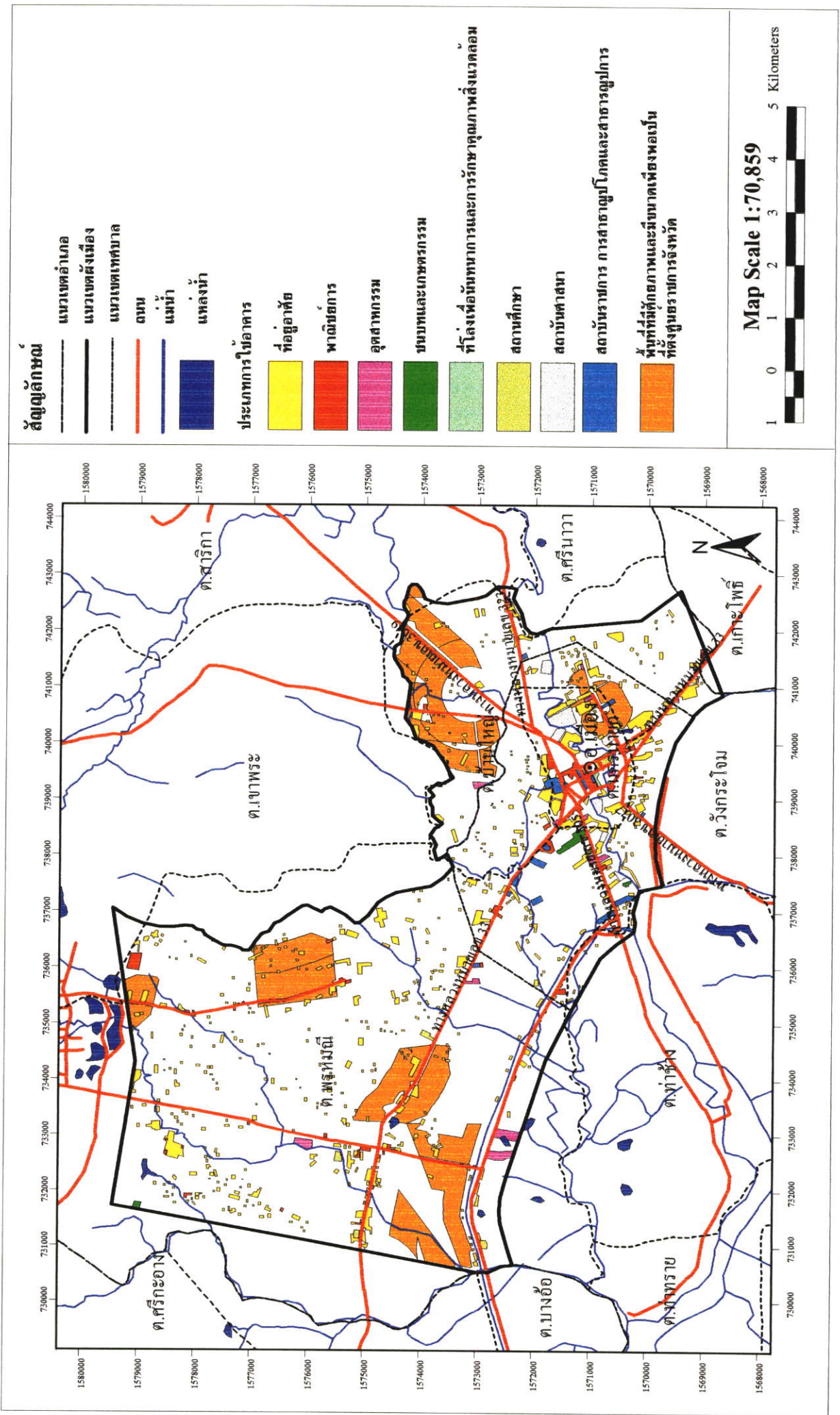
ซึ่งพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด และมีขนาดพื้นที่เพียงพอในการจัดตั้งเป็นศูนย์ราชการจังหวัดในอนาคต (ประมาณ 400 ไร่) ตามแนวทาบข้างต้น เป็นพื้นที่ในเขตผังเมืองรวม อำเภอเมืองนครนายก บริเวณตำบลพรหมณี ตำบลบ้านใหญ่ และตำบลนครนายก

และจากการคาดการณ์ความต้องการใช้พื้นที่ภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในอนาคต ปรากฏว่ามีความต้องการพื้นที่ประมาณ 400 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ทำงาน พื้นที่พักอาศัย ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดให้มีภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด (ตารางที่ 5.12 และ 5.13)

เนื่องจากพื้นที่ซึ่งเป็นของทางราชการในจังหวัดนครนายกมีจำนวนน้อย จึงทำให้พื้นที่ที่คัดเลือกได้เป็นพื้นที่ของเอกชน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นที่ดินสวนและไร่นาของประชาชน ดังนั้น หากนำที่ดินดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ จะมีผลกระทบต่อประชาชน จึงควรมีการแลกเปลี่ยนพื้นที่ของประชาชนกับทางราชการ หรือมีการเวนคืนที่ดินในบางส่วน แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่คัดเลือกได้ในครั้งนี้ เป็นการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในทางกายภาพเท่านั้น หากจะนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ควรมีการพิจารณาเพิ่มเติมในประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกครั้งหนึ่งด้วย (รายละเอียดปรากฏตามรูปที่ 5.14 และ 5.15)

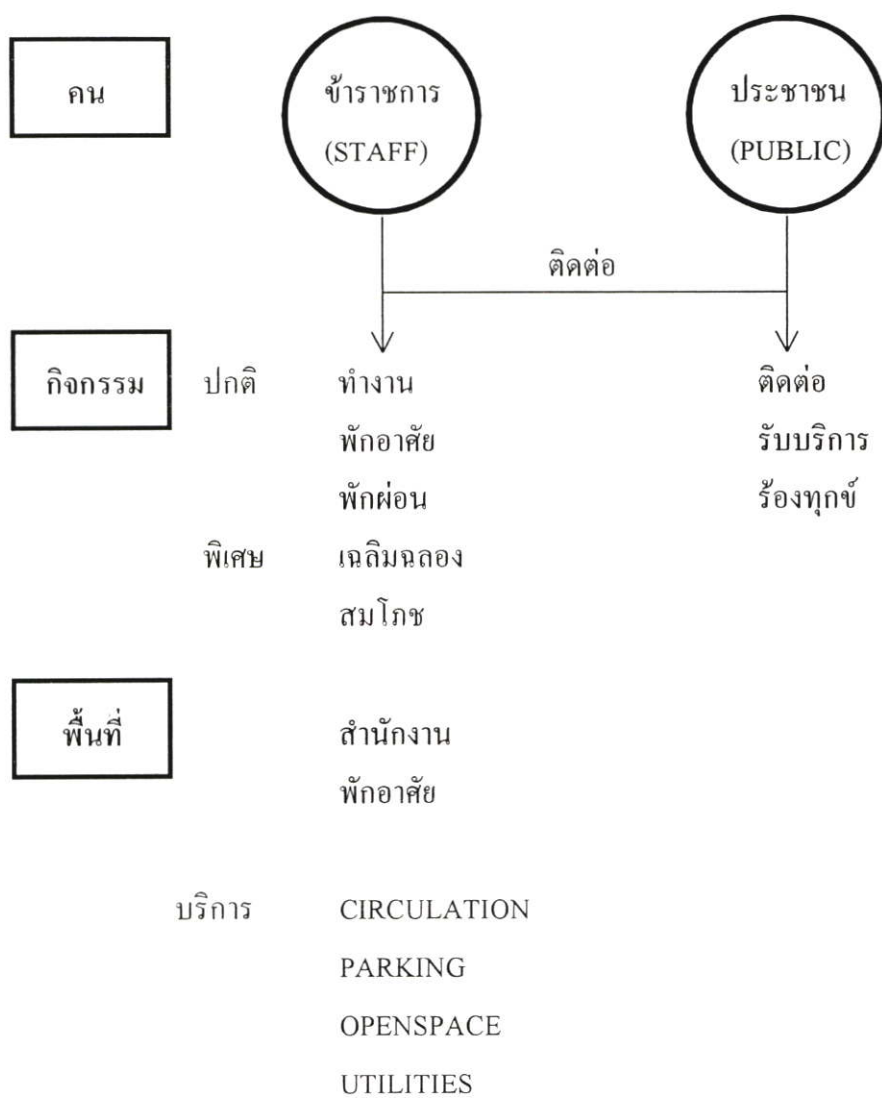
รูปที่ 5.14 แสดงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเป็นเขตผังเมืองรวมนครนายก และบริเวณเขตเพียงพอในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

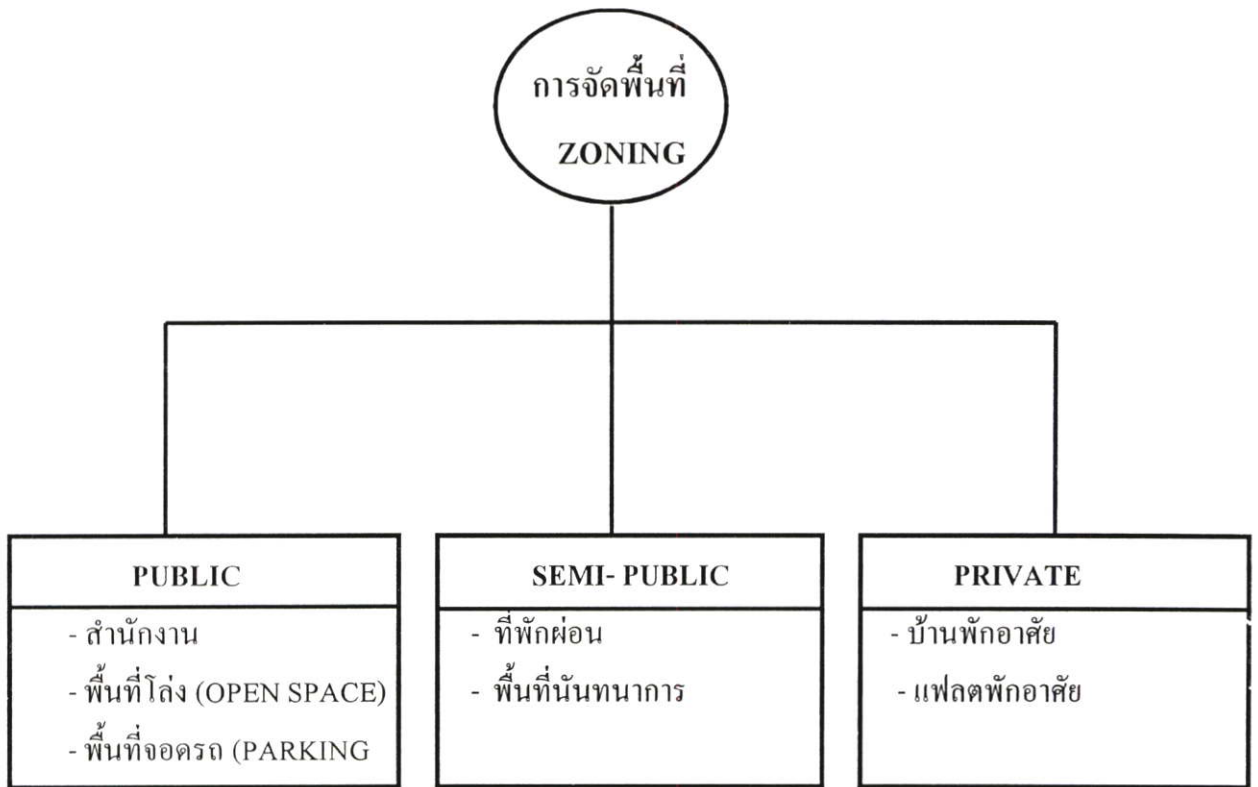
รูปที่ 5.15 แสดงภาพถ่ายพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการ จังหวัดนครนายก

5.4 แนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด

ในการจัดหน่วยงานราชการจังหวัดนครนายก เข้าใช้พื้นที่ในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด ผู้ศึกษามีแนวความคิดในการจัดหน่วยงานต่าง ๆ เข้าใช้พื้นที่ดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม/กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ที่มีจุดมุ่งหมายให้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการในลักษณะรวมศูนย์ เพื่อให้บริการประชาชนได้ในลักษณะเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และเกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน โดยคำนึงถึงความคล่องตัว ความสะดวกในด้านการบริหารงาน ประสานงานและติดต่อราชการระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน ศูนย์ราชการที่ดีควรจะสนองตอบความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ คือ ข้าราชการ และประชาชน ดังนั้น ในการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในศูนย์ราชการ จึงได้แบ่งพื้นที่ (Zoning) สำหรับเป็นที่ตั้งของกิจกรรมต่าง ๆ ออกเป็นสามส่วน คือ พื้นที่สาธารณะ (Public Zone) ได้แก่ ส่วนสำนักงาน พื้นที่โล่ง ทั้งนี้เพื่อยกระดับสภาพแวดล้อม และเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และพื้นที่จ่อครกพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-Public Zone) ได้แก่ พื้นที่สำหรับพักผ่อนหรือนันทนาการ และพื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) ได้แก่ บริเวณที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่ (แผนภูมิที่ 5.1 และ 5.2)

แผนภูมิที่ 5.16 แนวทางการวิเคราะห์ คน กิจกรรม และพื้นที่ในศูนย์ราชการ

แผนภูมิที่ 5.17 การจัดแบ่งพื้นที่ในศูนย์ราชการ

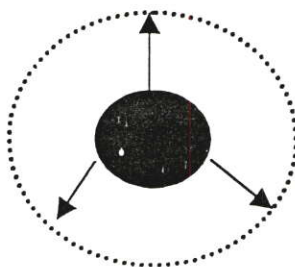
5.5 รูปแบบศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในอนาคต

ในการพิจารณาจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัด ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญในการเป็นศูนย์ราชการจังหวัด ประกอบด้วย รูปแบบของศูนย์ราชการจังหวัด โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน และนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของหน่วยงานและประชาชนในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม มีรายละเอียด ดังนี้

5.5.1 รูปแบบของระบบศูนย์ราชการทั่วไป มี 2 รูปแบบ คือ

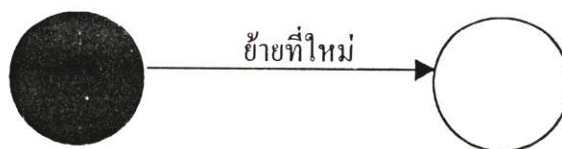
1) ระบบศูนย์เดี่ยว คือ ระบบศูนย์ราชการที่รวบรวมหน่วยงานที่มีลักษณะงานทั้งบริหาร บริการ และปฏิบัติการ ไว้ในพื้นที่เดียวกัน ระบบศูนย์เดี่ยว เกิดขึ้นได้จาก 2 สาเหตุ (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ 2543 : 6-1) คือ

1.1) เกิดจากการขยายตัวของศูนย์ราชการเดิม ในกรณีที่ขนาดที่ดินของศูนย์เดิม มีขนาดใหญ่ สามารถรองรับการขยายตัวของหน่วยงานในอนาคตได้ หรือโดยการปรับปรุงการใช้ที่ดินใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

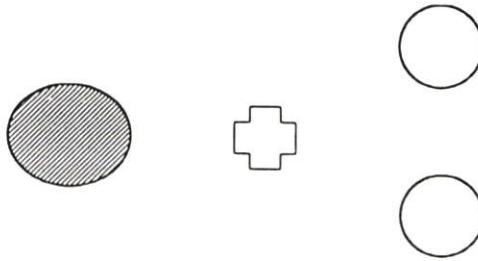

ศูนย์ขยายตัวในที่ตั้งเดิม

1.2) เกิดจากการย้ายศูนย์เดิมไปอยู่ที่แห่งใหม่ ซึ่งมีขนาดใหญ่พอเพียง และเหมาะสมที่จะใช้รองรับการขยายตัวของหน่วยงานภายในศูนย์ได้ ควรมีขนาดที่ดินไม่ต่ำกว่า 40 ไร่ ตามมาตรฐานการวางผังศูนย์ราชการของกรมโยธาธิการ

2) ระบบหลายศูนย์ราชการ คือ ระบบศูนย์ราชการที่มีมากกว่า 1 ศูนย์ เช่น ศูนย์บริหาร ศูนย์บริการ และศูนย์ปฏิบัติการ ซึ่งในแต่ละศูนย์มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน เพราะเป็นการรวมกลุ่มกันตามบทบาทหน้าที่ เช่น ศูนย์บริหาร เป็นการรวมรวมหน่วยงาน อำนวยการ - บริหาร ประสานงาน-ตรวจสอบ ไว้ในบริเวณเดียว เป็นต้น

5.5.2 โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน

ระบบโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ที่มีการแบ่งอำนาจจากส่วนกลางไปส่วนภูมิภาค และกระจายอำนาจไปให้ส่วนท้องถิ่นทำให้ในการบริหารงานราชการในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันในทางการบริหาร 3 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะการบังคับบัญชา คือ หน่วยงานราชการที่เหนือขึ้นไปมีอำนาจในการสั่งการตามลำดับชั้น กระทรวง ทบวง กรม

2) ลักษณะการควบคุมและกำกับการทำงาน คือ เป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจไปให้องค์กรบริหารเอง ภายใต้การควบคุมและกำกับดูแลของส่วนราชการที่สังกัดตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะไม่มีการสั่งการส่วนราชการ

3) การประสานงานราชการ คือ การบริหารราชการซึ่งไม่มีอำนาจบังคับบัญชาหรือการควบคุมกำกับ แต่กำหนดให้มีระเบียบเกี่ยวกับการประสานราชการระหว่างหน่วยงานราชการและการขอความร่วมมือระหว่างการบริหารของส่วนราชการ

จากระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ในการบริหารราชการแผ่นดินนั้น จะบ่งชี้ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการในแต่ละส่วน ในลักษณะที่เป็นอิสระต่อกันและใกล้ชิดกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้สถานที่ราชการ และความสัมพันธ์ในลักษณะกลุ่มบริหารราชการต่าง ๆ ของระบบ ราชการไทย

5.5.3 นโยบายรัฐบาล

เนื่องจากรัฐบาล ได้มีนโยบายกำหนดขนาดกำลังคนภาครัฐ ทั้งข้าราชการและลูกจ้างประจำโดยกำหนดให้ทุกส่วนราชการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคคลภาครัฐ โดยไม่ให้เพิ่มหรือขยายส่วนราชการ รวมถึงการเพิ่มจำนวนบุคลากรในภาครัฐ ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลยังมีนโยบายให้หน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคหลายหน่วยงานจะต้องโอนภารกิจ

ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2540 ทำให้คาดการณ์ได้ว่าในอนาคตหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่จะต้องปฏิบัติงานในจังหวัด จะมีขนาดเล็กลงและจะต้องปรับเปลี่ยนมาปฏิบัติงานประจำ ณ ศูนย์ราชการจังหวัด เพื่อปฏิบัติหน้าที่เชิงวิชาการ และกำกับดูแลหรือสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการพิจารณาแนวคิดในการกำหนดรูปแบบศูนย์ราชการจังหวัด โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน และนโยบายรัฐบาลสามารถนำเสนอรูปแบบศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ดังนี้

1) โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน มีการแบ่งอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ทำให้ภารกิจ โครงสร้าง อัตรากำลังของหน่วยงานส่วนภูมิภาคลดลง ส่งผลให้ข้าราชการและหน่วยงานของรัฐในระดับภูมิภาคไม่ขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่มีแนวโน้มจะลดลง

2) สำหรับบทบาทของหน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการบริหาร และให้บริการประชาชน จะปรับเปลี่ยนเป็นภารกิจในเชิงวิชาการ กำกับ ดูแล หรือสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

จากปัจจัยข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาท โครงสร้าง และอัตรากำลังทั้งหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค มีแนวโน้มจะลดลงจากเดิม ในอนาคตจึงไม่มีความจำเป็นต้องมีศูนย์ราชการขนาดใหญ่ ดังนั้น รูปแบบศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในอนาคต จึงควรเป็นศูนย์ราชการหลักเพียงแห่งเดียว เป็นระบบรวมศูนย์แบบศูนย์ราชการเดี่ยว ด้วยเหตุผลสำคัญคือ นโยบายการบริหารราชการ ซึ่งมีแนวทางกระจายอำนาจสู่ระดับท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงาน และการให้บริการแก่ประชาชน

อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน และให้บริการประชาชน จะต้องพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานและระหว่างส่วนราชการ เพื่อกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะงานและการให้บริการประชาชนด้วย ดังมีรายละเอียดตามข้อ 5.6 ต่อไป

5.6 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการและกับประชาชน

สถานะด้านความสัมพันธ์ในการดำเนินงานและติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการและกับประชาชน ซึ่งมีอยู่มากน้อยย่อมสะท้อนระดับความจำเป็นและใช้เป็นข้อพิจารณาสำคัญส่วนหนึ่งในการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมในอนาคต โดยสามารถสรุปสาระสำคัญเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวง

ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ราชการ และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ กับ ประชาชน

ทั้งนี้ ในการพิจารณาความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน ราชการ ผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงาน ระหว่างหน่วยงานให้มีค่าคะแนนในแต่ละปัจจัยเท่ากับ 1 คะแนน โดยมีปัจจัยที่นำมาใช้พิจารณา ดังนี้

- มีการบริการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
- ใช้อุปกรณ์ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน
- ประชาชนที่มาติดต่อระหว่างหน่วยงานเป็นกลุ่มเดียวกัน
- มีเอกสารส่งผ่านถึงกันระหว่างหน่วยงาน

จากนั้นนำค่าคะแนนของแต่ละส่วนราชการบรรจุลงในตารางความสัมพันธ์ เพื่อพิจารณาค่าคะแนน ความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ โดยแสดงรายละเอียดด้วย แผนภูมิความสัมพันธ์โดยกำหนดลำดับความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน ราชการ ดังนี้

สัญลักษณ์	ค่าคะแนน	หมายถึง
=====	2.68 – 4.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์มาก
=====	1.34 – 2.67	หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
.....	0.1 – 1.33	หมายถึง มีความสัมพันธ์น้อย

ความสัมพันธ์ในประสานงานระหว่างส่วนราชการ กระทรวง และหน่วยงานราชการ แสดงด้วยตารางการวิเคราะห์เชิงสหสัมพันธ์ (Multiple Regression Analysis) มีรายละเอียดดังนี้

5.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการในภาพรวม

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนราชการที่ทำการศึกษาในจังหวัดนครนายก ประกอบด้วยหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง หน่วยงาน อีสระ และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และไม่สังกัดกระทรวง สามารถสรุปความสัมพันธ์ ได้ดังนี้

1) หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางจะมีการติดต่อประสานเฉพาะกับหน่วยงาน ราชการส่วนภูมิภาค โดยจะมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัด กระทรวงเดียวกันเท่านั้น สำหรับการติดต่อประสานงานของหน่วยงานราชการที่อยู่ต่างกระทรวง จะมีน้อย

2) หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค จะมีการติดต่อสัมพันธ์กับทุกส่วนราชการในจังหวัด ทั้งหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง หน่วยงานอิสระ และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงแต่อยู่ในระดับตำแหน่ง

3) หน่วยงานอิสระ จะมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ได้แก่ ตำรวจภูธรจังหวัด และสำนักงานอัยการจังหวัด และมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคในระดับต่ำ

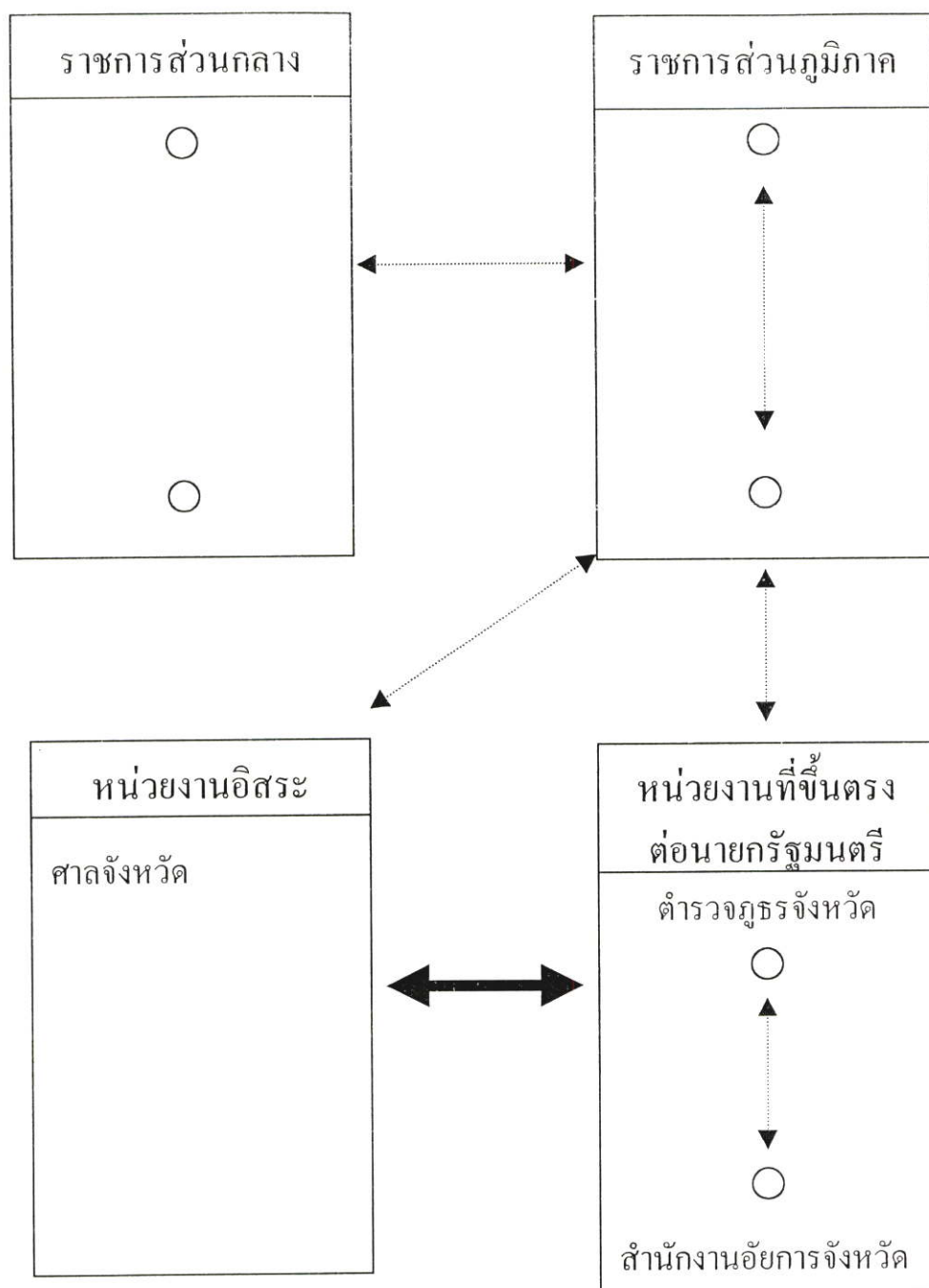
4) หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือกระทรวงจะมีความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอิสระมาก และมีความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคน้อย ในขณะที่ไม่มีความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานส่วนกลาง

ดังมีรายละเอียดแสดงลักษณะการประสานงานระหว่างส่วนราชการ แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 5.7 - 5.8 และแผนผังที่ 5.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.8 แสดงค่าลำดับความจำเป็นในการประสานงานส่วนราชการ

ส่วนราชการ	ราชการบริหารส่วนกลาง	ราชการบริหารส่วนภูมิภาค	หน่วยงานอิสระ	หน่วยงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี
ราชการบริหารส่วนกลาง				
ราชการบริหารส่วนภูมิภาค	0.3			
หน่วยงานอิสระ	0	0.4		
หน่วยงานขึ้นตรงต่อ นรม.	0	0.8	3	
เฉลี่ยรวม	0	0.5	1.1	1.3

○ หมายถึง หน่วยงานราชการ

↔ หมายถึง มีการติดต่อสัมพันธ์น้อย

↔ หมายถึง มีการติดต่อสัมพันธ์มาก

แผนผังที่ 5.18 แสดงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มหน่วยงานของรัฐ

5.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง และหน่วยงานราชการ สามารถสรุปความสัมพันธ์ ได้เป็น 4 กลุ่ม (ตารางที่ 5.9 , 5.10 และแผนผังที่ 5.2) มีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มกระทรวงที่หน่วยงานต่าง ๆ ภายในสังกัดมีการติดต่อกันภายในมาก ในขณะที่มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างกระทรวงน้อย ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานในสังกัด 4 กระทรวง คือ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี แต่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง มีรายละเอียด ดังนี้

(1) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มีหน่วยงานในสังกัด 5 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด และสำนักงานประกันสังคมจังหวัด ซึ่งทั้ง 5 หน่วยงาน มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยแต่ละส่วนราชการมีความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานสูง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในกระทรวงต่าง ๆ จะมีน้อย แต่จะมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมาก

ลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง และระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.3

(2) กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันสูง สำหรับการติดต่อกับหน่วยงานต่างกระทรวง ทุกกระทรวงแต่อยู่ในระดับต่ำ โดยส่วนใหญ่จะมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมากที่สุด จากการพิจารณาความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยพบว่า ทุกส่วนราชมีค่าเฉลี่ยลำดับความจำเป็นในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงเดียวกันสูง แสดงถึงความจำเป็นในการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงนี้ โดยสำนักงานจังหวัดและที่ทำการปกครองจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวงเดียวกันมาก สำหรับเรือนจำจังหวัดมีค่าเฉลี่ยลำดับความจำเป็นในการประสานงานระหว่างส่วนราชการในกระทรวงเดียวกันน้อยที่สุดนั้นอาจมีสาเหตุมาจากการของเรือนจำจังหวัดเกี่ยวข้องกับการควบคุมนักโทษซึ่งเป็นงานที่มีความเสี่ยงต่อชุมชน

ลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวงและระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.4

(3) กระทรวงยุติธรรม มีหน่วยงานในสังกัด 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งทั้ง 2 หน่วยงาน จะมีการติดต่อกันเองสูง และสำหรับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างกระทรวงที่ติดต่oprสานงานกันเป็นประจำ ได้แก่ เรือนจำจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด ศาลจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด และสำนักงานสรรพากรจังหวัด

ลักษณะการประสานงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.5

(4) หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี แต่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง คือ ตำรวจภูธรจังหวัด และสำนักงานอัยการจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อกันเองสูง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างกระทรวงที่มีการติดต่อกันเป็นประจำ ได้แก่ เรือนจำจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานสรรพสามิตจังหวัด

ลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวงและระหว่างหน่วยงานราชการที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี แต่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.6

2) กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นกลุ่มที่หน่วยงานภายในมีการติดต่อสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สำหรับการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับหน่วยงานในกระทรวงต่าง ๆ จะมีน้อยมาก มีเพียงสำนักงานป่าไม้จังหวัดเท่านั้นที่ติดต่อประสานงานสูงกับสถานีตำรวจภูธรจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอื่น

ลักษณะการประสานงานระหว่างกระทรวงและระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.7

3) กลุ่มที่ 3 กลุ่มหน่วยงานที่มีลักษณะเอกเทศ ไม่จำเป็นต้องติดต่อกับทั้งหน่วยงานราชการภายในกระทรวงเดียวกัน และกับหน่วยงานราชการต่างกระทรวง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ให้บริการเฉพาะด้านแก่ผู้มาติดต่อหน่วยงานราชการในกลุ่มนี้ ได้แก่ หน่วยงานราชการในกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักนายกรัฐมนตรี มีรายละเอียดดังนี้

(1) กระทรวงการคลัง การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงการคลัง มีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกันน้อย โดยหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานกับทุกหน่วยงานราชการในจังหวัด คือสำนักงานคลังจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่

เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินเดือน/ค่าจ้าง ให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างในส่วนภูมิภาค และสำนักงาน ธารักษ์จังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ควบคุมการใช้พื้นที่ของหน่วยงานราชการในจังหวัด

ลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวงราชการและระหว่าง หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงการคลัง แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.8

(2) กระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ มีการ ติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันน้อย สำหรับการติดต่อประสาน งานกับหน่วยงานต่างกระทรวง ส่วนใหญ่จะติดต่อกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ธารักษ์ จังหวัด คลังจังหวัด สรรพากรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด และปศุสัตว์จังหวัด

ลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวงและระหว่างหน่วยงาน ราชการในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ แสดงความสัมพันธ์ด้านแผนผังที่ 5.9

(3) กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานราชการในกระทรวงศึกษาธิการ มีการ ติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันน้อย สำหรับการติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างกระทรวง โดยส่วนใหญ่จะมีการติดต่อประสานงานกับ สำนักงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม

ลักษณะการประสานงานระหว่างกระทรวงและระหว่างหน่วยงาน ราชการในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.10

(4) สำนักนายกรัฐมนตรี มีสำนักงานสถิติจังหวัด สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 8 มีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภายใน สำนักนายกรัฐมนตรีระหว่างกันน้อย หน่วยงานราชการในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จะมีการ ติดต่อกับหน่วยงานต่างกระทรวงทุกกระทรวง แต่เป็นการติดต่อประสานงาน

ลักษณะการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวงและระหว่างหน่วยงาน ราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี แสดงความสัมพันธ์ด้วยแผนผังที่ 5.11

4) กลุ่มที่ 4 กลุ่มหน่วยงานราชการที่เป็นเพียงตัวแทนของกระทรวง เพียง 1 หน่วยงาน มีการติดต่อประสานงาน ดังนี้

(1) กระทรวงกลาโหม หน่วยงานราชการสังกัดกระทรวงกลาโหมในจังหวัด นครนายก มี 1 หน่วยงาน คือ ที่ทำการสัสดีจังหวัด มีการติดต่อประสานงานกับที่ทำการปกครอง จังหวัด สำนักงานจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด

(2) กระทรวงคมนาคม มีสำนักงานขนส่งจังหวัด สำนักงานจังหวัด ที่ทำการ ปกครองจังหวัด สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

(3) กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดส่วนใหญ่จะมีการ ติดต่อประสานงานกับทุกหน่วยงานในกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงาน

สามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด และเรือนจำจังหวัด

(4) กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดส่วนใหญ่มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้แก่ สรรพากรจังหวัด เกษตรจังหวัด สำนักงานจังหวัด พัฒนาชุมชนจังหวัด และสาธารณสุขจังหวัด

(5) หน่วยงานอิสระ ในจังหวัดนครนายกมี 1 หน่วยงาน คือ ศาลจังหวัด ส่วนใหญ่จะมีการติดต่อประสานงานกับเรือนจำจังหวัด และหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม ได้แก่ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และสำนักงานบังคับคดีจังหวัด

5.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชน

การพิจารณาลักษณะการมาใช้บริการของประชาชน และการให้บริการประชาชนในการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งจากการวิเคราะห์การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในขั้นตอน 5.6.1 และ 5.6.2 ทำให้ทราบว่า หน่วยงานราชการในสังกัดการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นหน่วยงานที่มีการให้บริการประชาชนสูงสุด รองลงมา คือ หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี แต่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง และหน่วยงานอิสระ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการบริหาร ให้บริการแก่หน่วยงานราชการและประชาชน สำหรับหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในเชิงวิชาการ ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย ไม่มีความจำเป็นในการติดต่อกับประชาชนโดยตรง แต่จะติดต่อประสานงานกับกระทรวงต้นสังกัดโดยตรงเท่านั้น

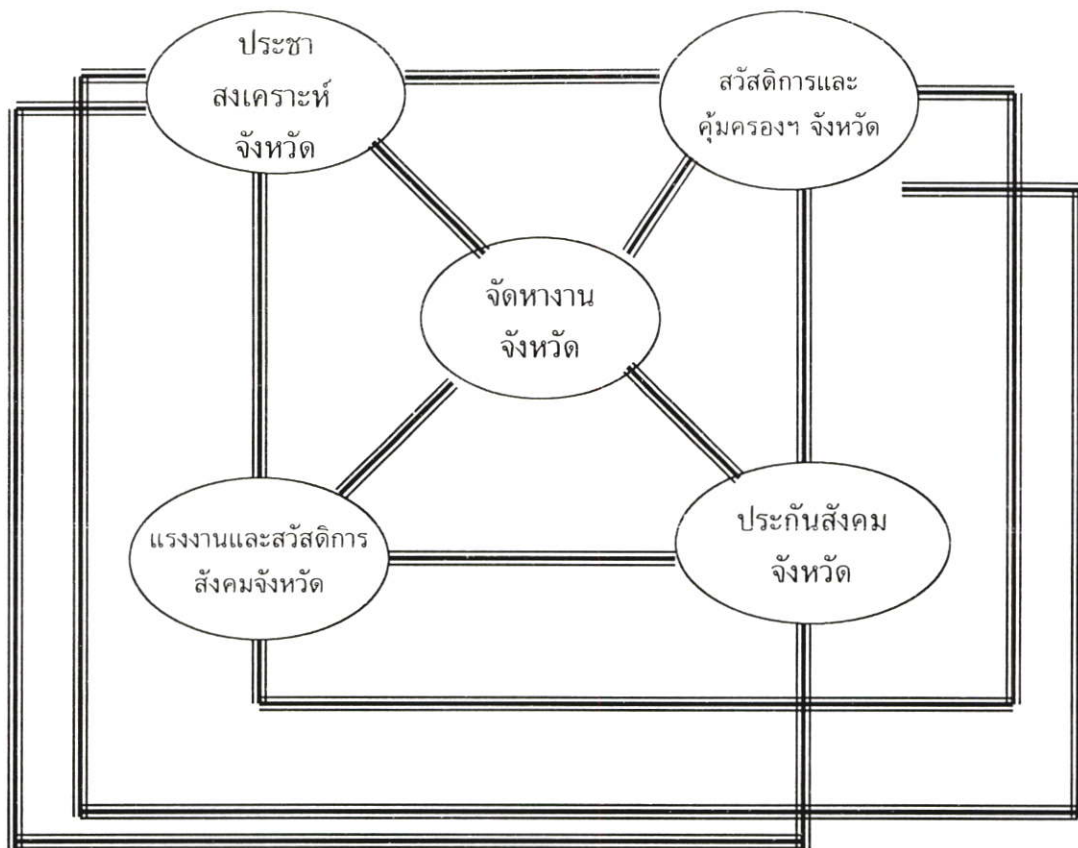
ตารางที่ 5.9 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง

กระทรวง	กลาโหม	การคลัง	เกษตรและสหกรณ์	คมนาคม	พาณิชย์	มหาดไทย	ยุติธรรม	แรงงานและสวัสดิการสังคม	ศึกษาธิการ	สาธารณสุข	อุตสาหกรรม	สำนักงานนายกรัฐมนตรี	หน่วยงานอิสระ	หน่วยงานขึ้นตรงต่อ นรม.
กลาโหม														
การคลัง	0.3													
เกษตรและสหกรณ์	0.0	0.5												
คมนาคม	0.0	0.5	0.3											
พาณิชย์	0.0	1.3	0.5	0.0										
มหาดไทย	0.6	0.9	0.9	0.4	0.4									
ยุติธรรม	0.0	0.9	0.0	0.0	0.0	0.8								
แรงงานและสวัสดิการสังคม	0.0	0.7	0.0	0.0	0.0	1.2	0.0							
ศึกษาธิการ	0.0	0.5	0.0	1.5	0.0	1.0	0.0	0.3						
สาธารณสุข	0.0	0.5	1.0	0.0	0.0	1.9	0.0	3.0	3.0					
อุตสาหกรรม	0.0	1.3	0.8	0.0	0.3	1.1	0.0	0.0	0.0	3.0				
สำนักงานนายกรัฐมนตรี	0.7	0.8	0.7	0.8	0.7	0.9	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7			
หน่วยงานอิสระ	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.6	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0		
หน่วยงานขึ้นตรงต่อ นรม.	3.0	1.4	0.2	1.5	0.0	1.0	2.0	0.0	0.0	1.5	0.0	0.5	3.0	
เฉลี่ย	0.3	0.8	0.4	0.3	0.2	0.7	0.5	0.6	0.5	0.5	0.6	0.3	1.1	1.0

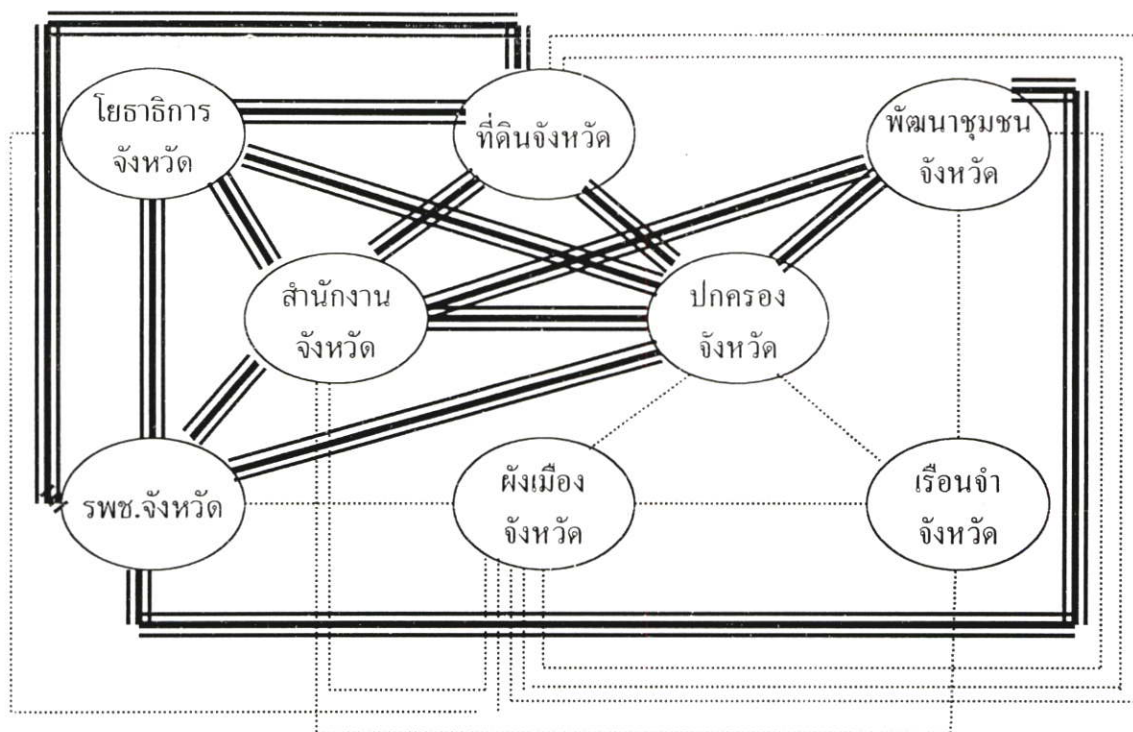
ตารางที่ 5.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานในระดับกระทรวง

กระทรวง	ขนาดความสัมพันธ์ของการติดต่อ	
	ภายในกระทรวงเดียวกัน	กับหน่วยงานต่างกระทรวง
กลุ่มที่ 1 แรงงานและสวัสดิการสังคม	มาก	น้อย
มหาดไทย	มาก	น้อย
ยุติธรรม	มาก	น้อย
หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวง	มาก	น้อย
กลุ่มที่ 2 เกษตรและสหกรณ์	ปานกลาง	น้อย
กลุ่มที่ 3 การคลัง	น้อย	น้อย
พาณิชย์	น้อย	น้อย
ศึกษาธิการ	น้อย	น้อย
สำนักนายกรัฐมนตรี	น้อย	น้อย
กลุ่มที่ 4 กลาโหม	-	น้อย
คมนาคม	-	น้อย
สาธารณสุข	-	น้อย
อุตสาหกรรม	-	น้อย
อิสระ	-	น้อย

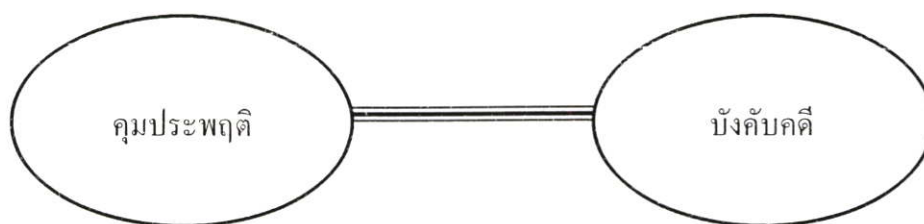

แผนผังที่ 5.20 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยราชการในกระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม

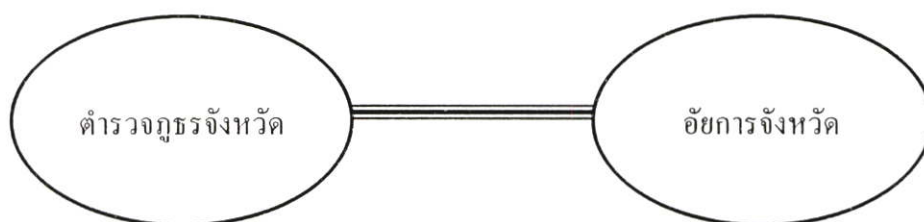
- ..... หมายถึง มีความสัมพันธ์น้อย
- หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
- == หมายถึง มีความสัมพันธ์มาก

แผนผังที่ 5.21 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงมหาดไทย

- ..... หมายถึง มีความสัมพันธ์น้อย
 ————— หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
 ════════ หมายถึง มีความสัมพันธ์มาก

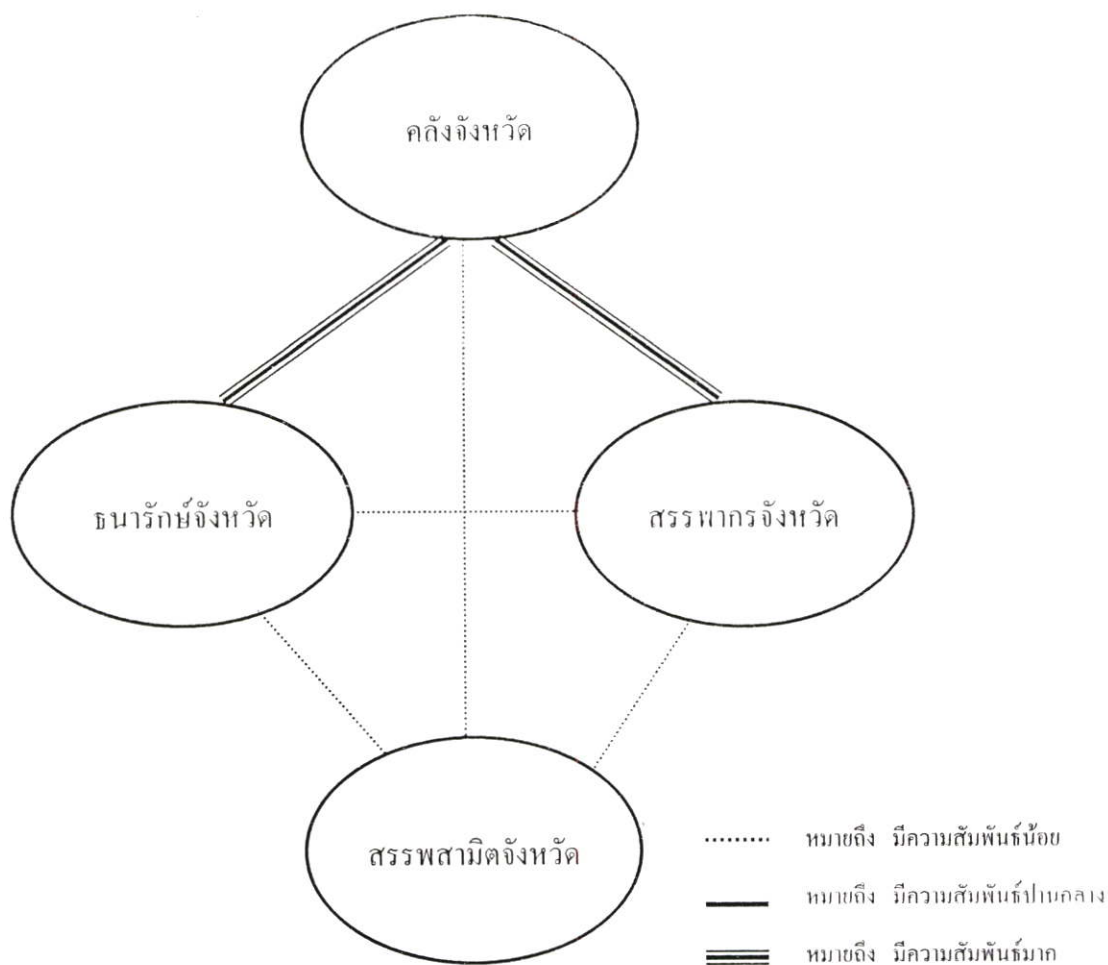
แผนผังที่ 5.22 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการ
 ในกระทรวงยุติธรรม

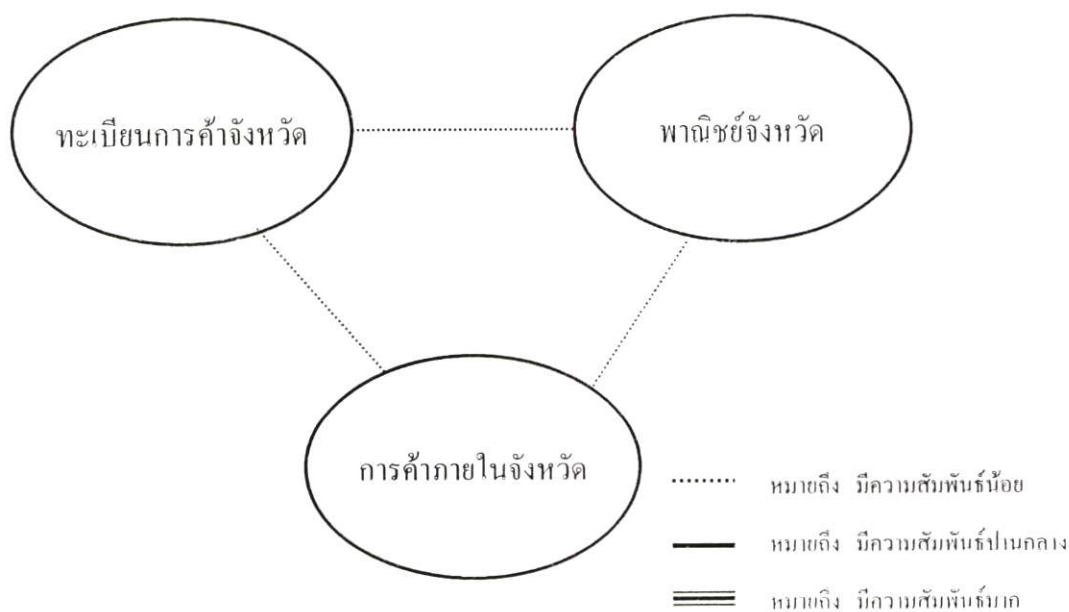
- ..... หมายถึง มีความสัมพันธ์น้อย
 ————— หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
 ════════ หมายถึง มีความสัมพันธ์มาก

แผนผังที่ 5.23 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อ
 รัฐมนตรี และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง

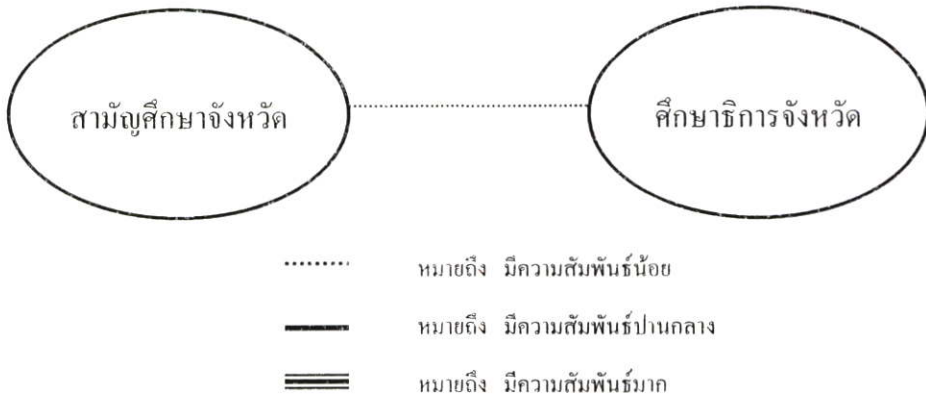

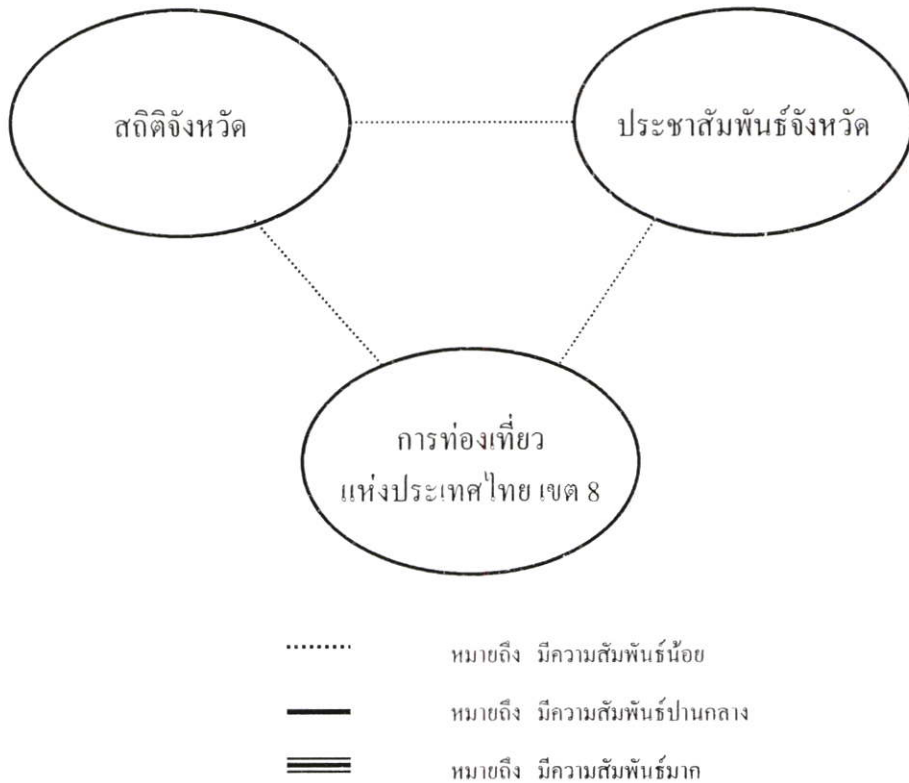
แผนผังที่ 5.25 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงการคลัง

แผนผังที่ 5.26 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในกระทรวงพาณิชย์

แผนผังที่ 5.27 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ
ในกระทรวงศึกษาธิการ

แผนผังที่ 5.28 แสดงความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ
ในสำนักนายกรัฐมนตรี

5.7 การจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในศูนย์ราชการจังหวัด

จากการศึกษาการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการในจังหวัดนครนายกในบทที่ 4 พบว่าหน่วยงานราชการในจังหวัดนครนายกที่ทำการศึกษามีที่ตั้งอาคารสำนักงานกระจายตัวอยู่ในบริเวณต่าง ๆ ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไข จะยิ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ ความสะดวกของประชาชนในการเข้ามาใช้บริการจากหน่วยงาน ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้เสนอรูปแบบการใช้ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก โดยการประมาณการจำนวนเจ้าหน้าที่และจำนวนประชากรในอนาคต เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานและอาคารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ควรจัดให้มีภายในศูนย์ราชการจังหวัด เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการในอนาคตได้อย่างเพียงพอ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.7.1 การประมาณการความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานและอาคารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

1) การประมาณการจำนวนเจ้าหน้าที่

เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายกำหนดขนาดกำลังคนภาครัฐ กำหนดให้ส่วนราชการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรภาครัฐ โดยไม่ให้ส่วนราชการเพิ่มหรือขยายส่วนราชการและไม่ให้เพิ่มอัตรากำลังบุคลากรจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2546 ดังนั้นในขณะนี้จึงยังไม่มียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการกำหนดอัตรากำลังข้าราชการในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามภารกิจหน้าที่หลักของหน่วยงานราชการ คือ การให้บริการประชาชน ดังนั้น จำนวนข้าราชการจึงควรที่จะสอดคล้องกับจำนวนของประชาชนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคตโดยใช้สูตรอัตราเพิ่มแบบชี้กำลัง (Exponential Rate of Growth) ดังนี้

$$\text{สูตร } P_n = P_0 e^{rn}$$

เมื่อ P_n คือ จำนวนประชากร (รวม) ณ ปลายช่วงเวลาที่ศึกษา

P_0 คือ จำนวนประชากร (รวม) ณ ต้นช่วงเวลาที่ศึกษา

r คือ อัตราเพิ่มแบบชี้กำลัง

n คือ จำนวนปีระหว่างต้นช่วงเวลากับปลายช่วงเวลาที่ศึกษา

e คือ ค่าคงที่ = 2.7183

$$\text{ส่วนอัตราเพิ่มแบบชี้กำลัง } (r) = \frac{\log(P_n / P_0)}{n \log e}$$

$$\text{เมื่อ } \log e \text{ คือ ค่าคงที่} = 0.434294$$

จากการคาดการณ์จำนวนประชากรโดยใช้สูตร Exponential Rate of Growth จะ
ได้ผลสรุปจำนวนประชากรในอนาคต ได้ดังนี้

ประชากรจังหวัดนครนายก ปี 2535 = 233,001 คน

ประชากรจังหวัดนครนายก ปี 2544 = 249,228 คน

ประชากรจังหวัดนครนายก ปี 2564 = 277,600 คน

อัตราการเพิ่มประชากรร้อยละ 0.51 ต่อปี

ดังนั้น ในการคาดการณ์จำนวนข้าราชการในอนาคต จึงใช้อัตราร้อยละ 0.51 ต่อปี
เช่นเดียวกับอัตราเพิ่มประชากรรายละเอียดตามตารางที่ 5.11

2) การประมาณการความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน

ในการคำนวณหาความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานใช้เกณฑ์มาตรฐานอาคาร
ประเภทที่ทำการของราชการตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0203/ว 120 เมื่อวันที่
22 สิงหาคม 2521 (ภาคผนวก ก.) คูณด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้
คำนวณพื้นที่เพื่อรองรับผู้มาติดต่อราชการ (ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน) โดยคิดจากช่วง
ระยะเวลาที่มีผู้มาติดต่อมากที่สุด และได้เพิ่มพื้นที่ที่หน่วยงานราชการมีความต้องการเพิ่มเติมจาก
พื้นที่ปฏิบัติงานทั่วไป เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ พื้นที่วางเครื่องถ่ายเอกสาร

สำหรับการคำนวณขนาดความต้องการพื้นที่ดิน ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์และมาตรฐาน
การวางและจัดทำผังเมืองรวม ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2544 ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดการ
ใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับกลุ่มเมือง ที่มีประชากรน้อยกว่า 60,000 คน เนื่องจากพื้นที่ที่ได้เสนอให้
เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในอนาคตอยู่ในเขตผังเมืองรวมนครนายก มีประชากร
จำนวน 32,731 คน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว โดยกำหนดให้การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ
การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการมีค่า FAR (Floor Area Ratio) ไม่เกิน 6 BCR (Building
Coverage Ratio) ไม่เกินร้อยละ 70 และ OSR (Open Space Ratio) ร้อยละ 30 สำหรับผลการคำนวณ
ความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานของหน่วยงานราชการและขนาดพื้นที่ดินภายในศูนย์ราชการ
จังหวัดมีรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 5.11 - 5.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.11 แสดงการประมาณการความต้องการพัฒนาของหน่วยงานราชการ ในอนาคต (พ.ศ.2564) ภายในศูนย์ราชการจังหวัด

ที่	ชื่อหน่วยงาน	กระทรวง	จำนวน		จำนวนผู้มาติดต่อ (คน)	พื้นที่อาคารสำนักงานปัจจุบัน			การประมาณการในอนาคตปี 2564			รวม (ตร.ม.)	
			เจ้าหน้าที่ (คน)	พื้นที่ (ตร.ม.)		พื้นที่ก่อสร้าง (ตร.ม.)	พื้นที่ปรับปรุง (ตร.ม.)	พื้นที่ปรับปรุง (ตร.ม.)	พื้นที่ปรับปรุง (ตร.ม.)	พื้นที่ปรับปรุง (ตร.ม.)			
1	สำนักงานผังเมืองจังหวัด	มหาดไทย	13	4	4	85	28.6	4	0	117.60	14	109.20	109.20
2	สำนักงานจังหวัด	มหาดไทย	36	45	45	350.5	79.2	45	100	574.70	40	517.23	517.23
3	ที่ทำการปกครองจังหวัด	มหาดไทย	31	31	31	240	68.2	31	106	445.20	34	405.92	405.92
4	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	มหาดไทย	22	12	12	173.5	48.4	12	214	447.90	24	110.58	12410.58
5	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด	มหาดไทย	23	9	9	190	50.6	9	80	329.60	25	303.23	303.23
6	สำนักงานที่ดินจังหวัด	มหาดไทย	61	87	87	338.5	134.2	87	40	599.70	67	546.00	1546.00
7	สำนักงานส่งเสริมพัฒนาชนบทจังหวัด	มหาดไทย	67	5	5	499	147.4	5	0	651.40	74	589.78	12589.78
8	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก	เกษตรและสหกรณ์	10	11	11	79	22	11	0	112.00	11	101.82	101.82
9	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์	เกษตรและสหกรณ์	13	4	4	100	28.6	4	0	132.60	14	124.13	124.13
10	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	20	8	8	161.5	44	8	0	213.50	22	191.09	1194.09
11	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	24	14	14	209.5	52.8	14	0	276.30	26	255.05	1255.05
12	สำนักงานประมงจังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	18	10	10	145	39.6	10	200	394.60	20	355.11	1355.11
13	สำนักงานสหกรณ์จังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	12	5	5	95.5	26.4	5	50	176.90	13	163.29	163.29
14	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	27	11	11	193	59.4	11	100	363.40	30	327.06	1327.06
15	สำนักงานเกษตรจังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	30	20	20	191.5	66	20	60	337.50	33	306.82	1306.82
16	ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาชนบทที่ 2	เกษตรและสหกรณ์	47	3	3	332.5	103.1	3	0	438.60	52	396.43	396.43
17	สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด	เกษตรและสหกรณ์	11	8	8	91	24.2	8	0	123.20	12	112.93	112.93
18	สำนักงานส่งเสริมจังหวัดนครนายก	สำนักงานส่งเสริมจังหวัด	5	6	6	45	11	6	16	78.00	6	65.00	65.00

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

ชื่อ	ชื่อหน่วยงาน	กระทรวง	จำนวน		จำนวนผู้ติดตาม	พื้นที่อาคารสำนักงานปัจจุบัน			การประมาณการในอนาคตรปี 2564			รวม (ตร.ม.)
			เจ้าหน้าที่ (คน)	จำนวน (คน)		ทำงาน (ตร.ม.)	เก็บเอกสาร (ตร.ม.)	พื้นที่อื่น ๆ	รวม	เจ้าหน้าที่ (คน)	พื้นที่ที่งบ (ตร.ม.)	
19	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	สำนักงานกฤษฎีกา	6	16	53.5	13.2	16	0	82.70	7	70.89	70.89
20	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขตที่ 8	สำนักงานกฤษฎีกา	14	21	97	30.8	21	0	148.80	15	138.88	148.88
21	สำนักงานการศึกษาในจังหวัดนครนายก	พาณิชย์	7	6	46.5	15.4	6	0	67.90	8	59.41	59.41
22	สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด	พาณิชย์	7	9	54	15.4	9	9	87.40	8	76.48	76.48
23	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด	พาณิชย์	6	13	42	13.2	13	0	68.20	7	58.46	58.46
24	สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดนครนายก	การคลัง	21	8	173.5	46.2	8	0	227.70	23	207.90	207.90
25	สำนักงานธนารักษ์จังหวัด	การคลัง	9	26	74.5	19.8	26	30	150.30	10	135.27	135.27
26	สำนักงานคลังจังหวัด	การคลัง	30	40	221.5	66	40	360	687.50	33	625.00	625.00
27	สำนักงานสรรพากรจังหวัด	การคลัง	50	29	326.5	110	29	60	525.50	55	477.73	477.73
28	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	แรงงานและสวัสดิการสังคม	12	27	88	26.4	27	0	141.40	13	130.52	130.52
29	สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด	แรงงานและสวัสดิการสังคม	8	11	77.5	17.6	11	40	146.10	9	129.87	129.87
30	สำนักงานแรงงานและสวัสดิการจังหวัด	แรงงานและสวัสดิการสังคม	7	6	58	15.4	6	0	79.40	8	69.48	69.48
31	สำนักงานจัดหางานจังหวัด	แรงงานและสวัสดิการสังคม	8	26	62.5	17.6	26	1200	1306.10	9	1160.98	1160.98
32	สำนักงานประกันสังคมจังหวัด	แรงงานและสวัสดิการสังคม	19	26	119.5	41.8	26	60	247.30	21	223.75	223.75
33	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	อุตสาหกรรม	24	16	149.5	52.8	16	0	218.30	26	201.51	201.51
34	สำนักงานขนส่งจังหวัด	คมนาคม	24	101	149.5	52.8	101	0	303.30	26	279.97	3879.97
35	ที่ทำการศาลจังหวัด	ศาลาใหม่	14	16	89.5	30.8	16	0	136.30	15	127.21	127.21
36	สำนักงานสวนกุหลาบวิทยาลัยจังหวัด	ศึกษาธิการ	25	13	184	55	13	100	352.00	28	314.29	314.29
37	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	ศึกษาธิการ	29	9	194.5	63.8	9	72	339.30	32	307.49	307.49

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

ชื่อ	ชื่อหน่วยงาน	กระทรวง	จำนวนเจ้าหน้าที่ (คน)	จำนวนผู้มาติดต่อ (คน)	พื้นที่อาคารสำนักงานปัจจุบัน			การประเมินการในอนุภาคปี 2564			รวม (ตร.ม.)			
					จำนวน	จำนวน	จำนวน	พื้นที่สำนักงาน (ตร.ม.)	พื้นที่ที่ปฏิบัติงาน	พื้นที่ปฏิบัติงาน				
38	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	สาธารณสุขจังหวัด	79	39	539	173.8	39	100	851.80	87	773.47	อาคารปฏิบัติการ	1,000	1773.47
39	ศาลจังหวัด	หน่วยงานอิสระ	46	34	374.5	101.2	34	0	509.70	51	459.73			459.73
40	สำนักงานอัยการจังหวัด	หน่วยงานขึ้นตรงต่อ นรม.	16	25	199.5	35.2	25	0	259.70	18	230.84			230.84
41	สำนักงานบังคับคดีจังหวัด	ยุติธรรม	25	31	199.5	55	31	167	452.50	28	404.02			404.02
42	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด	ยุติธรรม	12	43	80.5	26.4	43	635	784.90	13	724.52			724.52
43	เรือนจำจังหวัดนครนายก	มหาดไทย	43	123	257.5	94.6	123	60	535.10	47	489.56			100 ไร่
44	ตำรวจภูธรจังหวัด	หน่วยงานขึ้นตรงต่อ นรม.	88	35	467.5	193.6	35	0	696.10	97	631.51			20 ไร่

ตารางที่ 5.12 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์ประกอบภายในผังบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

รูปแบบการใช้พื้นที่	พื้นที่ใช้สอย (ตร.ม)	พื้นที่อาคารคลุมดิน (ตร.ม)	พื้นที่โล่ง (ตร.ม)	พื้นที่ดิน (ตร.ม)
1. อาคารศาลากลางจังหวัด (38 หน่วยงาน)				
- พื้นที่อาคารสำนักงาน	205,206.95			
- ห้องประชุม 200 คน	400.00			
- ห้องประชุม 50 คน 2 ห้อง	200.00			
- ห้องประชุม 20 คน 4 ห้อง	160.00			
- ห้องน้ำ-ส้วม	854.50			
- พื้นที่ส่วนบริการของอาคาร (ห้องโถง บันได ทางเดินเชื่อม)	68,940.48			
รวม	275,761.93	32,172.23	13,788.10	45,960.32
2. อาคารศาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4 หน่วยงาน)				
- พื้นที่อาคารสำนักงาน	2,209.51			
- ห้องประชุม	198.00			
- ห้องน้ำ-ส้วม	121.00			
- พื้นที่ส่วนบริการของอาคาร (ห้องโถง บันได ทางเดินเชื่อม)	842.84			
รวม	3,371.35	393.32	168.57	561.89
3. สถานีตำรวจภูธรจังหวัด (20 ไร่)				32,000.00
4. เรือนจำจังหวัด (100 ไร่)				160,000.00
5. อาคารศาลาประชาคม				
- ห้องประชุมใหญ่ 1,000 คน				
- โรงอาหาร				
- ที่ทำการไปรษณีย์				
- พื้นที่บริการโทรศัพท์				
- ที่ทำการสหกรณ์				
- ร้านค้าสวัสดิการ				
รวม	3600.00	420.00	180.00	600.00
6. อาคารเก็บเอกสาร/พัสดุกลาง	2,000.00	233.33	100.00	333.33
7. อาคารปฏิบัติการ				
- โรงซ่อมรถ 2 หลัง (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท)	2,000.00	2000.00	600.00	2600.00
- โรงเก็บพัสดุ 2 หลัง (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท)	2,000.00	2000.00	600.00	2600.00
- ลานจอดรถเครื่องจักรกล (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท)	8,000.00			8000.00
- ห้องเก็บพัสดุ 2 หลัง (สำนักงานโยธาธิการจังหวัด)	2,000.00	2000.00	600.00	2600.00
- โรงทดสอบวัสดุ 2 หลัง (สำนักงานโยธาธิการจังหวัด)	2,000.00	2000.00	600.00	2600.00

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

รูปแบบการใช้พื้นที่	พื้นที่ใช้สอย (ตร.ม)	พื้นที่อาคารคลุมดิน (ตร.ม)	พื้นที่โถง (ตร.ม)	พื้นที่ดิน (ตร.ม)
- ลานจอดรถเครื่องจักรกล (สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท)	8,000.00			8000.00
- โรงตรวจสภาพรถ (สำนักงานขนส่งจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- โรงเก็บพัสดุ (สำนักงานขนส่งจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- ลานสอบขับรถ (สำนักงานขนส่งจังหวัด)	1,600.00	1600.00	480.00	2080.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานที่ดินจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานป่าไม้จังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานเกษตรจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
- อาคารปฏิบัติการ (สำนักงานประมงจังหวัด)	1,000.00	1000.00	300.00	1300.00
รวม	34,600.00	18600.00	5580.00	40180.00
8. ลานรัฐพิธี (5 ไร่)				8,000.00
9. ระบบสาธารณูปโภค				
- พื้นที่จอดรถ ทางสัญจร (30% ของพื้นที่)				86,290.66
- ระบบสาธารณูปโภค (30 % ของพื้นที่)				86290.66
รวม				172581.33
รวมพื้นที่ศูนย์ราชการจังหวัด				460,216.87 (287.63 ไร่)

5.7.2 การประมาณการความต้องการบ้านพักของทางราชการ

ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในความจำเป็นที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นในการจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดจึงควรให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในด้านที่อยู่อาศัย ให้เพียงพอกับความต้องการและเหมาะสมกับระดับตำแหน่งของผู้เข้าพักอาศัย ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดพื้นที่รองรับบ้านพักอาศัยของข้าราชการ โดยใช้มาตรฐานที่ใช้ในการจัดตั้งศูนย์ราชการกำหนดขนาดและรูปแบบของที่พักอาศัยของกรมโยธาธิการ 2540 :35 สำหรับการคำนวณขนาดพื้นที่ดินใช้เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับกลุ่มเมืองที่มีประชากรน้อยกว่า 60,000 คน (กรมการผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย :2544) โดยกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย ดังนี้

- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย กำหนดค่า FAR (Floor Area Ratio) ไม่เกิน 1 BCR (Building Coverage Ratio) ไม่เกิน 50% และ OSR (Open Space Ratio) เท่ากับ 50 %

- ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง กำหนด FAR (Floor Area Ratio) ไม่เกิน 2 BCR (Building Coverage Ratio) ไม่เกิน 70% และ OSR (Open Space Ratio) เท่ากับ 30 %

มีรายละเอียดแสดงความต้องการบ้านพักของทางราชการ และขนาดพื้นที่ดิน ดังตารางที่ 5.13 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.13 แสดงขนาดพื้นที่ขององค์ประกอบในบริเวณศูนย์บ้านพัก

รูปแบบการใช้พื้นที่	หน่วย	พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่อาคารคลุมที่ดิน	พื้นที่โล่ง	พื้นที่ดิน
1. อาคารพักอาศัย					
- อาคารชุดข้าราชการระดับ 1-2 (72 ตร.ม./คน)	374	26,928.00	9,424.80	4,039.20	13,464.00
- อาคารชุดข้าราชการระดับ 3-4 (78 ตร.ม./คน)	285	22,230.00	7,780.50	3,334.50	11,115.00
- อาคารชุดข้าราชการระดับ 5-6 (95 ตร.ม./คน)	364	34,580.00	12,103.00	5,187.00	17,290.00
- อาคารชุดข้าราชการระดับ 7-8 (140 ตร.ม./คน)	176	24,640.00	8,624.00	3,696.00	12,320.00
- บ้านเดี่ยว ระดับ 9 (178 ตร.ม./คน)	11	1,958.00	979.00	979.00	1,958.00
- บ้านเดี่ยว ระดับ 10 (650 ตร.ม./คน)	1	650.00	325.00	325.00	650.00
รวม	1211	110,986.00	39,236.30	17,560.70	56,797.00
2. พื้นที่นันทนาการ					
- สนามฟุตบอล, ลู่วิ่ง (150 * 200)					30,000.00
- โรงยิม					1,000.00
- สนามเด็กเล่น (1,560 คน)					3,875.20
- สวนสาธารณะขนาดเล็ก/สวนหย่อม					3,565.18
รวม					38,440.38
3. ระบบสาธารณูปโภค					
- ระบบสาธารณูปโภค (30% ของพื้นที่)					28,571.21
- พื้นที่จอดรถ และทางสัญจร (30 % ของพื้นที่)					28,571.21
รวม					57,142.43
รวมพื้นที่ศูนย์บ้านพัก					152,379.81 (95.23 ไร่)

5.7.3 ข้อเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด

จากการพิจารณาความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในจังหวัดนครนายก สรุปผลได้ ดังนี้

1) การติดต่อประสานงานของหน่วยงานราชการในแต่ละสังกัดการบริหารราชการ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หน่วยงานอิสระ และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง ในภาพรวม สรุปได้ว่า หน่วยงานอิสระ (ศาลจังหวัด) จะมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง (สำนักงานตำรวจภูธรจังหวัด และสำนักงานอัยการจังหวัด) ในระดับสูง โดยที่หน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานอิสระ และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี จะมีการติดต่อประสานงานซึ่งกันและกัน แต่อยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางจะมีการติดต่อประสานงานเฉพาะหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคเท่านั้น

2) สำหรับการติดต่อประสานงานของหน่วยงานราชการที่อยู่ในกระทรวงเดียวกัน จะมีการติดต่อสัมพันธ์กันสูงกว่าหน่วยงานต่างกระทรวง

ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานจึงเสนอรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดให้สอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ โดยให้หน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ สูงควรมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ และในการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในภาพรวมระหว่างกระทรวง ควรให้กระทรวงที่มีการติดต่อประสานงานกันสูงอยู่ในบริเวณที่ใกล้กัน และควรจัดให้หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันอยู่ในบริเวณเดียวกัน เนื่องจากหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันจะมีการติดต่อประสานงานกันเองมากกว่าการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง ซึ่งผู้ศึกษาได้เสนอการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานราชการภายในบริเวณศูนย์ราชการ (รายละเอียดปรากฏตามแผนผังที่ 5.12) มีรายละเอียดดังนี้

1) อาคารศาลากลางจังหวัด เสนอให้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน ไม่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานมากนัก ซึ่งจะมีหน่วยงานในอาคารนี้ จำนวน 39 หน่วยงาน ประกอบด้วย หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 33 หน่วยงาน และหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง จำนวน 6 หน่วยงาน

(1.1) สำนักงานผังเมืองจังหวัด

(1.2) สำนักงานจังหวัด

(1.3) ที่ทำการปกครองจังหวัด

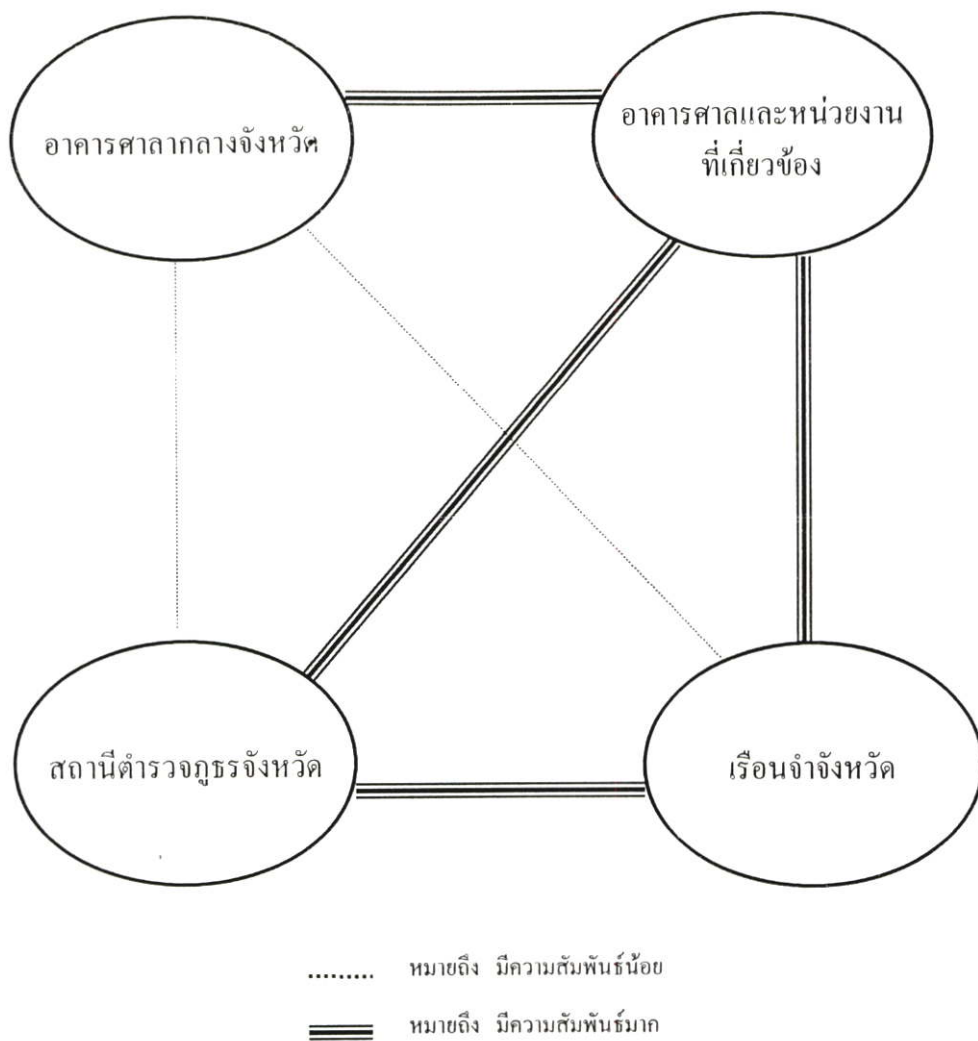
- (1.4) สำนักงานโยธาธิการจังหวัด
- (1.5) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
- (1.6) สำนักงานที่ดินจังหวัด
- (1.7) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด
- (1.8) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก
- (1.9) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
- (1.10) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
- (1.11) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
- (1.12) สำนักงานประมงจังหวัด
- (1.13) สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
- (1.14) สำนักงานป่าไม้จังหวัด
- (1.15) สำนักงานเกษตรจังหวัด
- (1.16) ศูนย์ช่างสหกรณ์ที่ 2
- (1.17) สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด
- (1.18) สำนักงานสถิติจังหวัดนครนายก
- (1.19) สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
- (1.20) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขตที่ 8
- (1.21) สำนักงานการค้าภายในจังหวัดนครนายก
- (1.22) สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด
- (1.23) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
- (1.24) สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดนครนายก
- (1.25) สำนักงานธนารักษ์จังหวัด
- (1.26) สำนักงานคลังจังหวัด
- (1.27) สำนักงานสรรพากรจังหวัด
- (1.28) สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
- (1.29) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด
- (1.30) สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด
- (1.31) สำนักงานจัดหางานจังหวัด
- (1.32) สำนักงานประกันสังคมจังหวัด
- (1.33) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
- (1.34) สำนักงานขนส่งจังหวัด

- (1.35) ที่ทำการสัสดีจังหวัด
- (1.36) สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
- (1.37) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
- (1.38) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

2) ศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และสำนักงานบังคับคดีจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานต่อกันสูง ประกอบกับหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการบริหารงานด้านยุติธรรม ดังนั้น จึงเสนอให้รวม หน่วยงานทั้ง 4 หน่วยงาน ไว้ในอาคารเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และการให้บริการประชาชน

3) เรือนจำจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานสูงกับศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และตำรวจภูธรจังหวัด แต่เนื่องจากเรือนจำจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องโทษ ซึ่งจำเป็นต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก และยังมีโอกาสก่อให้เกิดอันตรายต่อพื้นที่ใกล้เคียงได้ ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงควรจัดให้เรือนจำจังหวัดตั้งอยู่ภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด แต่มีที่ตั้งแยกออกมาเป็นส่วนเฉพาะและให้อยู่ในบริเวณที่ใกล้กับกลุ่มอาคารศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และอาคารสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัด

4) สถานีตำรวจภูธรจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานสูงกับศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด เรือนจำจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด และสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด ซึ่งเมื่อพิจารณาภารกิจของสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัดร่วมด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นหน่วยงานที่มีการปฏิบัติงานพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง และมีความต้องการใช้พื้นที่ในการปฏิบัติงานมากดังนั้น เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงเสนอให้ที่ตั้งของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดตั้งอยู่ภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดแยกออกมาเป็นส่วนเฉพาะ แต่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับหน่วยงานข้างต้น

แผนผังที่ 5.29 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานราชการในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด

บทที่ 6

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครนายก จำนวน 44 หน่วยงาน สังกัดอยู่ในกระทรวงต่าง ๆ 12 กระทรวง 1 หน่วยงานอิสระ และ 1 หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดกระทรวงและสำนักนายกรัฐมนตรี พบว่าหน่วยงานราชการในจังหวัดนครนายกมีสภาพปัญหาและความต้องการใช้ที่ดินที่สำคัญ คือ ที่ตั้งของหน่วยงานไม่เหมาะสม หน่วยงานตั้งกระจุกกระจายกันอยู่ นอกจากนี้ก็มีปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินที่ดินไม่เพียงพอสำหรับการขยายตัว ปัญหาความคับแคบของพื้นที่ทำงานและพื้นที่ให้บริการประชาชน และบางหน่วยงานมีปัญหาสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ การใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของหน่วยงานไม่ได้รับการวางแผนในภาพรวม จากลักษณะของปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง และประชาชนที่มาติดต่อไม่ได้รับความสะดวก จึงได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัด และเสนอรูปแบบพฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด เพื่อให้มีการใช้ที่ดินของหน่วยงานราชการอย่างคุ้มค่า เหมาะสม มีระเบียบ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งยังเป็นการให้ความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาติดต่อ และความสะดวกในการติดต่อประสานงานของหน่วยงานราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนวทางในการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดในอนาคต และเสนอแนะรูปแบบพฤติกรรมการใช้สอยภายในศูนย์ราชการจังหวัด สรุปได้ดังนี้

6.1.1 ข้อเสนอการคัดเลือกพื้นที่เพื่อใช้เป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ผู้ศึกษามีแนวทางในการคัดเลือก ดังนี้

1) ศูนย์ราชการจังหวัดควรตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของจังหวัดควรอยู่ในแหล่งชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีความเป็นแหล่งกลางสูง ทั้งในด้านคมนาคมขนส่ง ระบบโครงข่ายถนน และที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดไม่ควรอยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่น และพาณิชยกรรม เพราะการนำที่ดินมาใช้ประโยชน์จะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชนเมืองได้

2) ศูนย์ราชการจังหวัด ควรเป็นที่ตั้งอยู่ในแนวถนนสายหลัก เพราะเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และที่ตั้งดังกล่าว ทำให้ศูนย์ราชการจังหวัดมีเอกลักษณ์ และโดดเด่น

3) ศูนย์ราชการจังหวัดควรอยู่ในเขตผังเมืองรวม เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว จะสามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์ราชการ และพื้นที่ข้างเคียงได้อย่างเหมาะสม

4) ควรเป็นที่ดินของทางราชการ (ที่สาธารณะประโยชน์หรือที่ราชพัสดุ) เพื่อความสะดวกในการนำมาใช้ประโยชน์ และไม่เกิดผลกระทบต่อประชาชนเจ้าของพื้นที่

5) ศูนย์ราชการจังหวัด ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีความปลอดภัยจากแหล่งมลภาวะ และไม่เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่ลุ่มน้ำหรือพื้นที่ที่ยากต่อการนำมาใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่ซึ่งมีความพร้อมในด้าน โครงสร้างพื้นฐานอยู่แล้ว เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาพื้นที่

ซึ่งพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการใช้เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด และมีขนาดพื้นที่เพียงพอในการจัดตั้งเป็นศูนย์ราชการจังหวัดในอนาคต (ประมาณ 400 ไร่) ซึ่งผลจากการคัดเลือกตามแนวทางข้างต้น เป็นพื้นที่ในเขตผังเมืองรวม อำเภอเมืองนครนายก บริเวณตำบลพรหมณี ตำบลบ้านใหญ่ และตำบลนครนายก

เนื่องจากพื้นที่ซึ่งเป็นของทางราชการในจังหวัดนครนายกมีจำนวนน้อย จึงทำให้พื้นที่ที่คัดเลือกได้เป็นพื้นที่ของเอกชน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นที่ดินสวนและไร่นาของประชาชน ดังนั้น หากนำที่ดินดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ จะมีผลกระทบต่อประชาชน จึงควรมีการแลกเปลี่ยนพื้นที่ของประชาชนกับทางราชการ หรือมีการเวนคืนที่ดินในบางส่วน แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่คัดเลือกได้ในครั้งนี้ เป็นการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในทางกายภาพเท่านั้น หากจะนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ควรมีการพิจารณาเพิ่มเติมในประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกครั้งหนึ่งด้วย

6.1.2 ข้อเสนอการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในศูนย์ราชการจังหวัด

จากการพิจารณาความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการในจังหวัดนครนายก สรุปผลได้ ดังนี้

1) การติดต่อประสานงานของหน่วยงานราชการในแต่ละสังกัดการบริหารราชการ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หน่วยงานอิสระ และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง ในภาพรวม สรุปได้ว่า หน่วยงานอิสระ (ศาลจังหวัด) จะมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีและไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและกระทรวง (สำนักงานตำรวจภูธรจังหวัด และสำนักงานอัยการจังหวัด) ในระดับสูง โดยที่หน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค หน่วยงานอิสระ และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีฯ จะมีการติดต่อประสานงานซึ่งกันและกัน แต่อยู่ในระดับต่ำ

ในขณะที่หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางจะมีการติดต่อประสานงานเฉพาะหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาคเท่านั้น

2) สำหรับการติดต่อประสานงานของหน่วยงานราชการที่อยู่ในกระทรวงเดียวกัน จะมีการติดต่อสัมพันธ์กันสูงกว่าหน่วยงานต่างกระทรวง

ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานจึงเสนอรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดให้สอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ โดยให้หน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ สูงควรมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ และในการจัดรูปแบบการใช้ที่ดินในภาพรวมระหว่างกระทรวง ควรให้กระทรวงที่มีการติดต่อประสานงานกันสูงอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน และควรจัดให้หน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันอยู่ในบริเวณเดียวกัน เนื่องจากหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงเดียวกันจะมีการติดต่อประสานงานกันเองมากกว่าการติดต่อประสานงานระหว่างกระทรวง ซึ่งผู้ศึกษาได้เสนอการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานราชการภายในบริเวณศูนย์ราชการ มีรายละเอียดดังนี้

1) อาคารศาลากลางจังหวัด เสนอให้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน ไม่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานมากนัก ซึ่งจะมีหน่วยงานในอาคารนี้ จำนวน 39 หน่วยงาน ประกอบด้วย หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 33 หน่วยงาน และหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง จำนวน 6 หน่วยงาน

2) ศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และสำนักงานบังคับคดีจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานต่อกันสูง ประกอบกับหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานที่มีการกึ่งหลักในการบริหารงานด้านยุติธรรม ดังนั้น จึงเสนอให้รวมหน่วยงานทั้ง 4 หน่วยงาน ไว้ในอาคารเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงานและการให้บริการประชาชน

3) เรือนจำจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานสูงกับศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และตำรวจภูธรจังหวัด แต่เนื่องจากเรือนจำจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการกึ่งเกี่ยวกับการควบคุมและฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องโทษ ซึ่งจำเป็นต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก และยังมีโอกาสให้เกิดอันตรายต่อพื้นที่ใกล้เคียงได้ ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงควรจัดให้เรือนจำจังหวัดตั้งอยู่ภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัด แต่มีที่ตั้งแยกออกมาเป็นส่วนเฉพาะและให้อยู่ในบริเวณที่ใกล้กับกลุ่มอาคารศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด และอาคารสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัด

4) สถานีตำรวจภูธรจังหวัด เป็นหน่วยงานที่มีการติดต่อประสานงานสูงกับศาลจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด เรือนจำจังหวัด สำนักงานบังคับคดีจังหวัด และสำนักงาน

คุมประพฤติจังหวัด ซึ่งเมื่อพิจารณาภารกิจของสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัดร่วมด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นหน่วยงานที่มีการปฏิบัติงานพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง และมีความต้องการใช้พื้นที่ในการปฏิบัติงานมากดังนั้น เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงเสนอให้ที่ตั้งของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดตั้งอยู่ภายในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดแยกออกมาเป็นส่วนเฉพาะ แต่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับหน่วยงานข้างต้น

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะในการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาใช้ในการคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด

ในการนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS มาใช้ในการคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น ๆ ในอนาคต ผู้ศึกษาคาดว่า อาจเกิดปัญหาบางประการเกี่ยวกับการใช้งาน เช่นเดียวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ทั่วไป ทั้งในด้านการบริหารระบบข้อมูล การใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และโปรแกรม ตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้ในโปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ดังนั้น เพื่อให้ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับจังหวัดอื่น ๆ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Hardware)

เนื่องจากระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เป็นระบบที่ต้องใช้หน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ที่มีปริมาณมากและต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูลปริมาณมากด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้การใช้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีความเร็วในการประมวลผลในระดับสูง ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัด ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ จำเป็นต้องมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ที่มีความเร็วในการประมวลผลระดับสูงด้วย ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในระดับ Pentium 4 ขึ้นไป ความเร็วไม่ต่ำกว่า 1.2 GHz หน่วยความจำไม่ต่ำกว่า 512 MB หน่วยจัดเก็บข้อมูลสำรอง (Hard disk) ไม่ต่ำกว่า 30 GB

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบโปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Software)

นอกจากโปรแกรมการใช้งานระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS ชื่อ ARC VIEW ซึ่งใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ยังมีโปรแกรมอื่น ๆ ที่สามารถใช้งานได้ในลักษณะเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น INTERGRAPH, SPAN, AUTO CAD หรือ MAP INFO อย่างไรก็ตามในการพิจารณาคัดเลือกโปรแกรมที่จะนำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมชนิดใด ควรคำนึงถึงการที่ต้องให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีคำสั่งใช้งานเป็นภาษาไทย ตลอดจนโปรแกรมที่

นำมาใช้ต้องมีความสามารถรองรับการใช้งานบนเครือข่ายในอนาคตได้ด้วย เพื่อให้เกิดการใช้งานที่กว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้งานบน Internet

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบุคลากรผู้ใช้งาน (Peopleware)

เนื่องจากบุคลากรซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการคัดเลือกที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ยังมีน้อย ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านนี้เพิ่มเติม เพื่อให้มีการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ได้กว้างขวางมากขึ้น

4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลแผนที่ (Dataware)

ในการศึกษาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ครั้งนี้ เป็นการนำพื้นที่มาตราส่วน 1 : 50,000 มาใช้ในการแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย จัดเก็บไว้แล้ว (Secondary Data) ดังนั้น เพื่อให้การศึกษามีความละเอียดมากขึ้นในการศึกษาต่อไปควรนำแผนที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาตราส่วนที่มีความละเอียด เช่น 1 : 1,000 หรือ 1 : 4,000 หรือ 1 : 10,000 มาใช้ในการศึกษาด้วย ซึ่งขณะนี้เริ่มมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่มีการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ในมาตราส่วนดังกล่าวแล้ว เช่น กรมการผังเมือง กรมที่ดิน เป็นต้น

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

การศึกษาการคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัด นครนายกและการเสนอแนะรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในศูนย์ราชการจังหวัด ตามแนวทางที่เสนอมาเดิมนั้น จะช่วยจัดระเบียบด้านที่ตั้งของหน่วยงาน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับบาทหน้าของหน่วยงานราชการ รวมทั้งส่งผลดีแก่สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนโดยรวม สำหรับในด้านงบประมาณจะช่วยให้มีการใช้งบประมาณของรัฐอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เนื่องจากสามารถนำงบประมาณที่รัฐต้องจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในหมวดค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาในแต่ละปีมาใช้ดำเนินการ ดังนั้นเพื่อให้ข้อเสนอที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัดและการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างต้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จึงควรกำหนดแนวทางในการใช้ประโยชน์ในอนาคต ดังนี้

1) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความเหมาะสมของที่ตั้งในทางกายภาพ ดังนั้น หากจะนำพื้นที่ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ ในการศึกษาในโอกาสต่อไป ควรพิจารณาเพิ่มเติมในประเด็นของผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่จะมีผลต่อชุมชน หรืออาจจะมีผลกระทบต่อการใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด รวมทั้งควรมีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

2) การจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัด จะชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการจราจรในพื้นที่มากขึ้น มีการย้ายถิ่นของ

ประชาชนเข้าสู่พื้นที่ มีการขยายตัวของชุมชน ดังนั้น จึงควรวางแผนการใช้ที่ดินบริเวณโดยรอบ ศูนย์ราชการจังหวัด เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วย

3) ในการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นที่ตั้งศูนย์ราชการจังหวัด ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน แต่ในสภาพความเป็นจริงจังหวัดนครนายกมีที่ดินซึ่งเป็นของหน่วยงานราชการอยู่น้อยมาก หากจะหาพื้นที่ที่มีขนาดแปลงใหญ่ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อประชาชน ดังนั้น ในการกำหนดที่ตั้งของหน่วยงาน ควรพิจารณาให้หน่วยงานที่มีความจำเป็นในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ น้อย มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณ อื่น ๆ ได้ ซึ่งจะเป็นการลดผลกระทบที่มีต่อประชาชนได้ส่วนหนึ่ง

4) พื้นที่ที่คัดเลือกได้ จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นผลจากการคัดเลือกพื้นที่จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) และใช้มาตราส่วนของพื้นที่ 1 : 50,000 เป็นหลัก ซึ่งวิธีการนี้เหมาะสำหรับการนำเสนอการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะของ Zoning แต่ไม่เหมาะกับการหาพื้นที่ในลักษณะเจาะจงด้วยขนาดของพื้นที่ เช่น การหาพื้นที่ก่อสร้าง ดังนั้น การนำพื้นที่ไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ควรมีการคัดเลือกแปลงที่ดิน ซึ่งจะทำให้ทราบผลกระทบที่มีต่อประชาชนและการนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ได้ละเอียดยิ่งขึ้น

6.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคตต่อไป

1) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเสนอการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณ ศูนย์ราชการจังหวัดโดยรวม หากมีการศึกษาในครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงรายละเอียดความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงานเพื่อจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ภายในอาคาร และสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่เหมาะสมต่อไป

2) เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการ ตลอดจนนโยบายในการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางและภูมิภาคไปสู่ส่วนท้องถิ่น อาจทำให้โครงสร้างส่วนราชการและอัตรา กำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปจากนโยบายเดิม จึงควรมีการศึกษาเพื่อทบทวนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในภายหลัง

บรรณานุกรม

- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. กรมพัฒนาที่ดิน, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2534. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตร. กรุงเทพมหานคร.
- เฉลิม แก้วกิ่งवाल. 2534. แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นำการพัฒนาของการเคหะแห่งชาติ : แนวคิดการสร้างเมืองใหม่. กรุงเทพมหานคร : การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.
- ฉัตรชัย พงษ์ประยูร. 2527. ภูมิศาสตร์เมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ดวงพร วัฒนวงษ์คีรี. 2522. มาตรฐานเนื้อที่ทำงานของสำนักงานราชการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- ธงชัย โรจนกนันท์. 2536. โครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่. ข่าวสารสำนักผังเมือง. ฉบับที่ 58. กรุงเทพมหานคร.
- นรินทร์ เนาวประทีป และพรสวัสดิ์ เพชรแดง. ม.ป.ป.. กฎหมายก่อสร้าง สัญญาและบทบัญญัติว่าด้วยการก่อสร้าง. กรุงเทพมหานคร : หจก.สำนักพิมพ์พีลิกส์เซ็นเตอร์.
- นิพนธ์ เมธินาพิทักษ์. 2539. คู่มือการวางและปฏิบัติตามผังเมืองรวม. กรุงเทพมหานคร : กรมการผังเมืองกระทรวงมหาดไทย.
- นิพนธ์ เมธินาพิทักษ์. 2540. ทฤษฎีและแนวความคิดการวางผังเมือง. กรุงเทพมหานคร : กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- บริษัท คอร์ แพลนนิ่ง แอนด์ ดีเวลลอปเมนท์ จำกัด. 2537. แผนลงทุนจังหวัดนครนายก. กรุงเทพมหานคร.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. 2520. เศรษฐกิจภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- ปรีดี บุรณศิริ. 2534. แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นำการพัฒนาของการเคหะแห่งชาติ : ประสบการณ์สร้างเมืองใหม่ในประเทศไทย (เมืองใหม่บางพลี). กรุงเทพมหานคร : การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.
- ปลัดกระทรวงมหาดไทย, สำนักงาน. 2541. ข้อมูลจังหวัดนครนายก ปี 2538. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- ฝ่ายวิชาการสุตรไฟศาล. 2537. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร : สุตรไฟศาล.
- ไพศาล ปรางศรี. 2539. การศึกษาหน่วยงานราชการเพื่อจัดตั้งศูนย์ราชการของจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

- มหาดไทย, กระทรวง. กรมโยธาธิการ. 2537. คู่มือการใช้ที่ดินของหน่วยราชการระดับจังหวัด.
กรุงเทพมหานคร : กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. สำนักผังเมือง. 2537. รายงานสรุปการศึกษารายละเอียดเบื้องต้น โครงการ
ศูนย์ราชการ และเมืองใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมการผังเมือง. 2538. ความรู้เรื่องผังเมือง. กรุงเทพมหานคร : กรมการ
ผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมการผังเมือง. 2538. โครงการสำรวจ ศึกษา จัดทำผังแม่บทศูนย์ราชการ
ในเมืองหลัก : ชลบุรี. กรุงเทพมหานคร : กรมการผังเมือง.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมการผังเมือง, สำนักงานโครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่. 2538.
การศึกษารายละเอียดเบื้องต้นโครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่ กิ่งอำเภอท่าตะเกียบ
อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร : กรมการผังเมือง กระทรวง
มหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. กรมโยธาธิการ. 2540. โครงการจัดตั้งศูนย์ราชการระดับจังหวัด.
กรุงเทพมหานคร : กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. การเคหะแห่งชาติ. 2534. แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นการ
พัฒนา. กรุงเทพมหานคร : การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. การเคหะแห่งชาติ. 2537. การพัฒนาเมืองใหม่ : กลยุทธ์ความร่วมมือ
ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน. กรุงเทพมหานคร : การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. การเคหะแห่งชาติ. 2537. การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการบริหารและ
การปกครองเมืองใหม่. กรุงเทพมหานคร : การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. สำนักงานโครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่, สำนักผังเมือง. 2535.
โครงการศูนย์ราชการและเมืองใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานโครงการศูนย์ราชการและ
เมืองใหม่ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย.
- มหาดไทย, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, คณะกรรมการจัดวางผังแม่บทศูนย์
ราชการส่วนภูมิภาค. 2536. หลักการและแนวทางดำเนินงานจัดวางผังแม่บทศูนย์ราชการ
ส่วนภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร.
- มหาดไทย, กระทรวง. สำนักผังเมือง. ม.ป.ป.. เทคนิคการวางผังเมืองรวมของสำนักผังเมือง.
กรุงเทพมหานคร : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- มานิต มานิตเจริญ. 2524. พจนานุกรมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักห้างหุ้นส่วนจำกัด
รวมสาส์น.

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

ม.ป.ป.. โครงการสำรวจเพื่อจัดทำผังแม่บทศูนย์ราชการในเมืองหลัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.

ม.ป.ป.. แผนการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคตะวันออก :

ฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวง

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.

ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ. 2537. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการประเมินค่าทรัพย์สินที่ดิน.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เศรษฐพร คุศรีพิทักษ์. 2512. การวางแผนและปฏิบัติตามแผนการสร้างเมืองใหม่. กรุงเทพฯ

สมาน รังสิโยกฤษณ์ และ สุธี สุทธิสมบูรณ์. 2535. การบริหารราชการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
บพิศการพิมพ์ จำกัด.

สันต์ศักดิ์ อาจสาคร. 2538. แนวทางการกำหนดที่ตั้งการจัดผังบริเวณ และการจัดพื้นที่อาคาร

ศาลากลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

สิ่งแวดล้อมไทย, สถาบัน. 2538. แผนกลยุทธ์พัฒนารูปแบบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

สอดคล้องกับแผนข้อมูลมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร.

สิ่งแวดล้อมไทย, สถาบัน. 2539. โครงการศึกษาและวิเคราะห์การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

และการแปลข้อมูลดาวเทียมสำหรับการจัดทำแผนที่พื้นฐาน สำหรับการติดตามสถานการณ์
หรือแนวโน้มที่สำคัญ. กรุงเทพมหานคร.

สิ่งแวดล้อมไทย, สถาบัน. 2538. การศึกษาและวางแผนกลยุทธ์พัฒนารูปแบบระบบสารสนเทศ

ภูมิศาสตร์ สอดคล้องกับระบบข้อมูลมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร.

สุมิตรา พูลทอง. 2538. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในงานวางแผนโครงสร้าง

จังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาการวางแผน
ภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. 2534. แนวทางการจัดทำเมืองใหม่และเมืองขึ้นนำการพัฒนาของการเคหะ

แห่งชาติ : ประสบการณ์สร้างเมืองใหม่ในประเทศไทย (เมืองใหม่นวนคร). กรุงเทพมหานคร:
การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.

- สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. 2536. การศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำแผนหลักการใช้ที่ดินของหน่วยงานของรัฐในเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ : ภูเก็ต กระบี่ พังงา. ม.ป.ท.. สงขลา.
- สมจิต ลิ้มสวัสดิ์ผล. 2537. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และคณะ. 2537. การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรในอำเภอพัฒนานิคม และชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เอกจิต วงศ์สุภาชาติกุล. 2523. ทฤษฎี แหล่งที่ตั้ง กับแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chapin, Straurt F. 1965. **Urban Land Use Planning**. University Of Illinois.
- D. Greamer. 1969. **Manufacturing Employment by type of Location**. Washington D.C. : National Industrial Conference Board.
- De Chiara, Joseph. and Callender, John Handkok. 1980. **Time-Saver Standard For Building Types**. New York : McGraw-Hill, Inc.
- Duffy, Francis; Cave Colin; and Worthington, John. 1976. **Planning Office Space**. London : The Architectural Press.
- Golany, Gigeon. 1976. **New Town Planning : Principle and Practice**. NewYork, : John Wiley & Son, Inc.
- Goodal, Brian. and W. Lean. 1974. **The Economics of Urban Areas**. Oxford : Pergamon Press.
- Goodman, William I. And Freud, Eric C. 1968. **Principle and Practice of Urban Planning**. International City Managers' association.
- Johnson, James H. 1975. **Urban Geography : An Introductory Analysis**. 2nd Oxford : Pergamon Press.
- Keeble, Lewis. 1969. **Principle and Practices of Town and Country Planning**. 3rd ed. London, : TheEstates Gezette Limited.
- Lewis, Harold MacLean. 1961. **Planning The Modern City**. New York : John Viley & son.
- Lynch, Kevin. 972. **Site Planning**. (2nd). England : The MIT Press.

- Needham, Barrie. 1977. **How Cities Work : An Introduction**. Oxford : Pergamon Press.
- Northam, Ray M. 1975. **Urban Geography**. New york : John Wiley & son.
- Webster, Donald H. 1958. **Urban Planning and Municipal Public Policy**. New York :
Harper & Bro

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสม
ในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. โปรดเติมข้อความในช่องที่เว้นไว้ให้
2. โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง หรือท่านเห็นควร
3. ถ้าท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงอย่างใดที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องนี้
ได้โปรดเขียนลงในเนื้อที่ว่างท้ายข้อความนั้น ๆ หรือท้ายแบบสอบถามนี้ ก็จะทำให้รายงาน
วิจัยได้ผลตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น

แบบสอบถามหัวหน้าส่วนราชการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะงาน และอัตรากำลัง

1. ชื่อหน่วยงาน .....
 กรม ..... กระทรวง .....
 ที่ตั้งปัจจุบัน .....
2. หน่วยงานของท่านมีลักษณะงานแบบใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 บริหาร : งานที่มีลักษณะเป็นงานอำนวยการ ประสานงาน ตรวจสอบเป็นหลัก
 บริการประชาชน : งานที่มีลักษณะในการให้บริการประชาชน และหน่วยงานราชการด้วยกัน
 ปฏิบัติการ : งานที่มีลักษณะออกไปปฏิบัติงานนอกสำนักงาน โดยใช้เครื่องจักรและ
 เครื่องมือต่าง ๆ ในการทำงาน และงานที่มีห้องปฏิบัติการ หรือทดสอบ
 อื่นๆ .....
3. โปรดอธิบายลักษณะงานของหน่วยงานของท่านโดยย่อ
 .....
 .....
4. หน่วยงานของท่านมีจำนวนข้าราชการ ..... คน

ระดับ 9	จำนวน	คน
ระดับ 8	จำนวน	คน
ระดับ 7	จำนวน	คน
ระดับ 6	จำนวน	คน

- ระดับ 5 จำนวน ..... คน
 ระดับ 4 จำนวน ..... คน
 ระดับ 3 จำนวน ..... คน
 ระดับ 2 จำนวน ..... คน
 ระดับ 1 จำนวน ..... คน

5. หน่วยงานของท่านมีลูกจ้างประจำ จำนวน.....คน
6. หน่วยงานของท่านมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการใดเป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) สำนักงานจังหวัด ( ) ที่ทำการปกครองจังหวัด
 ( ) สำนักงานที่ดินจังหวัด ( ) ที่ว่าการอำเภอ
 ( ) อื่น ๆ ระบุ .....
7. จำนวนประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการประมาณ
- ( ) ไม่เกิน 10 คน ( ) 11-20 คน ( ) 21-30 คน
 ( ) 31-40 คน ( ) มากกว่า 40 คน

ส่วนที่ 2 ด้านอาคารสถานที่

8. หน่วยงานของท่านใช้พื้นที่ใดเป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงาน
- ( ) ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด
 ( ) ใช้อาคารร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ภายในบริเวณที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด
 ( ) มีสถานที่ทำงานของตนเองเป็นเอกเทศ ภายในบริเวณที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด
 ( ) เช่าอาคารเป็นเอกเทศ ระยะเวลาเช่า ..... ปี
 ( ) อื่นๆ .....
9. ในกรณีที่หน่วยงานของท่านมีสถานที่ทำงานเป็นเอกเทศ หน่วยงานของท่านสร้างอยู่บนที่ดินประเภทใด
- ( ) ที่ดินราชพัสดุ ( ) ที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
 ( ) เช่าที่จากเอกชน ( ) อื่นๆ.....
10. หน่วยงานของท่านมีพื้นที่สำนักงาน.....ตารางเมตร

11. หน่วยงานของท่านต้องการพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อรองรับภารกิจอื่นใดอีกหรือไม่
- พื้นที่อาคารสำนักงาน ประมาณ ..... ตารางเมตร
  - พื้นที่อาคารปฏิบัติการ จำนวน ..... หลัง/ห้อง ประมาณ ..... ตารางเมตร
  - พื้นที่อาคารเก็บพัสดุ จำนวน ..... หลัง/ห้อง ประมาณ ..... ตารางเมตร
  - อื่น ๆ .....จำนวน ..... หลัง/ห้อง ประมาณ ..... ตารางเมตร
12. หน่วยงานของท่านมีพาหนะเป็นส่วนราชการจำนวนเท่าใด
- รถจักรยานยนต์ จำนวน ..... คัน
  - รถยนต์นั่งไม่เกิน 7 คน (รถเก๋ง) จำนวน ..... คัน
  - รถยนต์นั่งเกิน 7 คน (รถตู้) จำนวน ..... คัน
  - รถยนต์บรรทุก 6 ล้อขึ้นไป จำนวน ..... คัน
  - รถเครื่องจักรกล จำนวน ..... คัน
  - อื่นๆ..... จำนวน ..... คัน
13. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีความต้องการพื้นที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่จำนวนเท่าใด
- รถยนต์ .....คัน
  - รถจักรยานยนต์ ..... คัน
  - อื่นๆ.....คัน/ลำ
14. ปัจจุบันหน่วยงานของท่านมีความต้องการพื้นที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อราชการจำนวนเท่าใด
- รถยนต์ ..... คัน
  - รถจักรยานยนต์ ..... คัน
  - อื่นๆ.....คัน/ลำ

ส่วนที่ 3 บ้านพักอาศัย

15. หน่วยงานของท่านมีจำนวนบ้านพักของทางราชการต่อข้าราชการและลูกจ้างประจำอย่างไร
- ( ) เพียงพอ
- ( ) ไม่เพียงพอ
- ( ) ไม่มีบ้านพักของทางราชการ (ถ้าท่านตอบข้อนี้ให้ข้ามไปตอบข้อ 18)
16. ข้าราชการและลูกจ้างประจำในหน่วยงานของท่านมีบ้านพักอาศัยเป็นอย่างไร
- บ้านพักของทางราชการ จำนวน ..... คน
  - เช่าบ้าน โดยเบิกค่าเช่าจากทางราชการ จำนวน ..... คน
  - เช่าบ้านอยู่เอง โดยไม่ได้เบิกค่าเช่าจากทางราชการ จำนวน ..... คน

19. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดนครนายกในปัจจุบัน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ทราบ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ก) มีพื้นที่ดินน้อยทำให้สถานที่คับแคบและแออัด					
ข) ไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวของหน่วยงานในอนาคต					
ค) ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมือง					
ง) เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก มีถนนตัดผ่านน้อย					
จ) ตั้งอยู่ห่างจากหน่วยงานราชการอื่นๆ					
ฉ) การจราจรติดขัด					
ช) มีรถประจำทางผ่านน้อย					
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสภาพอาคาร และบริเวณศาลากลางจังหวัดนครนายกในปัจจุบัน					
ก) พื้นที่ปฏิบัติงานคับแคบ					
ข) อาคารเก่ามีสภาพทรุดโทรม					
ค) สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไม่สะอาด					
ง) ห้องน้ำสำหรับเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ					
จ) ห้องน้ำสำหรับผู้มาติดต่อไม่เพียงพอ					
ฉ) พื้นที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ					
ช) พื้นที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อไม่เพียงพอ					
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการภายในหน่วยงานของท่าน					

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ทราบ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ก) น้ำประปาขุ่น มีตะกอน					
ข) น้ำประปาไม่ค่อยไหล หรือ ไหลน้อย					
ค) ไฟฟ้าตก คับบ่อย					
ง) โทรศัพท์สำหรับเจ้าหน้าที่มีจำนวน น้อย ไม่เพียงพอ					
จ) โทรศัพท์สาธารณะมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ					
ฉ) น้ำท่วมขังเมื่อมีฝนตก					
ช) การเก็บและกำจัดขยะไม่มี ประสิทธิภาพ					
ซ) การบำบัดน้ำเสียไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่มี					

21. ท่านมีความต้องการให้ภายในศูนย์ราชการจังหวัดมิสวัศดิการ และบริการอย่างไรบ้าง

(โปรดเรียงลำดับความต้องการ)

- ( ) มีบ้านพักเพียงพอกับจำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำ
- ( ) มีรูปแบบของบ้านพักที่เหมาะสมกับตำแหน่ง
- ( ) มีบ้านพักของทางราชการตั้งอยู่ในศูนย์ราชการจังหวัด
- ( ) มีรถรับ-ส่ง ระหว่างศูนย์ราชการจังหวัด ชุมชนเมืองและ บ้านพัก
- ( ) มีรถบริการรับ-ส่ง นักเรียนที่มีบ้านพักภายในศูนย์ราชการจังหวัด
- ( ) มีโรงอาหารที่มีมาตรฐาน ราคาประหยัด
- ( ) มีโทรศัพท์สาธารณะที่เพียงพอ
- ( ) มีห้องสุขาสาธารณะที่เพียงพอ
- ( ) มีสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น
- ( ) มีสนามกีฬาและสโมสร
- ( ) มีตู้บริการเงินด่วน
- ( ) มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี
- ( ) มีโรงเรียนอนุบาล
- ( ) มีศูนย์รับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน

- ( ) มีสถานพยาบาล
- ( ) มีร้านค้า
- ( ) ที่ทำการไปรษณีย์
23. ท่านคิดว่าศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกควรมีที่ตั้งอยู่ในเขตใด
- ( ) อยู่ในเขตเทศบาลเมือง
- ( ) ไม่จำเป็นต้องอยู่ในเขตเทศบาลเมือง แต่ต้องอยู่ในเขตอำเภอเมือง
- ( ) ในเขตอำเภอบ้านนา
- ( ) ในเขตอำเภอองครักษ์
- ( ) ในเขตอำเภอปากพลี
- ( ) อื่นๆ .....
24. หน่วยงานของท่านมีโครงการที่จะก่อสร้าง/ขยายอาคารสถานที่ราชการหรือบ้านพักในอนาคตหรือไม่
- ( ) มี โปรดระบุรายละเอียด
- ชื่อโครงการ.....
- ระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุดโครงการ.....งบประมาณ.....
- ชื่อโครงการ.....
- ระยะเวลาเริ่มต้น-สิ้นสุดโครงการ.....งบประมาณ.....
- ( ) ไม่มี
- ( ) อื่นๆ ระบุ.....
25. ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับที่ตั้งที่เหมาะสม ของศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกในอนาคตอย่างไร
- .....
- .....
-

โครงการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. โปรดเติมข้อความในช่องที่เว้นไว้ให้
2. โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง หรือท่านเห็นควร
3. ถ้าท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงอย่างใดที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องนี้ ได้โปรดเขียนลงในเนื้อที่ว่างท้ายข้อความนั้น ๆ หรือท้ายแบบสอบถามนี้ ก็จะทำให้รายงานวิจัยได้ผลตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น

แบบสอบถามประชาชนที่มาติดต่องานราชการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. อาชีพ
( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ( ) เอกชน ( ) ธุรกิจส่วนตัว ( ) อื่นๆ.....
4. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ
( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น
( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. หรือเทียบเท่า ( ) ปวส. หรือ อนุปริญญา
( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี
( ) อื่น ๆ ระบุ .....

ส่วนที่ 2 การติดต่อราชการ

5. หน่วยงานที่ท่านเดินทางไปติดต่อเป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) ที่ว่าการอำเภอ ( ) สำนักงานที่ดินจังหวัด
( ) สำนักงานสรรพากรจังหวัด ( ) สำนักงานสถิติจังหวัด
( ) อื่นๆ ระบุ.....
6. ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านเดินทางไปติดต่อหน่วยงานราชการบ่อยเพียงใด
( ) ไม่มี ( ) 1-2 ครั้ง ( ) 3-4 ครั้ง ( ) มากกว่า 4 ครั้ง ขึ้นไป

7. จำนวนหน่วยงานที่ท่านไปติดต่อในแต่ละครั้ง

- ( ) 1 หน่วยงาน ( ) 2 หน่วยงาน ( ) 3 หน่วยงาน ( ) มากกว่า 4 หน่วยงาน

ส่วนที่ 3 การเดินทาง

8. บ้านพักอาศัยของท่านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใด

- ( ) ในเขตเทศบาล ( ) นอกเขตเทศบาลเมืองแต่อยู่ในเขตอำเภอเมือง
 ( ) ในเขตอำเภอบ้านนา ( ) ในเขตอำเภอองครักษ์
 ( ) ในเขตอำเภอปากพลี ( ) นอกเขตจังหวัดนครนายก

9. ท่านใช้พาหนะชนิดใดในการเดินทางไปติดต่อราชการ

- ( ) รถยนต์ส่วนตัว ( ) รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
 ( ) รถประจำทาง/รถรับจ้าง ( ) อื่น ๆ ระบุ .....

10. ระยะทางจากที่พักถึงสถานที่ราชการที่ติดต่อเป็นประจำมีระยะห่างประมาณ

- ( ) ไม่เกิน 5 กม. ( ) ระหว่าง 5 - 10 กม. ( ) ระหว่าง 10 - 15 กม.
 ( ) ระหว่าง 15 - 20 กม. ( ) มากกว่า 20 กม. ขึ้นไป

11. ท่านใช้เวลาทำใดในการเดินทางจากที่พักไปยังสถานที่ราชการ

- ( ) ไม่เกิน 15 นาที ( ) ระหว่าง 15 - 30 นาที ( ) ระหว่าง 30-45 นาที
 ( ) ระหว่าง 45 - 60 นาที ( ) มากกว่า 60 นาที ขึ้นไป

12. ท่านเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อติดต่อกับส่วนราชการทั้งไปและกลับประมาณ เท่าใด

- ( ) ไม่มี ( ) ไม่เกิน 10 บาท
 ( ) ระหว่าง 10 - 20 บาท ( ) มากกว่า 20 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 4 สาธารณูปโภค สภาพอาคาร และที่ตั้ง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านเห็นควร

13. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการจัดรวมหน่วยงานราชการไว้ในบริเวณเดียวกันเพื่อให้บริการในลักษณะเบ็ดเสร็จ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ทราบ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ก) ได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อมากขึ้น					
ข) บริหารงานของหน่วยงานราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้น					
ค) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปติดต่อราชการ					
ง) ประหยัดงบประมาณในการใช้สาธารณูปโภคร่วมกัน (ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์)					
จ) ประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างอาคารสถานที่เมื่อใช้สถานที่ร่วมกัน					
14. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดนครนายกในปัจจุบัน					
ก) มีพื้นที่ดินน้อยทำให้สถานที่คับแคบและแออัด					
ข) ไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวของหน่วยงานในอนาคต					
ค) ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมือง					
ง) เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก มีถนนตัดผ่านน้อย					
จ) ตั้งอยู่ห่างจากหน่วยงานราชการอื่นๆ					

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ทราบ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ด) การจรรยาบรรณ					
ข) มีรถประจำทางผ่านน้อย					
15. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับ สภาพอาคาร และบริเวณศาลากลางจังหวัดนครนายก ในปัจจุบัน					
ก) พื้นที่บริการประชาชนคับแคบ					
ข) อาคารเก่ามีสภาพทรุดโทรม					
ค) สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไม่สะอาด					
ง) ห้องน้ำสำหรับผู้มาติดต่อไม่เพียงพอ					
จ) พื้นที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อไม่ เพียงพอ					
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับ ปัญหาระบบสาธารณูปโภคและ สาธารณูปการภายในศูนย์ราชการ จังหวัดนครนายก					
ก) น้ำประปาขุ่น มีตะกอน					
ข) น้ำประปาไม่ค่อยไหล หรือไหลน้อย					
ค) ไฟฟ้าตก คับบ่อย					
ง) โทรศัพท์สาธารณะมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ					
จ) น้ำท่วมขังเมื่อมีฝนตก					
ด) การเก็บและกำจัดขยะไม่มี ประสิทธิภาพ					
ข) การบำบัดน้ำเสียไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่มี					

16. ท่านมีความต้องการให้ภายในศูนย์ราชการจังหวัดมีสวัสดิการ และบริการอย่างไรบ้าง
(โปรดเรียงลำดับความต้องการ)

( ) มีรถรับ-ส่ง ระหว่างศูนย์ราชการจังหวัด ชุมชนเมือง

( ) มีโรงอาหารที่มีมาตรฐาน ราคาประหยัด

( ) มีโทรศัพท์สาธารณะที่เพียงพอ

( ) มีห้องสุขาสาธารณะที่เพียงพอ

( ) มีสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น

( ) มีตู้บริการเงินด่วน

( ) มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี

( ) มีสถานพยาบาล

( ) มีร้านค้า

( ) มีที่ทำการไปรษณีย์

18. ท่านคิดว่าศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกควรมีที่ตั้งอยู่ในเขตใด

( ) อยู่ในเขตเทศบาลเมือง

( ) ไม่จำเป็นต้องอยู่ในเขตเทศบาลเมือง แต่ต้องอยู่ในเขตอำเภอเมือง

( ) ในเขตอำเภอบ้านนา

( ) ในเขตอำเภอองครักษ์

( ) ในเขตอำเภอปากพลี

( ) อื่นๆ.....

19. ท่านมีความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับที่ตั้งที่เหมาะสมของศูนย์ราชการจังหวัด
นครนายกในอนาคตอย่างไร

.....
.....

โครงการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพ
เหมาะสมในการก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. โปรดเติมข้อความในช่องที่เว้นไว้ให้
2. โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง หรือท่านเห็นควร
3. ถ้าท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงอย่างใดที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่องนี้
ได้โปรดเขียนลงในเนื้อที่ว่างท้ายข้อความนั้น ๆ หรือท้ายแบบสอบถามนี้ ก็จะทำให้
รายงานวิจัยได้ผลตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น

แบบสอบถามข้าราชการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. ท่านดำรงตำแหน่ง ..... ระดับ .....
4. สถานที่ทำงาน ..... กรม ..... กระทรวง .....
5. ระดับการศึกษา

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น	( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช. หรือเทียบเท่า
( ) ปวส. หรืออนุปริญญา	( ) ปริญญาตรี
( ) สูงกว่าปริญญาตรี	( ) อื่นๆ.....
6. ปัจจุบันท่านได้รับเงินเดือน ๆ ละ

( ) 0- 5,000 บาท	( ) มากกว่า 5,000 – 10,000 บาท
( ) มากกว่า 10,000 – 20,000 บาท	( ) มากกว่า 20,000 – 30,000 บาท
( ) มากกว่า 30,000 – 40,000 บาท	( ) มากกว่า 40,000 ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 บ้านพัก

7. บ้านพักอาศัยของท่านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใด

( ) ในเขตเทศบาล	( ) นอกเขตเทศบาลเมืองแต่อยู่ในเขตอำเภอเมือง
( ) ในเขตอำเภอบ้านนา	( ) ในเขตอำเภอองครักษ์
( ) ในเขตอำเภอปากพลี	( ) นอกเขตจังหวัดนครนายก

8. ปัจจุบันลักษณะบ้านพักอาศัยของท่านเป็นอย่างไร
- ( ) บ้านพักของทางราชการ   ( ) เช่าบ้านโดยเบิกราคาเช่าจากทางราชการ
- ( ) บ้านพักของตัวเอง   ( ) เช่าบ้านอยู่เองโดยไม่ได้เบิกราคาเช่าจากทางราชการ
- ( ) อื่น ๆ ระบุ .....
9. ท่านใช้พาหนะชนิดใดในการเดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านและสถานที่ทำงานบ่อยครั้งที่สุด
- ( ) รถยนต์ส่วนตัว   ( ) รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
- ( ) รถประจำทาง/รถรับจ้าง   ( ) อื่น ๆ .....

ส่วนที่ 3 การเดินทาง

10. ระยะทางระหว่างที่พักกับที่ทำงาน
- ( ) ไม่เกิน 5 กม.   ( ) ระหว่าง 5 - 10 กม.   ( ) ระหว่าง 10-5 กม.
- ( ) ระหว่าง 15 - 20 กม.   ( ) มากกว่า 20 กม. ขึ้นไป
11. ท่านใช้เวลาเท่าใดในการเดินทางจากที่พักไปยังที่ทำงาน
- ( ) ไม่เกิน 15 นาที   ( ) ระหว่าง 15 - 30 นาที   ( ) ระหว่าง 30 - 45 นาที
- ( ) ระหว่าง 45 - 60 นาที   ( ) มากกว่า 60 นาที ขึ้นไป
12. ท่านเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งไปและกลับระหว่างบ้านพักกับที่ทำงานประมาณ เท่าใด
- ( ) ไม่มี   ( ) ไม่เกิน 10 บาท
- ( ) ระหว่าง 10 - 20 บาท   ( ) มากกว่า 20 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 4 สาธารณูปโภค สภาพอาคาร และที่ตั้ง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านเห็นควร

13. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการ จัดรวมหน่วยงานราชการไว้ในบริเวณ เดียวกันเพื่อให้บริการในลักษณะเบ็ดเสร็จ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ทราบ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ก) ได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อ มากขึ้น					
ข) บริหารงานของหน่วยงานราชการมี ประสิทธิภาพมากขึ้น					
ค) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการ เดินทางไปติดต่อราชการ					
ง) ประหยัดงบประมาณในการใช้ สาธารณูปโภคร่วมกัน (ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์)					
จ) ประหยัดงบประมาณในการก่อสร้าง อาคารสถานที่เมื่อใช้สถานที่ร่วมกัน					
14. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับที่ตั้ง ของศาลากลางจังหวัดนครนายกใน ปัจจุบัน					
ก) มีพื้นที่ดินน้อยทำให้สถานที่คับแคบ และแออัด					
ข) ไม่มีพื้นที่รองรับการขยายตัวของหน่วย งานในอนาคต					
ค) ตั้งอยู่ห่างจากชุมชนเมือง					
ง) เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก มีถนน ตัดผ่านน้อย					
จ) ตั้งอยู่ห่างจากหน่วยงานราชการอื่นๆ					

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ทราบ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ณ) การจรรยาบรรณ					
ซ) มีรถประจำทางผ่านน้อย					
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสภาพ อาคารและบริเวณศาลากลางจังหวัด นครนายกในปัจจุบัน					
ก) พื้นที่ปฏิบัติงานคับแคบ					
ข) อาคารเก่ามีสภาพทรุดโทรม					
ค) สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไม่สะอาด					
ง) ห้องน้ำสำหรับเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ					
จ) ห้องน้ำสำหรับผู้มาติดต่อไม่เพียงพอ					
ฉ) พื้นที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ					
ช) พื้นที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อไม่ เพียงพอ					
15. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหา ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ภายในหน่วยงานของท่าน					
ก) น้ำประปาขุ่น มีตะกอน					
ข) น้ำประปาไม่ค่อยไหล หรือไหลน้อย					
ค) ไฟฟ้าตก ดับบ่อย					
ง) โทรศัพท์สำหรับเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ					
จ) น้ำท่วมขังเมื่อมีฝนตก					
ฉ) การเก็บและกำจัดขยะไม่ประสิทธิภาพ					
ช) การบำบัดน้ำเสียไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่มี					

16. ท่านมีความต้องการให้ภายในศูนย์ราชการจังหวัดมีสวัสดิการ และบริการอย่างไรบ้าง
(โปรดเรียงลำดับความต้องการ)

- ( ) มีบ้านพักเพียงพอกับจำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำ
- ( ) มีรูปแบบของบ้านพักที่เหมาะสมกับตำแหน่ง
- ( ) มีบ้านพักของทางราชการตั้งอยู่ในศูนย์ราชการจังหวัด
- ( ) รถรับ-ส่ง ระหว่างศูนย์ราชการจังหวัด ชุมชนเมืองและ บ้านพัก
- ( ) รถบริการรับ-ส่ง นักเรียนที่มีบ้านพักภายในศูนย์ราชการจังหวัด
- ( ) โรงอาหารที่มีมาตรฐาน ราคาประหยัด
- ( ) โทรศัพท์สาธารณะที่เพียงพอ
- ( ) ห้องสุขาสาธารณะที่เพียงพอ
- ( ) สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น
- ( ) สนามกีฬาและสโมสร
- ( ) ตู้บริการเงินด่วน
- ( ) ระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี
- ( ) โรงเรียนอนุบาล
- ( ) ศูนย์รับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน
- ( ) สถานพยาบาล
- ( ) ร้านค้า
- ( ) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

18. ท่านคิดว่าศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกควรมีที่ตั้งอยู่ในเขตใด

- ( ) อยู่ในเขตเทศบาลเมือง
- ( ) ไม่จำเป็นต้องอยู่ในเขตเทศบาลเมือง แต่ต้องอยู่ในเขตอำเภอเมือง
- ( ) ในเขตอำเภอบ้านนา
- ( ) ในเขตอำเภอองครักษ์
- ( ) ในเขตอำเภอปากพลี

19. ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับที่ตั้งของศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกที่เหมาะสมในอนาคตอย่างไร

.....
.....

ภาคผนวก ข.

ข้อมูลหน่วยงานราชการ

ตารางที่ ข1 แสดงสังกัดการบริหารราชการและสังกัดกระทรวงของหน่วยงานราชการในจังหวัดนครนายก

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	สังกัดกระทรวง
	<u>หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค</u>	
1	ที่ทำการสัสดีจังหวัด	กระทรวงกลาโหม
2	สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดนครนายก	กระทรวงการคลัง
3	สำนักงานธนารักษ์จังหวัด	กระทรวงการคลัง
4	สำนักงานคลังจังหวัด	กระทรวงการคลัง
5	สำนักงานสรรพากรจังหวัด	กระทรวงการคลัง
6	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
7	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
8	สำนักงานป่าไม้จังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
9	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
10	สำนักงานประมงจังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
11	สำนักงานสหกรณ์จังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
12	สำนักงานเกษตรจังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
13	สำนักงานขนส่งจังหวัด	กระทรวงคมนาคม
14	สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด	กระทรวงพาณิชย์
15	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด	กระทรวงพาณิชย์
16	สำนักงานผังเมืองจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
17	เรือนจำจังหวัดนครนายก	กระทรวงมหาดไทย
18	ที่ทำการปกครองจังหวัดนครนายก	กระทรวงมหาดไทย
19	สำนักงานจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
20	สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
21	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
22	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
23	สำนักงานที่ดินจังหวัด	กระทรวงมหาดไทย
24	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด	กระทรวงยุติธรรม
25	สำนักงานบังคับคดีจังหวัด	กระทรวงยุติธรรม
26	สำนักงานการประมงและประมงสัตว์น้ำจังหวัด	กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
27	สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด	กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
28	สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด	กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ตารางที่ ข1 (ต่อ)

29	สำนักงานจัดหางานจังหวัด	กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
30	สำนักงานประกันสังคมจังหวัด	กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
31	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	กระทรวงศึกษาธิการ
32	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	กระทรวงสาธารณสุข
33	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	กระทรวงอุตสาหกรรม
34	สำนักงานสถิติจังหวัดนครนายก	สำนักนายกรัฐมนตรี
35	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	สำนักนายกรัฐมนตรี
	<u>หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง</u>	
1	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2	ศูนย์ช่างสหกรณ์ที่ 2	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3	สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
4	สำนักงานการค้าภายในจังหวัดนครนายก	กระทรวงพาณิชย์
5	สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด	กระทรวงศึกษาธิการ
6	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขตที่ 8	สำนักนายกรัฐมนตรี
	<u>หน่วยงานอิสระ</u>	
1	ศาลจังหวัด	
	<u>หน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี</u>	
	<u>และไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวง</u>	
1	ตำรวจภูธรจังหวัด	
2	สำนักงานอัยการจังหวัด	

ตารางที่ ๒ แสดงที่ตั้งอาคารสำนักงานของหน่วยงานราชการ

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	ที่ตั้งอาคารสำนักงาน	กรรมสิทธิ์ที่ดิน
1	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด	ใช้อาคารร่วมกับส่วนราชการอื่น ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
2	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
3	สำนักงานธนารักษ์จังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
4	สำนักงานบังคับคดีจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
5	สำนักงานเกษตรจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
6	สำนักงานที่ดินจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
7	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
8	สำนักงานสรรพากรจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
9	สำนัก+B37งานอุตสาหกรรมจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
10	สำนักงานป่าไม้จังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
11	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
12	สำนักงานผังเมืองจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
13	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
14	สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
15	สำนักงานขนส่งจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
16	ที่ทำการปกครองจังหวัดนครนายก	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
17	ที่ทำการสถิติจังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
18	สำนักงานสรรพสามิตจังหวัดนครนายก	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ

ตารางที่ ข2 (ต่อ)

19	สำนักงานการประชาสงเคราะห์จังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
20	สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
21	สำนักงานจังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
22	สำนักงานประมงจังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
23	สำนักงานคลังจังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
24	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายใต้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
25	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
26	สำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด	ใช้อาคารร่วมกับส่วนราชการอื่น ภายใต้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
27	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	ใช้อาคารศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
28	สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)
29	สำนักงานจัดหางานจังหวัด	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)
30	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายใต้นที่ศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)
31	สำนักงานประกันสังคมจังหวัด	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)
32	สำนักงานสหกรณ์จังหวัด	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน
33	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)
34	สำนักงานสถิติจังหวัดนครนายก	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (3 ปี)
35	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขตที่ 8	มีอาคารสำนักงานแยกเป็นเอกเทศ ภายใต้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
36	สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด	ใช้อาคารร่วมกับส่วนราชการอื่น ภายใต้นที่ศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
37	เว็ทเนจันจังหวัดนครนายก	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
38	ศาลจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
39	ตำรวจภูธรจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ

ตารางที่ ข2 (ต่อ)

40	สำนักงานอัยการจังหวัด	ผู้อำนวยการศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
41	ศูนย์ช่างสหกรณ์ที่ 2	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
42	สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเอง ภายนอกศาลากลางจังหวัด	ราชพัสดุ
43	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)
44	สำนักงานการค้าภายในจังหวัดนครนายก	เช่าอาคารเป็นสำนักงาน ภายนอกศาลากลางจังหวัด	เช่าเอกชน (ปี/ปี)

ภาคผนวก ก.

หลักเกณฑ์กำหนดความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน
และอาคารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

หลักเกณฑ์คำนวณความต้องการใช้พื้นที่อาคารสำนักงาน และอาคารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

1) พื้นที่ปฏิบัติงาน ใช้ค่าเฉลี่ยพื้นที่ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน เกณฑ์มาตรฐานอาคารประเภทที่ทำการของทางราชการตามมติคณะรัฐมนตรี (หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่นร 0203/ว 120 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2521) โดยกำหนดให้ใช้พื้นที่ปฏิบัติงานมาตรฐานดังนี้

1.1 เนื้อที่ทำงานของรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง และปลัดทบวง (รวมห้องน้ำ/ส้วม) เท่ากับ 40 ตารางเมตรต่อคน

1.2 เนื้อที่ทำงานของรองปลัดกระทรวง รองปลัดทบวง อธิบดี และรองอธิบดี (รวมห้องน้ำ/ส้วม) เท่ากับ 30 ตารางเมตรต่อคน

1.3 เนื้อที่ทำงานของผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง เท่ากับ 16 ตารางเมตรต่อคน

1.4 เนื้อที่ทำงานของตำแหน่งอื่นที่ไม่ต่ำกว่าข้าราชการระดับ 6 เท่ากับ 12 ตารางเมตรต่อคน

1.5 เนื้อที่ทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ข้าราชการ และพนักงาน เท่ากับ 45 ตารางเมตรต่อคน เนื้อที่ทำงานของผู้ปฏิบัติวิชาชีพเท่ากับ 6 ตารางเมตรต่อคน

1.6 เนื้อที่ห้องประชุมตามจำนวนผู้เข้าประชุมเท่ากับ 2 ตารางเมตรต่อคน

1.7 เนื้อที่พักรอเท่ากับ 1 ตารางเมตรต่อคน

1.8 เนื้อที่ห้องน้ำ/ส้วม 0.5 ตารางเมตรต่อคน

1.9 เนื้อที่สำหรับเก็บพัสดุหรือเพื่อการอื่นให้พิจารณาตามความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องรับแขก ฯลฯ

1.10 เนื้อที่ส่วนบริการได้แก่ ทางเดินเชื่อม ห้องโถงและบันได มีเนื้อที่ประมาณ 1/3 ของเนื้อที่ตามเกณฑ์ข้างบนทั้งหมดรวมกัน

อย่างไรก็ตามพื้นที่ทำงานต่อคนตามมาตรฐานอาคารประเภทที่ทำการของทางราชการเป็นพื้นที่เฉพาะในส่วนของที่ทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ โดยไม่มีการกำหนดขนาดพื้นที่สำหรับทางเดินหลักภายในสำนักงาน รวมทั้งพื้นที่สำหรับเก็บพัสดุและเอกสารบางส่วนที่จำเป็นต้องเก็บภายในสำนักงาน ซึ่งการจัดพื้นที่สำนักงานตามมาตรฐานของ Duffy, Cave and Worthington (1977:91) ได้กำหนดให้เพิ่มพื้นที่เก็บพัสดุและเอกสาร 2.2 ตารางเมตรต่อคน

2) การคำนวณพื้นที่บริการภายในศูนย์ราชการ ใช้เกณฑ์และมาตรฐานการวางและจัดทำผังเมืองรวมฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544 (สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย : 2544

- โรงบำบัดน้ำเสีย 2.00 ไร่ ต่อ 1,000 คน
- ที่กำจัดขยะ 2.50 ไร่ ต่อ 1,000 คน
- ถนนและพื้นที่สัญจร ร้อยละ 30 ของพื้นที่ชุมชน
- พื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการ
  - สวนสาธารณะ 1.84 ไร่ ต่อ 1,000 คน
  - สนามกีฬา 1.84 ไร่ ต่อ 1,000 คน
  - สนามเด็กเล่น 1 ไร่ ไร่ ต่อ 1,000 คน

ประวัติผู้เขียน

นางสาวกนกภรณ์ ทองขาว เกิดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2514 ที่จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2535

ปี พ.ศ. 2536 เข้ารับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3 สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และปัจจุบันดำรงตำแหน่งบุคลากร 5 กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย